

Schweizerische Eidgenossenschaft
Confédération suisse
Confederazione Svizzera
Confederaziun svizra

Swiss Agency for Development
and Cooperation SDC

Indeks transparentnosti lokalne samouprave 2024 (Local Transparency Index – LTI) Konačni izveštaj

Transparentnost Srbija, oktobar 2024

Disclaimer: Ovaj izveštaj je nastao zahvaljujući podršci Švajcarske agencije za razvoj i saradnju – Swiss Agency for Development and Cooperation SDC. Sadržaj ovog izveštaja je isključiva odgovornost Transparentnosti Srbija i ne odražava nužno stavove SDC.

Sadržaj

Sažetak	4
Metodologija	9
Opšta zapažanja.....	13
Opšta ocena transparentnosti lokalne samouprave i perspektive za poboljšanje.....	13
Pojedini sistemski problemi i zapažanja	14
Rezultati JLS u pojedinim oblastima istraživanja.....	16
Pregled	16
Oblasti istraživanja	19
Pregled	19
Informatori o radu	21
Slobodan pristup informacijama	21
Budžet	21
Javne nabavke.....	22
Javne rasprave i javni konkursi	22
Javna preduzeća i javne ustanove	22
JLS i građani	23
Skupština i veće	23
Ostali indikatori.....	23
Učinak gradskih opština	24
Pregled	24
Godina za godinom	26
LTI rezultati u odnosu na region, broj stanovnika, budžet i kapacitete JLS	27
Rezultati po regionima.....	31
Opšti trendovi 2015 / 2024.....	32
Zastupljenost žena i muškaraca na čelnim pozicijama.....	35
Izabrani pojedinačni primeri dobre prakse	36
Skupština i veće	36
Budžet	37
JLS i građani	38
Pristup informacijama od javnog značaja i informator o radu	38
Javne nabavke.....	38
Javna preduzeća i javne ustanove	39
Javne rasprave i javni konkursi	39

Ostala pitanja.....	40
Poređenja sa prethodnim LTI istraživanjima.....	41
Preporuke.....	43
Aneksi.....	47
Aneks 1. Prosečan rezultat po indikatoru.....	47
Aneks 2. Rezultati po opštinama/gradovima - poređenje sa LTI 2023.....	52
JLS čiji je LTI smanjen više od 10 poena od 2023.....	56
JLS čiji je LTI porastao više od 10 poena od 2023.....	56
Aneks 3: Najbolji akteri po kategorijama.....	57
Skupština i veće.....	57
Budžet.....	57
JLS i građani.....	58
Slobodan pristup informacijama.....	58
Javna preduzeća i javne ustanove.....	59
Javne rasprave i javni konkursi.....	59
Aneks 4. LTI indikatori - poređenje 2024 na 2023.....	60
Aneks 5. Lista korišćenih indikatora u istraživanjima LTI 2015, 2017, 2019, 2020, 2021-2024.....	66

Sažetak

Indeks transparentnosti lokalne samouprave LTI 2024 je istraživanje¹, ocenjivanje i rangiranje 145 jedinica lokalne samouprave i 25 gradskih opština u Srbiji. Ovo je sedmi put (poslednjih šest godina u nizu) da TS sprovodi istraživanje u svim gradovima i opštinama.

Opštine i gradovi se rangiraju na osnovu kriterijuma transparentnosti, određenih putem 95 indikatorskih pitanja - indikatora. Konačne ocene, odnosno indeksi mogu biti u rasponu od 0 do 100. Ove godine su opštine i gradovi imali ocene **između 9 i 97**.

Prosečna ocena 145 JLS u 2023. godini je 52, što je isto kao u istraživanju LTI 2023. Ovo je prvi put od 2019. godine da prosečna ocena nije porasla.

Tabela br. 1: Najviša, najniža i prosečna ocena u LTI po godinama

ocena/godina	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
maksimalno	74	67	83	90	87	94	97
prosek	40	40	46	48	49	52	52
minimalno	11	12	18	21	9	25	9

Samo dve petine (43%) opština i gradova su poboljšale svoje rezultate², dok je polovina (50%) zabeležila pad u odnosu na prethodnu godinu.³ U devet slučajeva indeks je ostao nepromenjen. To je značajno lošije nego 2023. godine kada je gotovo dve trećine jedinica lokalne samouprave ostvarilo bolje rezultate nego godinu dana ranije. Ako se uz opštine i gradove posmatraju i gradske opštine, slika je još lošija – od ukupno 25, njih šest je ostvarilo rast, a čak 18 pad indeksa.

Kada su u pitanju kategorije indikatorskih pitanja, poboljšanje je zabeleženo u pet oblasti, od toga samo u jednoj rast značajniji, i to posle višegodišnjeg negativnog trenda. „Slobodni pristup informacijama“ ima prosek 62,8%, dok je godinu dana ranije bio 58,9%. Ovogodišnji rezultat je, međutim, i dalje lošiji nego što je bio pre tri godine. Minimalan rast beleže oblasti „JLS i građani“ sa 44,7% na 44,8%, „Informatori“ sa 73,3% na 73,6%, „Javne rasprave i javni konkursi“ sa 52,5% na 54% i „Javna preduzeća i javne ustanove“ sa 51,3% na 53%, čime je nastavljen pozitivan trend od 2019. godine. Taj rast je, međutim, spor, a „Javna preduzeća i javne ustanove“ i dalje spadaju među najnetransparentnije oblasti rada lokalne samouprave.

„Budžet“, koji je prošle godine prvi put prešao prag od 60% i imao prosečnu 63,2% u LTI 2023, sada se vratio ispod te granice na 59,9%. „Javne nabavke“ nastavljaju negativan trend, započet nakon ukidanja obaveze da naručioci objavljuju podatke na svojim sajtovima, pa je sada taj segment na 59% (62,2% u LTI 2023). Tradicionalno najlošije ocenjena oblast „Skupština i veće“ dodatno je pala, sa 39,5% na 37,8%.

¹ Projekat „Indeks transparentnosti lokalne samouprave“ TS je sproveda zahvaljujući podršci SDC-a.

² 63 od 145, na računajući gradske opštine.

³ 73 od 145.

Od svih 170 gradova, opština gradskih opština, samo pet ih beleži rast od 10 ili više poena u odnosu na prethodno rangiranje (22 u LTI 2023). Jedan podatak daje razloga za blagi optimizam – povećava se broj opština i gradova koji beleže veoma dobre i odlične rezultate: 36 od 145 ih ima LTI veći od 60⁴, od kojih 12 iznad 70 (11 u LTI 2023), a šest jedinica lokalne samouprave iznad 80 (četiri u LTI 2023).

I ovog puta samo Novi Pazar je ostvario rezultat veći od 90 – sa ocenom 97 primakao se apsolutnom maksimumu i treću godinu zaredom je na vrhu tabele.

U celosti posmatrano, za rezultate LTI 2024 se ne može reći da su ohrabrujući, ali se ne može reći da su neočekivani, ako se uzme u obzir da su u decembru 2023 i junu 2024. održani lokalni izbori u gotovo svim opštinama i gradovima. Primetno je da u pred i post izbornim okolnostima često dolazi do pada angažovanja administracije na onim poslovima koji ne predstavljaju ispunjavanje izričitih zakonskih obaveza, a u okviru LTI se ocenjuju i pojedini standardi transparentnosti koji su takve prirode.

Uprkos činjenici da su brojne JLS bile u režimu privremenog finansiranja, da zbog toga mnoge nisu objavile građanske vodiče kroz budžet (pad ovog indikatora sa 58,6% na 47,6%), nisu objavila izveštaje o javnoj raspravi o budžetu (broj onih koje su objavile pao je sa 67 na 58), poziv na javnu raspravu (sa 105 na 86), odnosno uopšte nisu organizovale javnu raspravu (ove godine organizovalo 87 a prethodne 106) prosečna ocena za oblast „Budžet“ pala je manje nego što bi se očekivalo – sa 63,3% na 59,9%. Da pad ne bude veći je doprinelo, između ostalog, i to što je povećan broj JLS koje imaju budžetske portale. Ovo je oblast u kojoj se u nekoliko desetina opština sprovode donatorski programi koji doprinose povećanju transparentnosti.

Nakon uvođenja Portala za informatore o radu (2022) i značajnog napretka u ovoj oblasti, dobar rezultat (ubedljivo najbolja prosečna ocena od svih oblasti) se održava.

„Javna preduzeća i javne ustanove“, oblast u kojoj su zakonska rešenja loša, ali i dugogodišnje nekažnjeno nepoštovanje pojedinih odredbi zakona (kao što je trajanje v.d. statusa direktora, menadžment koji ne ispunjava zakonske uslove, pa čak i nepostojanje sajtova javnih preduzeća, što za sobom povlači kršenje svih propisanih obaveza po pitanju javnosti rada), ipak i dalje ima pozitivan trend. LTI je, međutim, i nakon pet godina kontinuiranog rasta jedva iznad 50% (53%), ali se ne može poreći da je to izuzetno bolje nego 29%, koliki je bio u 2019.

Dalje smanjenje transparentnosti informacija o javnim nabavkama na sajtovima opština i gradova posledica je ukidanja obaveze da se pojedine informacije objavljuju i na sajtu JLS (pored Portala javnih nabavki), kao i nedostatka volje (u nekim slučajevima i administrativnih kapaciteta) većine opština i gradova da učine više nego što ih zakon obavezuje.

Održivost indeksa, odnosno odsustvo naglih padova, ukazuje da se na transparentnosti radi sistematski, ne samo za potrebe javne promocije rezultata istraživanja, u okviru postupka verifikacije rezultata, i da ne zavisi od pojedinaca u vlasti ili administraciji. Stoga je važan podatak koliko JLS beleži rast ili barem stagnaciju. Ovoga puta 36 opština i gradova imalo je rast (ili stagnaciju) u poslednja dva istraživačka ciklusa (LTI 2024/2023 i LTI 2023/2022), 22 ih je zadržalo ili povećalo transparentnost u tri

⁴ Bilo ih je 30 u LTI 2023, 21 u LTI 2022, 20 u LTI 2021 i 13 u LTI 2020 rangiranju.

poslednja ciklusa (LTI 2024/2023, LTI 2023/2022 i LTI 2022/2021), a 12 u četiri ciklusa (LTI 2024/2023, LTI 2023/2022, LTI 2022/2021 i LTI 2021/2020)⁵.

Poređenjem, ne samo konačnih tabela koje objavljujemo, već i preliminarog bodovanja, pre procesa verifikacije (o verifikaciji detaljnije u poglavlju „Metodologija“), TS je uočila da neke opštine i gradovi duži period održavaju visok nivo LTI, često kroz dobro organizovane mehanizme koji funkcionišu tokom cele godine. Neke od njih to rade periodično, tek kada ih TS, u procesu verifikacije „podseti“ na informacije koje tražimo u okviru istraživanja. Međutim, ti podaci s vremenom, do narednog ciklusa istraživanja, ostaju neažurirani ili nestaju sa sajtova. Ima i JLS koje održavaju makar minimalan kontinuirani napredak, iako se sve vreme nalaze u donjem delu tabele. Dok kod ograničenog broja JLS postoji održivi rast (ili održavanje dosegnutog, pa makar i prosečnog nivoa transparentnosti), opšti utisak kvare fluktuacije na nivou cele zemlje. Kao i prethodnih godina, beležimo da su neke solidno ocenjene JLS iz prethodnih LTI ciklusa bile lošije u ovom istraživanju, zanemarile su ažuriranje svojih veb stranica ili prekinule dobre prakse. Slično tome, neke opštine i gradovi koje su imale odlične rezultate pre tri ili četiri godine od tada imaju konstantan pad.

Transparentnost može biti posledica svesti o njenom značaju, brige za dobrobit građana i želje da se odgovori na korupcijske rizike povezane sa lokalnom vlašću i administracijom. Ona se može ostvariti i postavljanjem obaveza kroz propise i pisane procedure (na lokalnom ili republičkom nivou), ali i radom sa lokalnim vlastima i administracijama, kroz projekte koji okupljaju organizacije civilnog društva, donatore i JLS. Važno je privoleti JLS da poštuju zakonske obaveze, ali i podstaći ih da odu korak dalje. Rezultat će biti dobrodošao, bilo da opštine iskreno rade za dobrobit građana, bilo da vlasti žele da dobiju političke poene, predstavljajući se kao otvoreni i transparentni, posebno u periodu pred izbore, ili da to čine u želji da budu bolji od „suparničkih“ i/ili susednih opština i gradova.

Glavni zaključak za LTI 2024 jeste da nema napretka u transparentnosti, ali i da, s obzirom na okolnosti, istovetan skor kao u LTI 2023 nije razočaravajući. Neophodno je nastaviti rad na uspostavljanju održivih mehanizama, pre svega usvajanjem propisa koji će precizno propisati procedure i obaveze, ali što je još važnije – odgovornost za primenu ovih procedura. TS je spremna da podrži JLS u usvajanju akta kojim bi se regulisalo predstavljanje JP i JU na sajtovima JLS i akta koji generalno reguliše uređivanje i održavanje internet stranice JLS⁶, kao i na unapređenju postojećih akata, usvojenih po modelima SKGO i drugih organizacija⁷.

Uvođenjem zakonskih obaveza u vezi sa transparentnošću lokalne samouprave na republičkom nivou mogao bi značajno da podigne nivo transparentnosti, pod uslovom da se propisi poštuju i da se prati njihovo sprovođenje. Brojna istraživanja, pa i sam LTI, pokazuju da se bolji rezultati očekuju kada zakoni propisuju transparentnost. Kada se ukinu obaveze (kao u slučaju sa javnim nabavkama), mali broj JLS će nastaviti sprovođenje dobre prakse.

Uticaj političke i administrativne volje ali i kapaciteta i prioriteta (posebno u predizbornom periodu) mogli su se uočiti kroz istraživanja, pa i kroz rezultate.

Stoga TS još jednom naglašava značaj i apeluje na usvajanje, primenu i unapređivanje trajnih mehanizama koji garantuju da poboljšanje transparentnosti (kao i odnosa prema korupcijskim rizicima

⁵ U LTI 2023 je notirano da je 50 JLS imalo rast ili barem stagnaciju u dva prethodna ciklusa, a 25 opština u tri ciklusa.

⁶ Novi Pazar, koji se već tri godine na vrhu tabele LTI, doneo je takve akte.

⁷ Stalna konferencija gradova i opština Srbije dala je značajan doprinos kroz obuke i modele akata za JLS.

i mehanizmima za njihovo otklanjanje) ne zavisi od političke volje ili entuzijazma pojedinaca u lokalnoj administraciji ili lokalnim vlastima.

Sam LTI, kao dugoročni mehanizam za praćenje, dokazuje se, ciklus za ciklusom, kao podsticaj i smernica lokalnim samoupravama koje su spremne da povećaju transparentnost svog rada. Takođe, LTI i publicitet koji dobija jeste pomoć građanima da shvate u kojim oblastima i kako se može poboljšati učinak njihovih opština i podsticaj da zahtevaju korake u tom pravcu.

Pojedinačno gledano u 2024. godini nije bilo značajnih promena među prvih 10 opština i gradova na tabeli. Na vrhu je ostao Novi Pazar, Veliko Gradište se sa treće popelo na drugu poziciju, a Kanjiža sa četvrte na treću. Sombor je sa drugog mesta pao na peto. U prvih pet je i Leskovac, sada na četvrtom mestu.

Sokobanja, Bor i Tutin su ostali među prvih 10, a u tom krugu pridružili su im se Vranje (prošle godine na 12. poziciji) i Zaječar (skok sa 22. mesta u LTI 2023). Primetan skok zabeležio je Čačak – sa 39. na 12. mesto i Negotin – sa 52. na 17.

Najveći gradovi u Srbiji i dalje su daleko od vrha. Novi Sad se najviše približio, sokom sa 46. na 24. mesto (LTI sa 56 na 62), Niš beleži pad sa 43. na 48. (LTI sa 57 na 56), Kragujevac pad sa 16. na 24. (LTI sa 66 na 62), dok je Beograd poboljšao ocenu za dva poena (sa 46 na 48) i plasman sa 98. na 89. mesto.

Tabela br. 2: Najbolje plasirane JLS LTI 2024 i njihov raniji skor

LTI pozicija/ocena	LTI 2024	LTI 2023	LTI 2022	LTI 2021
Novi Pazar	1/97	1/94	1/87	78
Veliko Gradište	2/88	3/82	7/76	9/71
Kanjiža	3/87	4/81	5/79	3/83
Leskovac	4/83	7/77	8/74	5/75
Sombor	5/82	2/84	2/85	2/88

Ove godine, TS je u istraživanju ukrstila i ocene opština i gradova sa podacima o broju stanovnika, budžetima sa kojim raspolažu i kapacitetima, odnosno izdacima za zaposlene. Utvrdili smo da veličina opštine nije presudan činilac za transparentnost gradova i opština, mada nije u potpunosti bez značaja. Naime, svi gradovi i opštine koje imaju više od 65 hiljada stanovnika, izuzev Beograda i Pančeva, zabeležili su u ovogodišnjem istraživanju skor koji je veći od 50, a U kategoriji veoma malih opština (manje od 20 hiljada ljudi), većina je takođe grupisana oko prosečnih vrednosti, ali je broj onih koje slu slabije ocenjene nešto veći od broja opština koje su ostvarile više od 50 bodova. Međutim, upravo primeri iz ove kategorije, gde su se dve opštine sa oko 15 hiljada stanovnika našle u samom vrhu, sa skorom većim od 80, pokazuju da na prepoznavanje značaja transparentnosti rada lokalne samouprave presudno utiču neki drugi faktori.

Ni na pitanje da li je budžet presudan za skor LTI ne može se dati jednoznačan odgovor. Gradovi čiji su rashodi bili veći od četiri milijarde dinara, zabeležili su rezultate bolje od prosečnih. Siromašnije opštine (ispod dve milijarde rashoda) su uglavnom grupisane u zoni ispod proseka (između 40 i 52 poena), tako da bi se moglo zaključiti da veličina budžeta nije bez uticaja na stepen transparentnosti. Međutim, upravo pojedini primeri iz ovog poređenja dokazuju da budžet nije presudan faktor transparentnosti – skor preko 80 su zabeležile tri opštine čiji je budžet bio manji od 1,3 milijarde

dinara. I za manjak kapaciteta smo utvrdili da ne može biti razlog za netransparentnost, iako jeste faktor koji ima određeni uticaj.

Konačno, utvrdili smo i rezultate po regionima, odnosno po okruzima. Najbolji prosek (čak 71,6) imaju JLS iz raškog okruga, što jeste uglavnom zasluga prvoplasiranog Novog Pazara, ali je primetno da je „susedsko nadmetanje“ takođe imalo uticaja – samo jedna od pet JLS sa ovog područja ima rezultat ispod proseka. Drugo i treće mesto zauzimaju opštine iz borskog i zaječarskog okruga (61,75, odnosno 60). U oba slučaja su skoro sve opštine iz grupe imale vrlo dobre rezultate, a samo po jedna ocene ispod proseka.

Na začelju se nalazi pčinjski, sa prosečnom ocenom 42,5. Od sedam lokalnih samouprava iz ovog kraja jedna je zabeležila odličan, još jedna dobar rezultat, preostalih pet je ispod proseka, od kojih neke i na samom začelju tabele.

Na kraju, važno je ponoviti napomenu da **loši rezultati u celini ili u nekim kategorijama ne znače nužno da je korupcija rasprostranjena u tim oblastima i u tim JLS.**

Slično tome, **dobri rezultati ne pružaju garanciju da u nekoj JLS nema korupcije, već smanjuju mogućnost da loše upravljanje ili korupcija ostanu neopaženi. LTI meri transparentnost, koja je jedan od najbitnijih antikorupcijskih preventivnih mehanizama, a ocena preslikava stanje u trenutku kada je istraživanje obavljeno odnosno kada su rezultati verifikovani.**

Metodologija

Indeks transparentnosti lokalne samouprave (LTI) je instrument za merenje i ocenjivanje nivoa transparentnosti opština i gradova, i njihovo rangiranje, koji je osmislila Transparentnost Srbija (TS).⁸ Prvi put TS je uradila istraživanje 2015. godine, kada je bilo obuhvaćeno 168 gradova, opština i gradskih opština, u okviru projekta koji je podržalo britansko Ministarstvo spoljnih poslova. Istraživanje je ponovljeno dve godine kasnije, 2017. na manjem uzorku od 15 opština i gradova, uz podršku Misije OEBS u Srbiji. U 2019, TS je ponovo sprovedla istraživanje na nacionalnom nivou, prvo od pet u nizu koje je podržao USAID. Istraživanja su urađena i 2020, 2021, 2022 i 2023. godine. Istraživanje 2024. godine, na nacionalnom nivou, u kome je ocenjeno 170 gradova, opština i gradskih opština, podržala je Švajcarska agencija za razvoj i saradnju (Swiss Agency for Development and Cooperation – SDC).

Od 2015, TS je uverena da redovno sprovođenje ovakvog istraživanja omogućava poređenje aktuelnih rezultata gradova i opština, praćenje njihovog napredovanja ili nazadovanja tokom dužeg vremenskog perioda, kao i utvrđivanje “uskih grla” transparentnosti. Takođe, rezultati ovakvog istraživanja mogu da iniciraju izmene u propisima i praksi u onim oblastima koje su problematične u velikom broju JLS. Pored toga, kontinuirano praćenje transparentnosti podstiče kompetitivnost među JLS, što se potvrdilo u svim prethodnim ciklusima. Transparentnost Srbija je stoga uverena, a to se pokazalo kao tačno, da je održivo finansiranje za LTI istraživanje na nivou cele zemlje u periodu 2019-2024 pomoglo ne samo ocenjivanju nivoa transparentnosti opština i gradova u Srbiji već i poboljšanju transparentnosti.

Prema metodologiji TS, indeks transparentnosti se izračunava kao zbir poena dobijenih na osnovu odgovora na indikatorska pitanja, i kreće se u rasponu od 0 do 100. Ove godine, isto kao i u LTI od 2019. do 2023. korišćeno je 95 indikatora (pitanja). Negativan odgovor donosi 0 bodova, a pozitivan 1 ili 2. Konkretnije, pitanja koja se odnose na pet najvažnijih indikatora transparentnosti („osnovni indikatori“) donose 2 poena za pozitivan odgovor i 0 za negativan, dok preostalih 90 pitanja donose 1 ili 0 poena.

Odgovori na indikatorska pitanja su prikupljeni pregledanjem zvaničnih internet prezentacija gradova, opština i gradskih opština. Korišćen je i metod direktnog uvida, posetom svim uslužnim centrima i prostorijama lokalne uprave. Treća grupa podataka prikupljena je slanjem zahteva za pristup informacijama od javnog značaja gradovima i opštinama. Četvrtu grupu izvora predstavljaju podaci pribavljeni od drugih organa (Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Agencija za sprečavanje korupcije). Ocenjivanjem je obuhvaćeno ukupno 145 gradova i opština i 25 gradskih opština. Za potrebe ovog istraživanja, za gradove, opštine i gradske opštine se koristi zbirni naziv – jedinice lokalne samouprave (JLS), iako formalno-pravno gradske opštine to nisu.

Svih 145 gradova i opština⁹ rangirano je zajedno, dok je 25 gradskih opština ocenjeno ali ne i rangirano, s obzirom na to da nemaju iste nadležnosti kao druge opštine. Naime, njihov obim poslova zavisi isključivo od statuta grada u čijem su sastavu, a ta se praksa razlikuje od grada do grada. Uz to, neki od indikatora se ne mogu primeniti na gradske opštine. Na primer, neke od gradskih opština nemaju

⁸ Prilikom osmišljavanja LTI indeksa, korišćena su prethodna, slična iskustva članica mreže Transparency International, posebno slovačke podružnice, kao i hrvatske organizacije GONG, čiju je metodologiju koristio i TI BiH.

⁹ Kako je propisano Zakonom o teritorijalnoj organizaciji Republike Srbije (Sl. Glasnik Republike Srbije, br. 129/2007, 18/2016, 47/2018 i 9/2020 - dr. zakon), osim onih sa Kosova („teritorija autonomne pokrajine Kosovo i Metohija“).

mesne zajednice, nemaju javna preduzeća ili javne ustanove pod svojom kontrolom, niti dodeljuju imovinu u zakup. Zbog toga bi izračunavanje relativnog indeksa (u odnosu na stvarne nadležnosti svake opštine) značajno komplikovalo utvrđivanje LTI i nikada ne bi moglo da bude u potpunosti tačno sa metodološke tačke gledišta. Stoga smo odlučili da gradskim opštinama dodelimo 0 bodova na svako pitanje za koga određene informacije nedostaju, čak i u slučajevima kada te opštine nisu imale dužnost ili mogućnost da informacije dostave ili objave. Zbog toga ne bi bilo poželjno porediti njihove pozicije i indekse sa indeksima ostalih JLS. Šire gledano, poređenja su moguća među opštinama unutar istog grada. Međutim, i u ovom slučaju bi trebalo biti oprezan. Čak i kada rade u sličnom pravnom okviru, opštine mogu raditi u veoma različitim okruženjima, pa neki indikatori mogu biti irelevantni (npr. da li opština uopšte ima svoje ustanove i preduzeća ili ne). Tako je za ocenjivanje transparentnosti gradskih opština najbolje posmatrati trend svake pojedinačne opštine kroz više ciklusa ocenjivanja.

Kada se porede rezultati LTI 2024 sa [LTI 2015](#), [LTI 2019](#), [LTI 2020](#), [LTI 2021](#), [LTI 2022](#) i [LTI 2023](#) potrebno je imati u vidu da je TS u međuvremenu promenila neka indikatorska pitanja.¹⁰ Indikatori u LTI 2020 su bili istovetni onim iz 2019. godine. Međutim, TS je promenila neke indikatore u istraživanju 2021. u odnosu na prethodno, kako bi se stekla jasnija slika o transparentnosti u pojedinim oblastima (na primer, razdvajanjem pojedinačnih indikatora koji su zahtevali pozitivnu ocenu da bi ispunili dve obaveze u dva odvojena pokazatelja), kako bi se postigla bolja ravnoteža za ukupnu ocenu u odnosu na pojedine oblasti (kategorije) i kako bi se veći akcenat stavio na oblasti koja predstavljaju veći rizik od korupcije (povećanje udela javnih nabavki i javnih preduzeća).

U radu na prikupljanju podataka, obučeni i iskusni istraživači TS detaljno su pregledali internet sajtove svih 170 JLS. Potom je koordinator istraživanja, pre unošenja prikupljenih podataka u tabelu, ponovo pregledao sve označene izvore informacija, kako bi se dodatno obezbedila konzistentnost ocenjivanja.

U cilju prikupljanja podataka za nekoliko indikatora, svim JLS smo poslali zahteve za pristup informacijama od javnog značaja. Svaki zahtev je sadržao pitanja u vezi sa šest indikatora. Na njih nije odgovorilo devet JLS (tri grada i šest opština), što je gotovo isto kao u LTI 2023 (nije odgovorilo osam-jedan grad, četiri opštine i tri gradske opštine) i značajno bolje nego prethodnih godina (2022. godine 24 JLS, 2021. godine 46 JLS).

Kao i u prethodnim istraživanjima, svim JLS smo poslali i po jedan zahtev za pristup informacijama koristeći strategiju „prikrivenog kupca“. Umesto TS kao organizacije, zahtev je potpisao građanin, ostavljajući privatnu adresu za prijem odgovora. Ovim indikatorom nismo želeli da merimo transparentnost bilo koje pojedinačne informacije, već da steknemo uvid u to da li jedinice lokalne samouprave dostavljaju informacije i odgovaraju na zahteve na isti način kada stignu od „običnog građanina“ kao što to čine kada dobiju zahteve od prepoznatljive organizacije civilnog društva. Ove godine, 144 JLS su odgovorile na zahtev građanina i dostavilo tražene informacije. To je bolje nego prethodnih godina (2023. godine 123, 2022. godine 125, 2021. godine 130, 2020. godine 138) i gotovo na nivou „rekordne“ 2019. godine (150), čime je zaustavljen negativan trend. Razlog za loš trend mogao je biti odnos prema obavezama iz Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, ali i sadržaj zahteva, odnosno politička osetljivost traženih podataka. Transparentnost Srbija i „prikriveni

¹⁰ Razlozi za promenu bili su rezultati i iskustva iz prethodnih istraživanja, promene propisa i uvođenje novih zakonskih obaveza u vezi sa sprečavanjem korupcije i povećanjem transparentnosti. Naime, na osnovu rezultata LTI 2015, istraživački tim otkrio je da podaci za neke pokazatelje nisu dovoljno jasni ili da se rezultati mogu tumačiti na različite načine, a neki su prilagođeni već u pilot istraživanjima na manjem uzorku opština u 2016. i 2017. godini. Nadalje, usvajanje novih zakona u oblastima kao što su javna preduzeća, inspekcije, urbanističko planiranje, lokalni antikorupcijski planovi i lobiranje uključeno je u indikatore relevantne za LTI 2019. Kada se ponderira, uticaj promena indikatora u poređenju LTI 2019 i 2020 sa LTI 2015, približno je iznosio svega 1,5 poen.

kupac” se nisu žalili Povereniku u ovim slučajevima, jer bi vreme potrebno za donošenje odluke po žalbi verovatno prevazišlo rok za završetak istraživanja.¹¹ Ukoliko nema odgovora niti direktnih dokaza o postojanju informacija koje su tražene prvim setom zahteva, rezultat je nula za te indikatore. Isti princip smo koristili i u prethodnim istraživanjima.

Saradnici organizacije TS prešli su više od 10.000 kilometara tokom istraživanja, i posetili svih 170 jedinica lokalne samouprave. Obišli smo opštinske uprave, tačnije, njihove uslužne centre, i na taj način utvrdili kakva je situacija za pet indikatora na licu mesta. Ove posete dogodile su se u aprilu i maju 2024. Kao i svake godine, u nekoliko navrata istraživači TS su se suočili sa sumnjičavošću zaposlenih u uslužnim centrima ili radnika obezbeđenja. Ipak, većina zaposlenih u lokalnim samoupravama sa kojima smo imali interakciju tokom istraživanja, bili su predusretljivi i uslužni. To je istovremeno potvrdilo da su zaposleni u većini JLS upoznati sa LTI istraživanjem.

Svi prikupljeni podaci su na kraju uneti u glavnu tabelu, a poređenja su predstavljena u nekoliko tabela koja se nalaze u ovom izveštaju.

Poslednji korak bila je verifikacija rezultata. Kako bismo sprečili eventualne propuste i mogućnost da usled toga pojedine JLS budu lošije ocenjene, svima smo poslali dopise sa listom nedostajućih podataka, kako bismo im omogućili da nam dostave link do traženih informacija, ako su objavljene a da naši istraživači iz nekog razloga nisu mogli da ih nađu. To je bila ujedno prilika za sve JLS da dodaju nedostajuće dokumente i informacije na svoje sajtove i informišu nas o tome. TS je ponovo izvršila proveru i utvrdila konačne rezultate. U vezi sa odgovorima na dopise, ako bi JLS samo iznela tvrdnju da traženi podaci postoje, ne pružajući pri tom ni link ni objašnjenje gde se oni mogu naći, a istraživač-koodinator iz TS nije (ponovo) mogao da nađe podatke, ocena zadržana je negativna ocena za taj indikator. U 2024. godini 56 JLS (od 170, što je 33%) je odgovorilo na dopis, u poređenju sa 61 JLS u 2023. godini, 51 JLS u LTI 2022, 46 u 2021, 37 u 2020 i 74 u 2019. Verifikacija je rezultirala rastom prosečne LTI ocene za celu Srbiju za dva poena u odnosu na preliminarnu.

Ove godine, TS je u istraživanju ukrstila i ocene opština i gradova sa podacima o broju stanovnika, budžetima sa kojim raspolažu i kapacitetima, odnosno izdacima za zaposlene.

Više puta u dosadašnjim prikazima rezultata LTI smo ukazivali i na neke regionalne (npr. jedne godine su tri prvoplasirane opštine bile iz Bačke) ili, još pre, „susedske“ obrasce – indicije da se prakse unapređuju i skor poboljšava pod uticajem susedne opštine koja je uvela slične pozitivne promene. Istraživanje tih fenomena bi zahtevalo dublje analize, ali smo se ove godine rešili da učinimo prvi korak u tom pravcu - utvrdili smo prosečne ocene na nivou upravnih okruga Srbije.

U okviru LTI istraživanja, TS je utvrdila i podatke o zastupljenosti žena i muškaraca na čelnim pozicijama u lokalnoj samoupravi – na funkciji predsednika/predsednice opštine odnosno gradonačelnice/gradonačelnika i na mestu načelnice/načelnika gradske ili opštinske uprave (u JLS u kojima postoji jedinstvena uprava). Ovi podaci (poglavlje u izveštaju) nisu direktno povezani sa transparentnošću, ali je analiza urađena jer je TS imala na raspolaganju spisak čelnih ljudi u JLS tokom istraživanja (slanje dopisa, utvrđivanje da li su funkcioneri prijavili imovinu). Na taj način smo želeli da pružimo priliku istraživačima koji se bave ovom tematikom da pokušaju da uspostave korelacije između pojedinih ocenjenih aspekata transparentnosti i rodne zastupljenosti. Analiza sadrži i poređenje sa zastupljenošću u vreme prikupljanja podataka za LTI 2023 (ta analiza nije objavljena), što

¹¹ Zbog velikog broja žalbi u odnosu na kapacitete, odluke Poverenika po žalbama često kasne.

može biti takođe zanimljivo, jer su u međuvremenu održani izbori u gotovo svim JLS i izabrana nova rukovodstva.

Konačno, uvek treba imati u vidu da rezultat LTI predstavlja **stanje transparentnosti u trenutku kada je istraživanje obavljeno ili stanje kada je okončana verifikacija**. Stvarna, trenutna, transparentnost JLS, tj. stanje na njihovim internet sajtovima i u njihovim prostorijama, može se, dakle, razlikovati od statusa i ocene u trenutku objavljivanja ovog izveštaja.

Opšta zapažanja

Opšta ocena transparentnosti lokalne samouprave i perspektive za poboljšanje

Prosečna ocena 145 JLS u 2023. godini je 52, što je isto kao u istraživanju LTI 2023. Ovo je prvi put od 2019. godine da prosečna ocena nije porasla. **Stoga je glavni zaključak za LTI 2024 da nema napretka u transparentnosti, ali i to da, s obzirom na okolnosti, istovetan skor kao u LTI 2023 nije razočaravajući.** Naime, tokom trajanja istraživanja održani su lokalni izbori, trajao je proces izbora novih rukovodstava, veliki broj JLS bio je na režimu privremenog finansiranja, pa su ove činjenice uticale na nekoliko faktora koji su značajni za LTI – angažovanje zaposlenih u okviru stalnih obaveza i nadležnosti u vezi sa izborima, kao i eventualno angažovanje u vezi sa politički nametnutim obavezama, zbog čega su zapostavljene određene obaveze, izostanak javnih rasprava u slučajevima privremenog finansiranja, nesprovođenje postupaka i procedura od značaja za LTI (izbor direktora JP i JU i sl.) Neophodno je **nastaviti rad na uspostavljanju održivih mehanizama, pre svega usvajanjem propisa koji će precizno propisati procedure i obaveze, ali što je još važnije – odgovornost za primenu ovih procedura.**

Izbori, s jedne strane, mogu biti obrazloženje za izostanak napretka u prosečnoj LTI oceni (prvi put od početka istraživanja), činjenica da nije bilo ni pada ukazuje da je postojao i teg na drugom tasu koji je sačuvao balans. To mogu biti JLS koje već godinama imaju pozitivan trend, ali i **politička volja** da se „unovči“, u političkom smislu, transparentnost i borba protiv korupcije u predizbornom periodu i kod onih JLS koje do sada nisu iskazivale interesovanje za povećanje transparentnosti.

Takođe, neretko je **konkurencija između lokalnih samouprava** podsticaj za postizanje dobrog rezultata koji bi, međutim, mogao biti upitan sa stanovišta održivosti. Pravila uspostavljena na nacionalnom nivou bila bi od najveće pomoći za ostvarenje ovog cilja, jer bi obezbedila održivost transparentnosti.

Naime, uvođenjem zakonskih obaveza u vezi sa transparentnošću lokalne samouprave na republičkom nivou moglo bi da podigne nivo transparentnosti, pod uslovom da se delotvorno prati njihovo sprovođenje i preduzimaju mere prema onima koji ih krše. Brojna istraživanja, pa i sam LTI, pokazuju da se bolji rezultati očekuju kada zakoni propisuju jasne obaveze objavljivanja podataka. Kada se ukinu obaveze (kao u slučaju sa javnim nabavkama), mali broj JLS će nastaviti sprovođenje dobre prakse.

Rezultati LTI 2024 potvrđuju i neke od nalaza iz prethodne godine – pozitivan uticaj uvođenja Postala informatora o radu i negativan uticaj ukidanja zakonskih obaveza (Javne nabavke). Vidljiv je i značaj direktne podrške opštinama i gradovima kroz projekte koji imaju za cilj povećanje transparentnosti. Uticaj političke i administrativne volje ali i kapaciteta i prioriteta (posebno u predizbornom periodu) mogli su se uočiti kroz istraživanja, pa i kroz rezultate.

Stoga TS još jednom naglašava značaj i apeluje na usvajanje, primenu i unapređivanje trajnih mehanizama koji garantuju da poboljšanje transparentnosti (kao i odnosa prema korupcijskim rizicima i mehanizmima za njihovo otklanjanje) ne zavisi od političke volje ili entuzijazma pojedinaca u lokalnoj administraciji ili lokalnim vlastima.

Istraživanje je **ponovo identifikovalo neke dobre prakse. Neke od njih traju već godinama, a neke dobre prakse su replicirane. S druge strane, i neke loše prakse opstaju.**

Tako, na primer, svega nekoliko JLS ima objavljene kontakte putem kojih građani mogu da komuniciraju sa odbornicima. Znatno broj JLS nema na svoj sajt funkcionalnu pretragu. I dalje nema registra lobista, ni rasporeda aktivnosti gradonačelnika (mimo promotivnih aktivnosti ili prigodnih javnih manifestacija koje se najavljuju medijima).

Pojedini sistemski problemi i zapažanja

Da bi građani mogli da pozivaju vlast na odgovornost, neophodno je da imaju uvid u ono što vlast radi. To se prevashodno odnosi na uvid u odluke koje vlast donosi i koje imaju uticaj na život građana. Neretko se dešava da čelnici samouprava kao transparentnost predstavljaju uvid u aktivnosti najviših zvaničnika ili javnu promociju aktivnosti organa JLS, javnih preduzeća i javnih ustanova koja obavljaju svoje redovne obaveze, pružaju usluge građanima. Temelj transparentnosti u JLS je stavljanje odluka koje usvajaju lokalne vlasti na raspolaganje građanima. Bitno je naglasiti da ovo ne podrazumeva interpretaciju odluka od strane zvaničnika. Naime, prema nalazima LTI i odgovorima u procesu verifikacije, umesto odluka koje bi bile lako dostupne na sajtu i koje bi bile objavljene odmah nakon sednice lokalne skupštine ili veća, građanima se često daje tumačenje u vidu izjave / obrazloženja donosioca odluke, vesti koje piše urednik internet sajta JLS, ili se smatra da je objavljivanje odluka u službenom glasilu dovoljno da se obezbedi transparentnost. S druge strane, službeno glasilo ne može se naći na sajtovima svih JLS, a ti dokumenti često nistu pretraživi.

Stoga nepostojanje adekvatnog vida transparentnosti u oblasti „Skupština i veće“ značajno utiče na mogućnost da građani prepoznaju kakav će uticaj odluke koje ova tela donose imati na njihov život. Neke JLS se odlučuju da objave samo određene dokumente, bez jasnih kriterijuma zašto te objavljuju a druge ne. Prosečna ocena u oblasti „Skupština i veće“ je najniža od gotovo samog početka LTI istraživanja¹² i varira između 34% i 39% u poslednjih pet ciklusa. Nakon što se u LTI 2023 prvi put približila granici od 40% (bila je 39,5%), u ovoj godini pala je na 37,8%.

Smanjen je procenat JLS na čijim se sajtovima mogu naći odluke donete na sednicama lokalnih skupština (sa 46,2%¹³ na 44,1% ove godine), što je zabrinjavajuće, posebno kada se ima u vidu da i dalje 17% lokalnih samouprava na svojim sajtovima nema službeni list, niti link do njega. U takvoj kombinaciji, nedostatak transparentnosti za ove indikatore značajno otežava praćenje gradskih/opštinskih propisa.

Dnevni red naredne sednice skupštine je postavljen na 56,6% (53,1% u LTI 2023) sajtova JLS, a predlozi akata za sledeću sednicu na 23,4% (29,7% u LTI 2023). Nakon prošlogodišnjeg povećanja ovih indikatora, ovaj pad izaziva zabrinutost. Slična je situacija i sa transparentnošću rada gradskih i opštinskih veća – posle značajnog povećanja u 2023. godine (povećanja sa izuzetno niskog nivoa na nešto viši, ali u apsolutnim razmerama i dalje nizak nivo) zabeležen je novi pad.

Iako su mnoge JLS bile u režimu privremenog finansiranja tokom istraživanja, privremeni budžeti su objavljivani i TS je evaluirala sve podatke u vezi sa ovom oblašću. Privremeno finansiranje zapravo je najviše uticalo na indikatore u vezi sa javnom raspravom o budžetu i izveštavanju o njoj, dok kod ostalih indikatora nije bilo drastičnih promena. Aktuelni budžet uopšte nije objavljen na sajtovima 4,5% jedinica lokalne samouprave (osam od 145). I dalje mnogi budžeti (23%) nisu objavljeni u mašinski čitljivom ili barem pretraživom formatu, odnosno objavljuju se kao skenirane slike u PDF-u. U prethodnim ciklusima istraživanja ohrabrujuće je bilo što je sve više JLS objavljivalo „građanski budžet“, ali je sada ovaj trend sada zaustavljen (sa rekordnih 58,6% pad na 47,6%).

¹² Ocena je bila 49% u prvom istraživanju 2015. godine, ali su potom značajno promenjeni indikatori u ovoj oblasti.

¹³ Svi podaci se odnose na 145 opština i gradova, ukoliko nije drugačije naznačeno.

Broj objavljenih javnih poziva za konkurse za dodelu sredstava medijima i nevladinim organizacijama nekoliko godina varira između 82% i 87%, ali je ove godine zaustavljen trend rasta broja izveštaja o dodeli sredstava medijima (pad sa 75,2% na 68,3%). Kod konkursa za udruženja, procenat i dalje blago raste (sa 74,5% na 76,6%) pa se dodatno smanjuje razlika u procentima između indikatora koji mere koliko JLS je objavilo konkurse a koliko je objavilo rezultate konkursa za udruženja.

Stabilan napredak u oblasti javnih preduzeća i javnih ustanova, započet od LTI 2019, nastavljen je i ove godine. Napredak je, međutim, i dalje spor, posebno kada se uzme u obzir da se JP i JU prepoznaju kao izuzetno rizični sa stanovišta zloupotreba i korupcije i da je nakon višegodišnjeg rasta ocena i dalje jedva iznad 50%. U LTI 2024 iznosi 53% (51,3% u LTI 2023). Pored toga, beleži se pad indikatora koji ocenjuje da li su u svim JP sprovedeni konkursi za izbor direktora ili da li su barem vršioци dužnosti u zakonitom položaju (rok trajanja vd stanja). Praksa imenovanja direktora povezanih sa političkim strankama je notorna činjenica, a ne tajna, ali se često čak ni konkursi na održavaju makar forme radi. Zabeleženi su brojni slučajevi lokalnih JP u vd stanju dužem od pet godina.

Sveobuhvatne informacije o procedurama izbora direktora i dalje se mogu naći na veb stranicama samo 5,5% JLS (isto kao u LTI 2023). Situacija je nešto bolja, ali je daleko od dobre, kada su u pitanju osnovne informacije o ovim procedurama – one su objavljene na sajtu 17,2% JLS sajtova (16,6% u LTI 2023).

I dalje gotovo 15% posmatranih JP nema svoje internet stranice iako je ovo zakonska obaveza od 2012. godine.

Situacija sa objavljivanjem planova rada i izveštaja o radu i dalje pokazuje koliko se ne poštuju zakonske obaveze i koliko je ova oblast zanemarena – zakon se krši, a za 12 godina nismo zabeležili niti jedan slučaj da je direktor JP kažnjen za ovaj prekršaj. I dalje manje od polovine posmatranih JP ispunjava obavezu (49%, odnosno 44%).

Nastavlja se rast broja JLS koje su usvojile i objavile razvojne strategije. Ovaj indikator je porastao sa 34% u 2021. na 73% u LTI 2023. i 76,6% u 2024.

U oblasti slobodnog pristupa informacijama zabeležen je porast nakon dvogodišnjeg pada, ali je to i dalje na nivou ili ispod niova iz perioda 2020-2021. Porast je, zapravo, uzrokovan boljom ocenom indikatora „pokrivenog kupca“, dok su sve ostale ocene nepromenjene. Naime, 26 (od 170) JLS su ignorisale zahtev koji je uputio „pokriveni kupac“ iz TS, dok ih je u LTI 2023 bilo 47, a 45 u LTI 2022. Subotica nastavlja lošu praksu, ima petogodišnji kontinuitet u neodgovaranju ili nedostavljanju informacija TS-ovom „tajnom kupcu“. Istovremeno, ovaj grad je odgovorio i na zahtev koji je poslala TS i na dopis za verifikaciju rezultata.

S druge strane, povećava se i broj nekih primera dobre prakse, u prvom redu budžetskih portala, mada ne mogu sve JLS koje imaju budžetski portal da se pohvale i sveobuhvatnošću sadržaja. TS će razmotriti uvođenje novog indikatora koji bi ocenjivao (za početak) barem postojanje budžetskog portala. Postoje i (dobri) primeri i u vezi sa zasebnim portalima skupština opština/gradova ili portalima za urbanizam. E-registri administrativnih procedura, kada se redovno ažuriraju, jesu korisni ne samo zbog toga što su “laki za upotrebu“ i pretraživanje, već i zato što pružaju i veću količinu informacija. Dobrim primerima je, kao i svake godine, posvećeno posebno poglavlje ovog izveštaja.

Rezultati JLS u pojedinim oblastima istraživanja

Pregled

Iako se zakoni neretko ne poštuju, a nepoštovanje zakona još ređe kažnjava, višegodišnje iskustvo sa ocenjivanjem transparentnosti lokalne samouprave ukazuje da su rezultati bolji i transparentnost veća kada je obaveza objavljivanja informacija uređena zakonom ili drugim propisom, kada je jasno utvrđena odgovornost i nadležnost, te kada su za kršenje obaveza predviđene sankcije. Dodatni teg su situacije kada se, uz sve pomenuto, sankcije primenjuju.

Stoga je za postizanje i održavanje transparentnosti neophodno da se usvoje jasne procedure, propišu precizna zaduženja i odgovornost, te da se procedure sprovedu, odnosno kontinuirano sprovode. Ovo je (najčešće) neophodno, ali, nažalost, ne može se garantovati da će biti i dovoljno. Ipak, to je prvi korak koji bi vodio ka situaciji u kojoj poboljšanje transparentnosti neće zavisiti samo od političke volje ili entuzijazma pojedinaca u lokalnoj administraciji.

Iako je nepopularno istovremeno očekivati saradnju (posebno kada je reč o materiji koja promoviše dobru praksu i izlazi van okvira minimalne ili zadovoljavajuće transparentnosti) i zagovarati sankcije za one koji bi trebalo da pokažu dobru volju, iskustvo pokazuje da **sankcije za kršenje pravila i mehanizama treba ne samo propisivati, već i redovno sprovoditi**. Istovremeno, potvrdilo se (na primeru javnih nabavki, kada je izmenama zakona ukinuta obaveza objavljivanja informacija na sajtovima kupaca, već samo na Portalu javnih nabavki) da **ukidanje obaveza redovno rezultira ukidanjem dobrih praksi predviđenih tim obavezama**.

Međutim, kao što je napomenuto u uvodu, propisivanje obaveze i kazni ne rezultira automatski poštovanjem zakona. Kao što smo već izložili, od 2012. godine Zakon o javnim preduzećima propisuje obaveze iz oblasti javnosti rada, objavljivanje određenih podataka na sajtovima JP, a i dalje 15% JP iz uzorka nema svoj sajt, dakle nema gde da objavi ono što bi moralo da objavi. Ostali imaju sajtove, ali je značajan broj JP koja podatke ne objavljuju, uopšte ili ne redovno. TS nije zabeležila niti jedan slučaj da je odgovorno lice kažnjeno zbog kršenja obe zakonske odredbe o javnosti rada¹⁴. Prosečna ocena za oblast „Javna preduzeća i javne ustanove“ raste od 2019. godine, ali je i dalje niska (53%), a mogla je biti znatno veća da su sankcije u cilju sprovođenja propisane obaveze ranije korišćene. Takođe, loše primere lokalnim vlastima su sve vreme davali Vlada Srbije i javna preduzeća na republičkom nivou, koja su takođe ignorisala svoje obaveze.

Istraživanje je ponovo identifikovalo neke primere dobre prakse (navedene u posebnom poglavlju ovog izveštaja). Neke od njih se održavaju nekoliko godina, neke se repliciraju, ali, s druge strane, većina loših praksi i dalje postoji. To uključuje nedovoljno informacija u vezi sa budžetskim dokumentima (osim samog budžeta), kao što su obrazloženje budžeta (nije dostupno na sajtu 54 od 170 JLS), šestomesečni i devetomesečni izveštaji o izvršenju budžeta (nisu dostupni na sajtovima 95 od 170 JLS).

Kao što je već pomenuto i objašnjeno, nastavlja se pad u oblasti javnih nabavki – skoro sve JLS na svojim sajtovima imaju odeljak posvećen javnim nabavkama (162 od 170), ali se na njima objavljuju najčešće samo planovi JN, ponekad i podaci o nabavkama malih vrednosti. Broj JLS koje objavljuju javne pozive

¹⁴ Zakon o javnim preduzećima, član 78. „Novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara kazniće se za prekršaj odgovorno lice u javnom preduzeću ukoliko ...javno preduzeće ne objavi na internet stranici podatke propisane članom 71. ovog zakona“.

i drugu dokumentaciju ili barem linkove na stranicu Portala gde se objavljuju dokumenti opada - sa 159 u 2021. na 95 u 2022. na 63 u 2023 i 59 u LTI 2024).

JLS su i dalje relativno dobro ocenjene u oblasti „slobodnog pristupa informacijama“ – poštovale su u 100% slučajeva obavezu informisanja građana o načinu podnošenja zahteva (informacija na internetu), ali su ti podaci u štampanom obliku bili vidljivi u samo sedam uslužnih centara ili prostorija uprave.

Kao što je pomenuto, u obrazloženju značaja propisivanja i sprovođenja sankcija, transparentnost lokalnih javnih preduzeća i ustanova je slaba, iako je u ovoj oblasti od LTI 2019. primetan spor, ali stabilan napredak. Prosečan rezultat je i dalje daleko ispod poželjnog nivoa (53%) a neki od indikatora koji su među najznačajnijim sa stanovišta potencijalnih zloupotreba i rizika od korupcije se smanjuju. Sveobuhvatne informacije o procedurama izbora direktora mogu se naći na sajtovima 5,5% JLS, a osnovne informacije o ovim procedurama objavljene su na sajtovima 17,2% JLS.

U 26,2% JLS (povećanje u odnosu na LTI 2023), postojao je najmanje jedan slučaj da direktor JP nije izabran na konkursu, odnosno da je bio na funkciji nakon što mu je istekao mandat v.d. direktora. Objavljivanje planova rada i izveštaja o radu JP je zakonska obaveza, ali smo pronašli 49% odnosno 45% ovih dokumenata za posmatrana JP. Konačno, ono što najviše zabrinjava, 21 od 145 posmatarnih JP **nema svoj sajt**, 12 godina od uvođenja obaveze objavljivanja dokumenata **na sajtu**.

I dalje procenat JLS koje na svojim sajtovima imaju odeljke posvećene JP varira između 87% i 89%. Takva stranica može biti prvi korak ka stranici sa sveobuhvatnim informacijama i dokumentima, koje je TS predlagala u svim dosadašnjim zaključcima istraživanja, a pojedine JLS i realizovala (primeri u poglavlju „Primeri dobre prakse“).

Broj sajtova JLS, na kojima se nalaze podaci o sprovedenim javnim raspravama u poslednjih 12 meseci (izuzev rasprava o budžetu) porastao je na 104, posle prošlogodišnjeg pada sa 103 na 96, a ohrabruje i što kontinuirano raste broj izveštaja o javnim raspravama koji sadrže informacije o predlozima građana i razlozima njihovog prihvatanja/odbijanja (sa 38 na 44, pa na 50 ove godine).

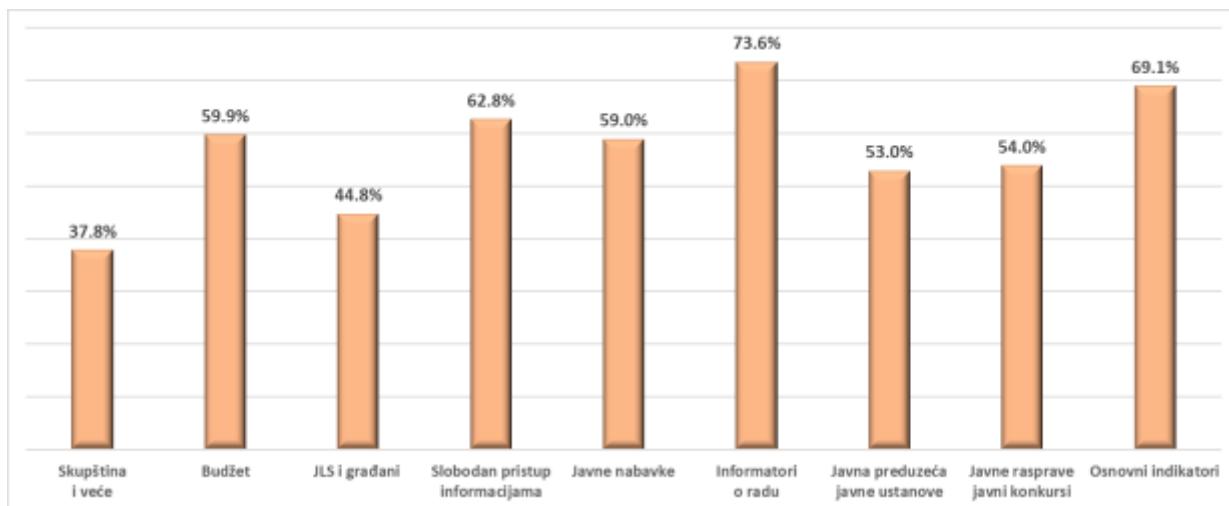
Veoma mali broj JLS ima mehanizme pomoću kojih građani mogu putem sajta pratiti tok svog predmeta (13 od 170). U prostorijama 43 i na sajtovima 83 od 170 JLS mogu se prijaviti nepravilnosti, nezakonitosti, uključujući i sumnju na korupciju. Sa stanovišta odnosa prema građanima značajan je podatak da je samo 29 od 170 JLS sveobuhvatno istraživalo zadovoljstvo građana uslugama administracije u poslednje četiri godine ili je koristilo evaluaciju koju su radili drugi (NVO, donatori, itd.).

Oblast Skupština i veće je i dalje najlošije ocenjena. Jedini indikator sa visokom ocenom je objavljivanje spiska odbornika (91,8%). Međutim, kontakti sa odbornicima (adrese e-pošte, brojevi telefona, direktni obrasci za kontakt) nalaze se na sajtovima samo 12,9% JLS. Dnevni red naredne sednice Skupštine nije vidljiv u skoro polovini JLS (80 od 170). Od 90 koji objavljuju dnevni red, samo 35 objavljuje i materijale koji će se na narednoj sednici razmatrati. Nakon prošlogodišnjeg skoka, ponovo se beleži pad broja JLS koje objavljuju odluke gradskog/opštinskog veća i skupštine – sa 35,2% u LTI 2022 na 46,2% u LTI 2023, pa na 44,1% (od 145) u LTI 2024 za skupštinu, a za veće sa 14,5% na 26,9% pa na 21,4% u LTI 2024.

U drugim, nekategorisanim indikatorima, JLS su najbolje rezultate ostvarile u objavljivanju prostornih/urbanističkih planova (98,6%). Smanjen je, posle izbora novih predsednika opština i gradonačelnika, procenat onih koji su podneli prijavu imovine – 84,8% (prethodne godine 97,9%). Akt o sistematizaciji opštinske uprave bio je dostupan 90%, a etički kodeks u 59% slučajeva. Prema podacima Agencije za sprečavanje korupcije, lokalne antikorupcijske planove, iako obavezne, usvojilo je 116 od 145 (obavezni su samo za gradove i opštine, ne i za gradske opštine), što je tri više nego 2023.

Važno je napomenuti da **loši rezultati u nekim kategorijama ne znače nužno da je korupcija rasprostranjena u tim oblastima. Slično tome, dobri rezultati nikako ne garantuju da nema korupcije.** Transparentnost je samo mehanizam za lakše otkrivanje ili prevenciju korupcije, a krajnji uspeh ovih mehanizama zavisi od mnogo drugih faktora. Takođe, nizak LTI rezultat ne znači nužno da je opština korumpiranija od druge koja ima viši LTI, i obrnuto. Činjenica je da nizak LTI treba da „probudi javnost“ i lokalnu administraciju i rukovodstvo, dok visoki LTI znače da će koruptivno ponašanje biti teže prikriti i lakše otkriti.

Grafikon br. 1: Procenat uspeha 145 JLS po kategorijama

Legenda:

“Osnovni indikatori” se odnose na pet indikatora iz različitih kategorija koji nose 2 boda.

“Uspeh” se odnosi na procenat od maksimalnih mogućih bodova koje su JLS mogle da dobiju za indikatore u određenoj kategoriji

Oblasti istraživanja

Pregled

Indeksi transparentnosti podeljeni su u osam kategorija. Ove kategorije, odnosno oblasti, sadrže između četiri i 18 indikatora. Trinaest indikatorskih pitanja nije grupisano u posebne kategorije, jer su fokusirana na prilično uska područja (lokalni antikorupcijski planovi, podnošenje izveštaja o imovini, dostupnost planova rada opštinske uprave, etički kodeks, prostorni planovi itd). Među osam pomenutih kategorija, najbolja prosečna ocena je, drugu godinu zaredom, u oblasti „Informatori o radu“ (73,6% maksimalnog rezultata, nakon 73,3% u LTI 2023, što je bio nagli porast sa 41,7% u LTI 2022). Slobodan pristup informacijama je porastao na 62,8% i tako došao na mesto, ali je taj rast posledica rasta samo jednog dvostruko ponderisanog indikatora (odgovori na zahteve „prikriivenog kupca“) u segmentu u kome je grupisano pet indikatora.

„Budžet“ je pao sa 63,2% na 59,9%, a „Javne nabavke“ nastavljaju pad otkako su neke zakonske obaveze ukinute 2021. godine, i sada je ova grupa na 59% (62,2% u LTI 2023, 72,6% u LTI 2022 i 95,5% u LTI 2021).

Visoki rezultati iz prethodnih evaluacija za „Javne nabavke“ bili su posledica jasnih zakonskih obaveza u toj oblasti: činjenice da su lokalne samouprave, pod pretnjom kazni, bile obavezne da objave informacije na portalu javnih nabavki i da objave te informacije i na svojim veb stranicama. Obaveza objavljivanja na sajtovima je ukinuta 2021. godine i rezultirala je nižim ukupnim rezultatima.

U još dve oblasti prosek je iznad 50% - to su „Javne rasprave i javni konkrusi (54%, rast sa 52,5%) i „Javna preduzeća i javne ustanove“ (sa 51,3% na 53%).

Kada je reč o pojedinačnim indikatorima, za 14 od ukupno 95, više od 90% opština i gradova ima pozitivne ocene (u LTI 2023 bilo ih je 15, a u LTI 2022 10). Kod dva indikatora je rezultat 100% (Informacija o radnom vremenu uprave dostupna na sajtu i Informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama dostupna na sajtu). Ostali indikatori sa više od 90% pozitivnih ocena su: objavljeni prostorni/urbanistički planovi, objavljene inspekcijske kontrolne liste, objavljene informacije na internet stranici (ili u Informatoru) o uslugama koje pruža opština, postojanje odeljka na sajtu posvećenog javnim nabavkama (pa čak i ako su tamo objavljeni samo planovi JN), objavljeni pozivi za davanje u zakup imovine u posedu JLS, objavljen budžet, nema nerešenih odluka Poverenika, donet Plan integriteta, objavljeni podaci o platama funkcionera u Informatoru, objavljen spisak odbornika na internet stranici, objavljen i ažuriran u poslednja tri meseca informator o radu uprave, kao i objavljen pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji uprave.

Na dnu tabele trenutno nema indikatora sa ukupnom ocenom nula. Na 1,4% (dve od 145 JLS) je objavljivanje plana rada uprave, a na 3,4% (pet JLS) dostupnost podataka o postupanju sa pritužbama i žalbama, podaci o lobiranju i raspored aktivnosti predsednika/gradonačelnika. Ohrabruje rast indikatora koji ocenjuje objavljivanje podataka o tome kako su pojedinačno odbornici glasali na sednici skupštine, sa svega jedne u 2022, na šest u 2023 i na osam u LTI 2024. Ovo je rezultat uvođenja e-skupštine, a s obzirom na odgovore pojedinih JLS na dopise o verifikaciji očekuje se dalji rast broja opština i gradova koji će građanima pružati mnogo više podataka o radu lokalnog parlamenta.

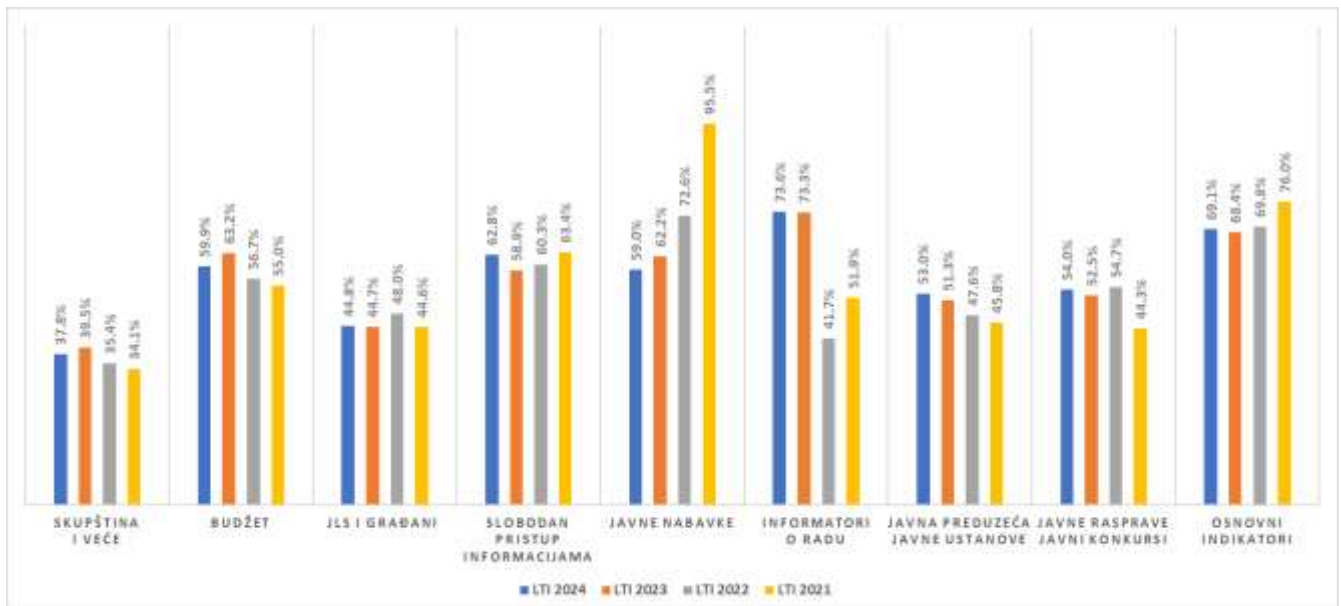
Tabela br. 3: Postignut uspeh JLS u pojedinačnim oblastima (kategorijama)

	Skupština i veće	Budžet	JLS i građani	Slobodan pristup informacijama	Javne nabavke	Informator o radu	Javna preduzeća i ustanove	Javne rasprave i javni konkursi	Osnovni indikatori
Prosek	6.1	8.4	6.7	3.8	2.4	2.9	9.5	5.4	6.9
Maksimum	16	14	15	6	4	4	18	10	10
% maks. rezultata	37.8%	59.9%	44.8%	62.8%	59.0%	73.6%	53.0%	54.0%	69.1%

*Legenda: Rezultatski raspon: od 0 do maksimalnog broja za određenu kategoriju
Kompletna lista indikatora po oblastima (kategorijama) nalazi se u aneksu.*

Kao i u prethodne četiri godine, JLS su bile najlošije u kategoriji „Skupština i veće”. U kategoriji „Javna preduzeća i javne ustanove” se beleži neprekidan rast u poslednje tri godine ali je skor i dalje vrlo slab (53%). Sačuvan je, uz mali napredak, visok rezultat u kategoriji „Informator o radu”.

Grafikon br. 2. Ukupan rezultat JLS u osam kategorija u 2024 u odnosu na 2023, 2022 i 2021

Legenda: Poređenje ukupnog rezultata JLS-a u osam kategorija, 2021/2022/2023/2024.

Informatori o radu

Prosečna ocena u ovoj oblasti simbolično je povećana, sa 73,3% na 73,6%, ali je bitno da je održan visok nivo nakon pada sa 51,9% na 41,7% u 2022. Time se pokazalo da je uvođenje portala Poverenika bilo korak napred sa stanovišta transparentnosti. Neke JLS i dalje imaju i Word ili PDF informatore na svojim sajtovima, pored onih na portalu, a neke imaju samo linkove ka portalu. Treba podsetiti da u okviru JLS postoje četiri subjekta koji su u obavezi da izdaju Informator o radu – uprava, skupština, veće i gradonačelnik, dok je pre zakonskih izmena bilo dozvoljeno i uobičajeno imati po jedan zajednički dokument za sve ove organe.

Ali, dok prosečna ocena stagnira, pojedinačni indikatori u ovoj kategoriji variraju - objavljivanje i redovno ažuriranje (najmanje na tri meseca) informatora poraslo je sa 73,8% na 90,3% (bilo je 41,4% pre samo dve godine), a veliki pad beleži indikator koji prati objavljivanje plana javnih nabavki (ili linka ka planu) u informatoru – sa 67,6% na 55,9%.

Maksimalan rezultat od 4 poena imaju 52 JLS.

Slobodan pristup informacijama

JLS i dalje imaju relativno dobru prosečnu ocenu u ovoj oblasti. Ocene pojedinačnih indikatora (ima ih pet, jedan je ponderisan sa dva poena), međutim, izuzetno variraju. Sve JLS (100%) poštuju obavezu obaveštavanja građana putem sajta (ili u informatoru) o načinu podnošenja zahteva. Ipak, samo 4.1% (isto kao u LTI 2023 i 2022) ima tu informaciju dostupnu u svojim prostorijama. Povećan je broj lokalnih samouprava koje su dostavile tražene informacije TS-ovom „skrivenom tražiocu“, što je jedini razlog za rast prosečne ocene u odnosu na LTI 2023.

U ovoj kategoriji, 13 JLS ima veoma dobar rezultat od 5 poena a nijedna maksimalnih šest.

Budžet

Prosečna ocena u kategoriji „Budžet“ nakon dugogodišnjeg stabilnog rasta, sada je pala, sa 63,2% na 59,9%. Dokument o budžetu za tekuću godinu dostupan je na ogromnoj većini sajtova JLS (94,5%), a u gotovo četiri petine slučajeva dostupan je u pretraživom obliku. Situacija je znatno lošija po pitanju dostupnosti podataka o budžetskoj potrošnji, gde je samo 47,6% JLS (rast u odnosu na 44% u LTI 2023 i 39,3% u 2022) objavilo bar šestomesečne i devetomesečne izveštaje. Broj JLS koje objavljuju mesečne izveštaje o izvršenju budžeta se povećavao prethodnih godina, dosegao 15% u LTI 2023, ali je sada pao na 13,8%. Izveštaji o reviziji su razmatrani i objavljeni u 31% (33% u 2023) slučajeva. Zbog privremenog finansiranja drastično je smanjen broj JLS koje su organizovale javne rasprave o budžetu (ankete građana ili konsultativni sastanci) i objavile izveštaje sa javnih rasprava koji sadrže primljene predloge i obrazloženja za njihovo prihvatanje ili odbacivanje. Javnu raspravu je organizovalo 87 JLS - 60% (106 odnosno 73,1% u 2023, što je bio povratak na nivo pre pandemije), a izveštaj objavilo 58 JLS - 40% (67 u 2023).

U kategoriji „**Budžet**“ najbolji rezultat imalo je šest gradova i opština (Kanjiža, Rekovac, Sokobanja, Blace, Zaječar, Vrnjačka Banja) – maksimalnih 14 poena, a sledi ih 12 JLS sa ocenom 13.

Javne nabavke

U kategoriji „**Javne nabavke**” prosečna ocena nastavlja da pada sa nivoa od preko 95% već treću godinu zaredom, nakon ukidanja pojedinih zakonskih obaveza, zbog čega su mnoge JLS prestale da oglašavaju javne nabavke na svojim sajtovima. Uprkos tome, skoro sve JLS imaju stranicu na sajtu posvećenu javnim nabavkama (96,6%, isto kao i u 2023. godini), ali samo 37,2% njih i dalje objavljuje informacije o tekućim nabavkama (u poređenju sa 40% u LTI 2023, 62,8% u 2022. i 94,5% u 2021). Treba napomenuti da je ovaj nalaz ograničen samo na dostupnost određenih dokumenata i informacija u vezi sa nabavkama, jer analiza ne uključuje procenu samih procesa nabavki. Više informacija o ovoj temi nudi Indeks lokalnih javnih nabavki (LPPI), koji je razvio TS.

Maksimalan rezultat od četiri poena imaju 52 JLS.

Javne rasprave i javni konkursi

S obzirom na to da se u ovoj kategoriji posmatraju aktivnosti u celoj prethodnoj godini, održavanje izbora ne bi trebalo da bude od uticaja na ocene. Prosečna ocena jeste porasla, sa 52,5% na 54%. Porastao je broj JLS koje su objavile informacije o nekoj raspravi održanoj tokom prethodnih 12 meseci (ne računajući javnu raspravu o budžetu) - sa 96 na 103, ali je to i dalje relativno malo i manje nego pre dve godine (104). I dalje raste broj JLS koje su objavile izveštaje sa javnih rasprava koji su sadržali informacije o pristiglim predlozima građana i razlozima za prihvatanje/odbijanje tih predloga – sa 44 na 50. Primetna je, međutim, ogromna razlika u broju onih koje su održale raspravu i onih koje su objavile sveobuhvatne izveštaje. I dalje je ogroman disparitet između broja JLS koje objavljuju pozive za davanje u zakup opštinske imovine (95,2%) i objavljenih informacija o ishodu tih oglasa (6,2%). Taj jaz je znatno manji, ali postoji, kada je u pitanju objavljivanje informacija o raspodeli sredstava za medije i projekte organizacija civilnog društva. Javne pozive za dodelu sredstava za medijske projekte smo našli na 124 sajta, a rešenja o dodeli na 99 dok je u slučaju udruženja nađeno 126 poziva i 111 rešenja. Pomak je minimalan kod indikatora koji ocenjuju da li su objavljeni izveštaji, odnosno evaluacije, kako je dodeljeni novac potrošen i šta su rezultati aktivnosti – samo 12 za medije i 11 za udruženja.

I dalje pojedine JLS u odgovorima na dopise za verifikaciju ukazuju na izveštaje koji sadrže samo informacije o raspodeli sredstava na konkursima (javni pozivi, učesnici itd.), ali na to se ovaj indikator ne odnosi – traže se izveštaji onih kojima je novac dodeljen i/ ili izveštaji o evaluaciji projekata. U ovoj kategoriji Leskovic i Sokobanja imaju maksimalnih 10 poena, a Novi Pazar, Kruševac, Vranje i Aleksinac devet.

Javna preduzeća i javne ustanove

Prosečna ocena u ovoj kategoriji raste od 2019. godine ali je i dalje na relativno niskom nivou od 53%. Povećanje je zabeleženo u 13 od 18 indikatora, a jedan je ostao nepromenjen. Zabrinjava što je smanjen broj JLS u kojima su sprovedeni konkursi za izbor direktora, odnosno nije istekao maksimalan rok na koji se sme postaviti v.d. direktora JP. Sveobuhvatni dokumenti o procesu konkursa za izbor direktora JP mogu se naći na nekoliko sajtova lokalnih samouprava (osam odnosno 5,5%), a bar neki dokumenti se mogu naći u 25 (17,2%) slučajeva. Skoro 90% JLS (129) ima poseban odeljak na sajtu sa

informacijama o JP i JU. S druge strane, 12 godina od uvođenja zakonske obaveze da objavljuju pojedine podatke na svojim sajtovima, pojedina JP nemaju sajt (21 iz uzorka, odnosno 14,5%).

U kategoriji "Javna preduzeća i javne ustanove", drugu godinu zaredom najbolje su rangirani Kanjiža, Veliko Gradište i Novi Pazar sa maksimalnih 18 poena, slede Sokobanja i Subotica sa 17, Bečej, Vranje i Sombor sa 16.

JLS i građani

U ovoj oblasti nije bilo značajnih promena u odnosu na LTI 2023. Najbolje je stanje u vezi sa indikatorima je kod onog kojeg je najlakše ispuniti - objavljivanje informacija o radnom vremenu (100%) i kod onog koji je zakonska obaveza - objavljivanje inspeksijskih kontrolnih lista na sajtovima (97,2%). Uslužne centre imaju 123 od 145 JLS, a u 28 uslužnih centara istaknuti su (ili im se može pristupiti preko uslužnog kompjutera) rokovi za postupanje u administrativnim procedurama. Više od polovine JLS pruža mogućnost građanima da preko sajta prijave nepravilnosti ili kršenje zakona, uključujući korupciju, ali takva mogućnost postoji u manje od četvrtine uslužnih centara ili drugih prostorija JLS (to uključuje barem postojanje knjige primedbi ili kutije za primedbe i predloge). Samo 20 JLS je tokom poslednje četiri godine sproveo istraživanje o zadovoljstvu uslugama administracije ili je koristilo istraživanje drugih (NVO, donatori).

Kao i u LTI 2023 i 2022, samo jedna JLS (Novi Pazar) ostvarila je maksimalan rezultat (15) u ovoj kategoriji, dok su 13 poena imali Veliko Gradište i Leskovac, a 12 Sombor i Kladovo.

Skupština i veće

Ova kategorija godinama je najlošija rangirana, a redovno je jedini visoko ocenjeni indikator objavljeni spisak odbornika, mada se čak ni to ne može naći na sajtu 11 od 145 JLS. Službeno glasilo je dostupno na sajtovima 83,4% JLS. Dnevni red naredne sednice skupštine nije bio vidljiv u gotovo polovini JLS, a od 82 koje objavljuju dnevni red, materijale odnosno predloge dokumenata o kojima će se raspravljati na sednici objavljuje samo 34. Odluke donete na sednicama lokalnih skupština mogu naći na sajtu JLS 44,1%. Zabeležen je, drugu godinu zaredom, i rast indikatora koji se odnosi na to da li JLS objavljuje informacije o tome kako su pojedini odbornici glasali na sednici. Postojala je jedna takva u 2022. godini, šest u prošloj, a osam u ovoj godini. To je i dalje izuzetno malo, ali je ohrabrujući korak koji je rezultat uvođenja e-skupština i predstavljanja podataka sa e-skupština u zapisnicima sa sednica.

Pojedinačno, Novi Pazar ima maksimalnih 16, Sombor i Kanjiža 15, a Veliko Gradište, Tutin i Subotica 14 poena.

Ostali indikatori

Kod nekategorisanih indikatora (ostalo), JLS su se najbolje pokazale kada je u pitanju objavljivanje prostornih/urbanističkih planova, usvajanje planova integriteta i objavljivanje pravilnika o sistematizaciji radnih mesta u upravi (sva tri iznad 90%). Izveštaj o radu uprave u prethodnoj godini objavilo je samo 14 od 145, a informaciju o opštinskoj imovini datoj u zakup drugim subjektima 10 JLS. Izveštaji o kontaktima sa lobistima (ili obrasci za kontakte, bez evidentiranih kontakata) mogu se naći u pet slučajeva, kao i nedeljni ili dnevni raspored aktivnosti predsednika/gradonačelnika.

Učinak gradskih opština

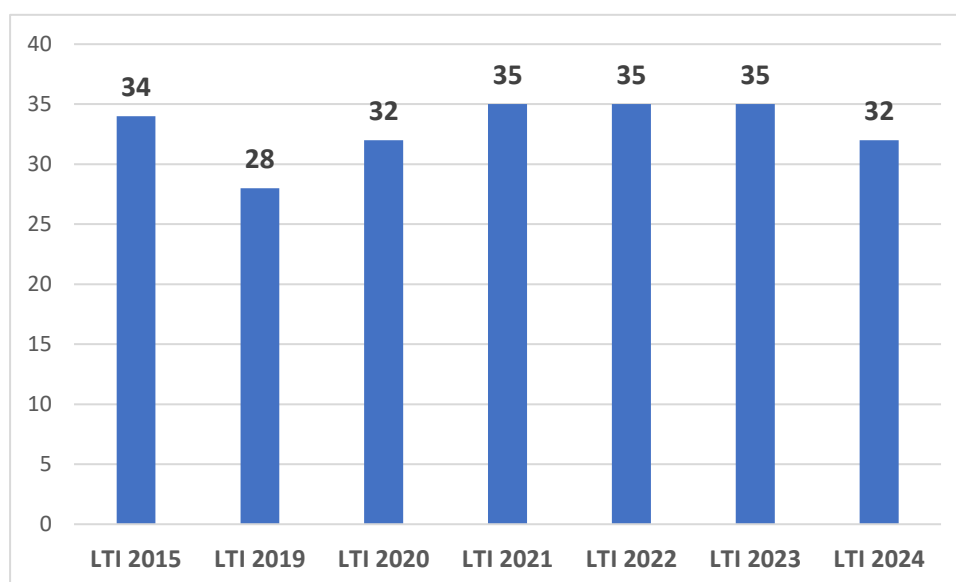
Gradske opštine nemaju iste nadležnosti kao gradovi i opštine jer se one propisuju statutom grada u čijem su sastavu, a ta se praksa razlikuje od grada do grada. Uz to, neki od indikatora se ne mogu primeniti na gradske opštine (neke nemaju JP, nemaju imovinu, neke ne raspisuju konkurse za medije itd). Zbog toga, Transparentnost Srbija je evaluirala 25 gradskih opština poredeći njihov učinak u 2024. sa učinkom iz prethodnih istraživanja (2023, 2022, 2021, 2020, 2019. i 2015.), ali ih nije rangirala.

Pregled

Opšti utisak je da je prosečan učinak gradskih opština snižen i da se prevashodan razlog za pad prosečne ocene može tražiti u lokalnim izborima. Zbog izbora i privremenog finansiranja značajno su smanjene ocene u oblasti „Budžet“. U ostalim oblastima bilo je odstupanja u oba smera – povećanja i snižavanja prosečnih ocena.

Prosečan LTI je nakon trogodišnje stagnacije na 35 pao na 32 (pad je zapravo nešto manje – 2,4 indeksna poena, ali je zaokruživanje i u LTI 2023, kada je ocena bila 34,76 i u LTI 2024 kada je 32,32 rezultiralo prosečnim padom od tri poena). Pri tome je LTI pocećan u samo šest gradskih opština, u jednoj je nepromenjen, a u 18 je smanjen. Dve opštine imaju pad od 9, jedna 8, a najveći rast je samo četiri poena, i to sa veoma skromne početne ocene, sa 20 na 24.

Grafikon br. 4: Prosečan LTI gradskih opština 2015-2024

Gradske opštine su najbolje rezultate ostvarile u oblasti „Informator o radu“ (64%, u odnosu na 68% u LTI 2023 i 54% u 2022.) i „Slobodan pristup informacijama“ (60%, povećanje u odnosu na 54,7% u 2023.

godini). Kod slobodnog pristupa informacijama, rast je, kao i kod ostalih JLS, posledica rasta samo jednog indikatora – odgovora na zahtev „prikriivenog kupca“, dok su svi ostali indikatori nepromenjeni.

Učinak je najlošiji u kategoriji „Skupština i veće“, gde indeks 25 gradskih opština iznosi 3,2 od maksimalnih 18 poena (19,8%), što je još lošije od već loše ocene u LTI 2023 (3,4 od 18 i 21,3%). Tradicionalno nizak rezultat u oblasti „Javna preduzeća i javne ustanove“ je posledica činjenice da nemaju sve gradske opštine javna preduzeća (neke čak nemaju ni javne ustanove) u svojoj nadležnosti. Nadležnost bi delimično mogla da objasni nizak prosek u kategoriji „Javne rasprave i javni konkursi“, ali to ne objašnjava višegodišnji trend pada - sa 28,4 u 2022. na 24,4 u 2023. godini i 22% u LTI 2024.

Poređenje uporedivog

Postoje četiri kategorije u kojima nadležnosti ne igraju ulogu i poređenje između gradskih opština zaista je moguće: „Skupština i veće“, „Budžet“, „JLS i građani“ i „Slobodan pristup informacijama“.

U kategoriji **„Skupština i veće“** (maksimum 16 poena), sa najlošijim prosečnim indeksom među uporedivim oblastima, tri gradske opštine su ostvarile 50% ili više – Sevojno, koje je imalo odličan rezultat - 15 od 16 bodova. Surčin i Palilula Niš su dve sa relativno visokim rezultatom (9 i 8). Trenutno samo četiri gradske opštine imaju na svojim sajtovima dostupne odluke koje su usvojile njihove skupštine – Sevojno, niška Palilula, Čukarica i Stari Grad. Spisak odbornika i dalje imaju 22 od 25 opština. Ova oblast pokazuje da gradske opštine dele problem sa ostalim JLS – ne shvataju ozbiljno svoje obaveze u vezi sa transparentnošću u kategoriji „Skupština i veće“.

Učinak u kategoriji **„Budžet“** je značajno pogoršan (27,7% prema 41,1%). Najbolji rezultat imaju Sevojno sa 12 i Surčin sa 11 od maksimalnih 12 poena. Slede Zvezdara sa devet te Palilula - Niš i Vračar sa osam.

Aktuelni budžet ili odluka o privremenom finansiranju mogli su se naći na sajtovima 15 (od 25) gradskih opština, znatno manje nego godinu dana ranije (21). U većini slučajeva (13 od 15) budžet je bio dostupan u mašinski čitljivom ili pretraživom obliku. Mali naprerdak postoji kada je reč o objavljivanju podataka o budžetskoj potrošnji – šest (četiri u 2023.) ih je objavilo šestomesečne i devetomesečne izveštaje.

Što se tiče kategorije **„JLS i građani“**, nema znatnih odstupanja – prosek je 38,9% (bio je 39,5%), a najbolji su Zvezdara sa 11 (od maksimalnih 15), pa Voždovac i Čukarica, sa devet bodova.

Sve opštine imaju informacije o radnom vremenu administracije dostupne na sajtu ili dostupan broj telefona putem koga je moguće dobiti ove informacije. Dvadeset i tri imaju funkcionalan uslužni centar koji pruža sve usluge. Takođe, 20 ima informacije na sajtu o uslugama koje nudi opština. S druge strane, samo njih tri pruža mogućnost građanima da prijave nepravilnosti ili kršenje zakona na svojim sajtovima, ali njih deset ima takve mehanizme u svojim prostorijama.

„Slobodan pristup informacijama“ je kategorija sa rastom uzrokovanim rastom samo jednog indikatora, koji se ponderiše sa dva poena (odgovor na zahtev „skrikriivenog tražioca“) – u LTI 2023 odgovorilo je 15, a ove godine 19 opština. Obavezu obaveštavanja građana na svojim sajtovima o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama ispunjava svih 25 gradskih opština. I dalje samo Zvezdara ima informaciju o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljivu u uslužnom centru ili prostorijama uprave.

Godina za godinom

Šest gradskih opština je napredovalo u odnosu na prošlu godinu, čak 18 je ostvarilo lošiji rezultat, a jedna ima nepromenjenu LTI ocenu. Poboljšanja rezultata su, međutim, neznatna. Najveće ima Sopot, ali sa niske startne osnove – za četiri poena, sa 20 na 24. Čukarica je sa 43 stigla do 46, preostale imaju rast od jednog ili dva poena. Od onih sa negativnim trendom, izdvajaju se Rakovica sa - 9 (kontinuirani pad sa 37 u LTI 2021 do 20 ove godine) i niški Crveni Krst (takođe kontinuirani pad sa 37 u LTI 2021 do 24) te Voždovac sa -8. Najbolji skor i dalje ima Surčin (67) ali uz pad od pet poena u odnosu na LTI 2023.

Kada se analiziraju višegodišnji trendovi po pojedinačnim opštinama, od LTI 2019, Surčin je, do ovogodišnjeg pada, imao stabilan rast (32–42–53–62–69–72–67), Čukarica se nakon ogromnog pada prve godine, vratila do startnog nivoa (47-32-43-43-43-46), dok Sevojno ostaje jedina gradska opština sa neprekinutim trendom poboljšanja transparentnosti (37-42-52-66-60-61). Zvezdara održava solidan nivo, uz minimalni pad ove godine (41-38-40-40-43-57-56). S druge strane, 10 gradskih opština ima ocenu 25 ili niže, što je veoma loše i kada se uzmu u obzir (ne)nadležnosti.

Tabela br.8: LTI rezultat gradskih opština, 2015-2024

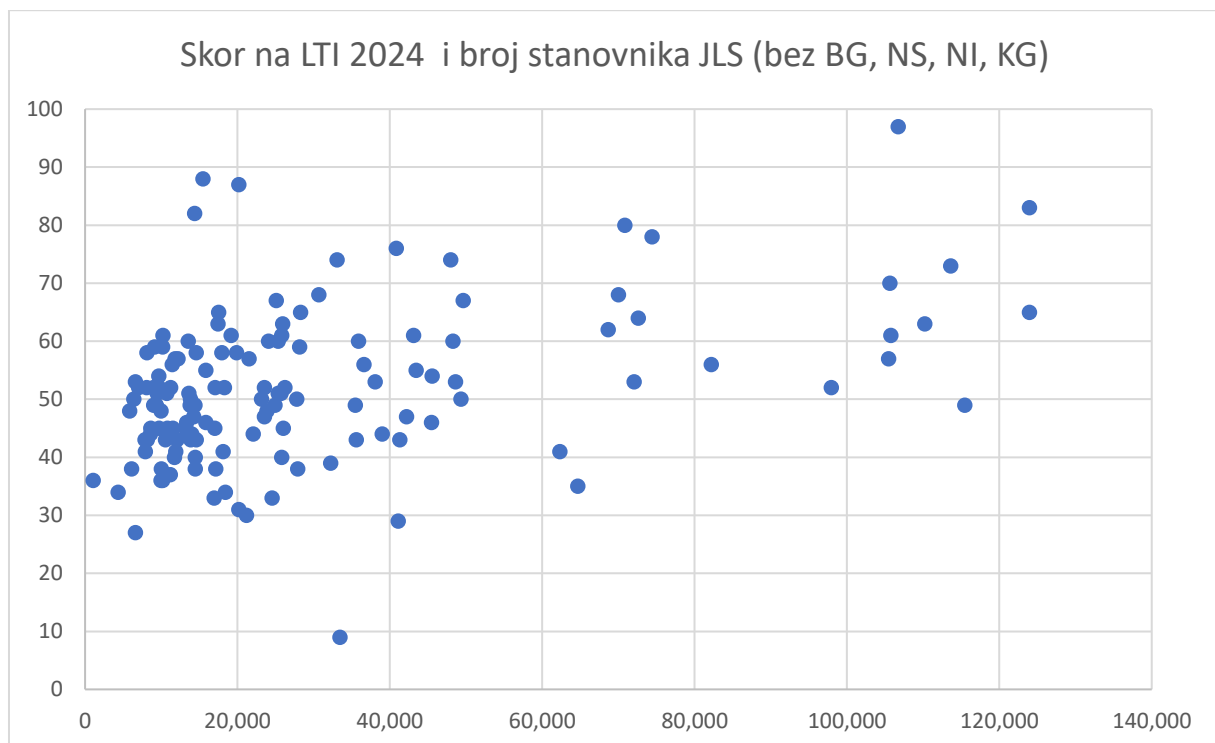
Gradska opština	2015	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Barajevo	51	32	47	42	38	38	37
Voždovac	19	24	22	35	27	33	25
Vračar	48	26	24	31	22	33	34
Grocka	22	31	28	37	33	33	30
Zvezdara	41	38	40	40	43	57	56
Zemun	30	26	38	29	39	35	37
Lazarevac	37	36	36	43	36	34	32
Mladenovac	50	25	33	41	45	34	31
Novi Beograd	35	27	28	25	29	19	19
Obrenovac	42	38	41	35	32	34	31
Palilula	46	29	24	31	23	20	17
Rakovica	35	21	31	37	36	29	20
Savski Venac	36	38	36	39	34	34	29
Sopot	21	13	20	23	16	20	24
Stari Grad	51	23	28	35	28	29	30
Čukarica	47	37	32	43	43	43	46
Surčin	32	42	53	62	69	72	67
Medijana	28	25	24	21	25	26	22
Niška Banja	13	31	35	26	24	21	18
Palilula Niš	32	31	28	33	33	43	39
Pantelejš	25	23	39	23	28	26	25
Crveni Krst	28	20	28	37	35	33	24
Vranjska Banja	/	10	25	27	26	29	23
Kostolac	16	23	30	24	36	34	31
Sevojno	/	37	42	52	66	60	61

LTI rezultati u odnosu na region, broj stanovnika, budžet i kapacitete JLS

U dosadašnjim istraživačkim ciklusima smo ukazivali na faktore koji utiču na to da skor gradova i opština u LTI bude bolji ili lošiji. Na javnom predstavljanju smo ukazivali na to da su mnoge male opštine, čiji su budžet i kadrovski kapaciteti ograničeni, uspevale da postignu dobre rezultate, i obrnuto, da neki od najvećih gradova, za čije usluge i rad je zainteresovan znatno veći broj građana, ne pokazuju dovoljnu zainteresovanost da obezbede transparentnost svog rada. Ove godine smo ova zapažanja odlučili da potkrepimo i konkretnim pokazateljima.

Iz grafičkog prikaza se može zaključiti da veličina opštine nije presudan činilac za transparentnost gradova i opština, mada nije u potpunosti bez značaja. Naime, svi gradovi i opštine koje imaju više od 65 hiljada stanovnika, izuzev Beograda i Pančeva, zabeležili su u ovogodišnjem istraživanju skor koji je veći od 50, a i pomenuta dva grada su blizu te granice. Učinak je natprosečan i u sledećem klasteru, gde bismo mogli da razvrstamo opštine koje imaju između 20 i 65 hiljada stanovnika prema poslednjem popisu. U kategoriji veoma malih opština (manje od 20 hiljada ljudi), većina je takođe grupisana oko prosečnih vrednosti, ali je broj onih koje slu slabije ocenjene nešto veći od broja opština koje su ostvarile više od 50 bodova. Međutim, upravo primeri iz ove kategorije, gde su se dve opštine sa oko 15 hiljada stanovnika našle u samom vrhu, sa skorom većim od 80, pokazuju da na prepoznavanje značaja transparentnosti rada lokalne samouprave presudno utiču neki drugi faktori.

Grafikon br 5: Odnos LTI 2024 postignuća i veličine JLS

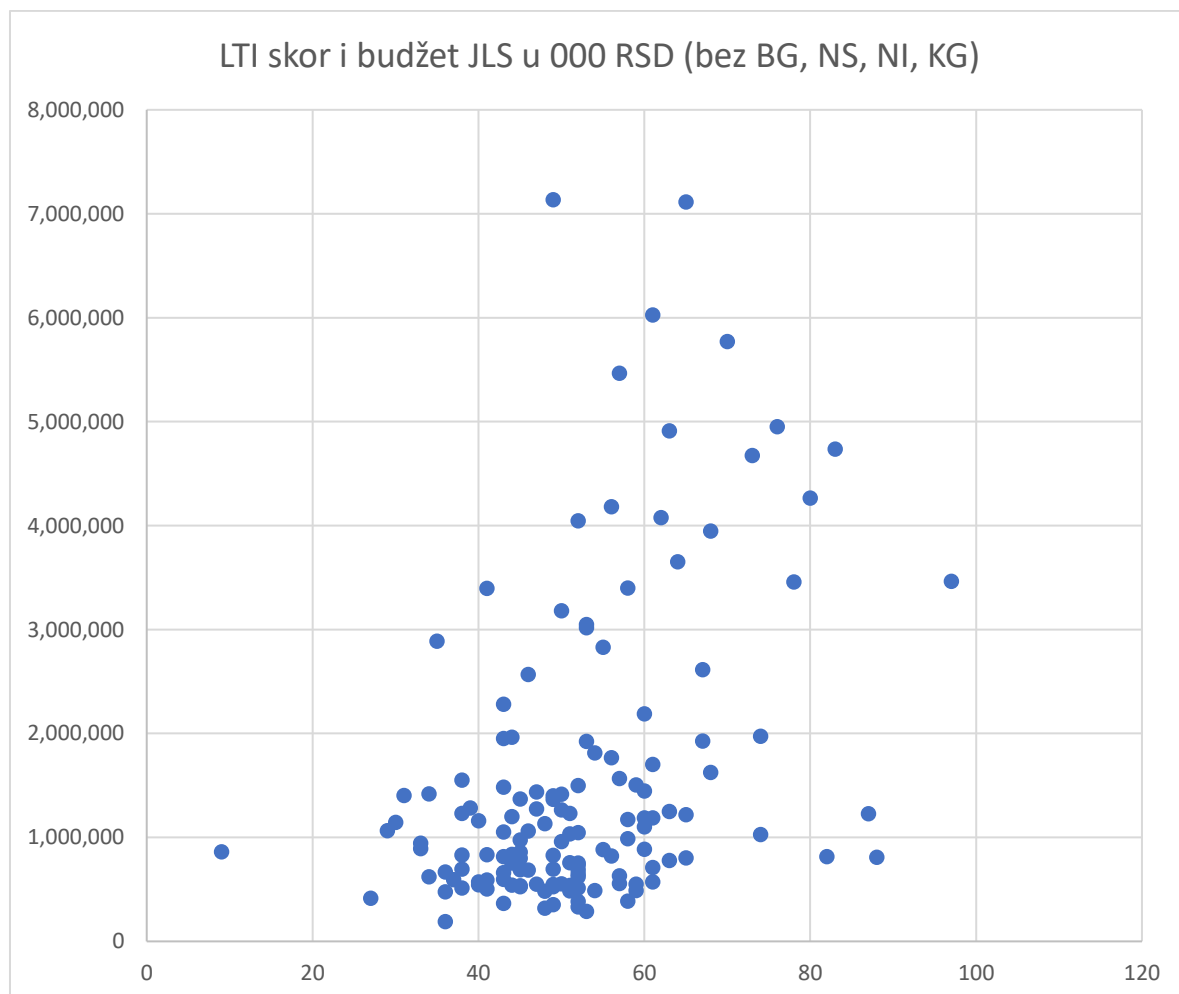

Napomena: izvor podataka o broju stanovnika: RZS. Iz grafičkog prikaza su izostavljena četiri najmnogoljudnija grada, radi veće preglednosti ostalih podataka.

Pored broja stanovnika, na transparentnost opština bi mogla da utiče veličina njihovog budžeta. Može se pretpostaviti da će veći budžet uticati na to da potreba građana za uvidom u podatke takođe bude snažnija. Takođe, budžet može da ukaže na kapacitete JLS da ispune standarde transparentnosti. Pokazalo se, međutim, da veći budžet ne povlači za sobom nužno i veću odgovornost za prikazivanje načina na koji se novac troši.

Kada se posmatraju gradovi čiji su rashodi bili veći od četiri milijarde dinara, rezultati su bolji od prosečnih. Iako postoje primeri gde je zabeležen skor manji od 50 (uključujući i grad Beograd, čiji je budžet daleko najveći), većina ovih gradova je dobila 60 ili više poena, a najbolje plasirani među njima 83. Blago iznad proseka su i opštine koje su trošile između dve i četiri milijarde dinara. Siromašnije opštine (ispod dve milijarde rashoda) su uglavnom grupisane u zoni ispod proseka (između 40 i 52 poena), tako da bi se ipak moglo zaključiti da veličina budžeta nije bez uticaja na stepen transparentnosti. Međutim, upravo pojedini primeri iz ovog poređenja dokazuju da budžet nije presudan faktor transparentnosti – skor preko 80 su zabeležile tri opštine čiji je budžet bio manji od 1,3 milijarde dinara.

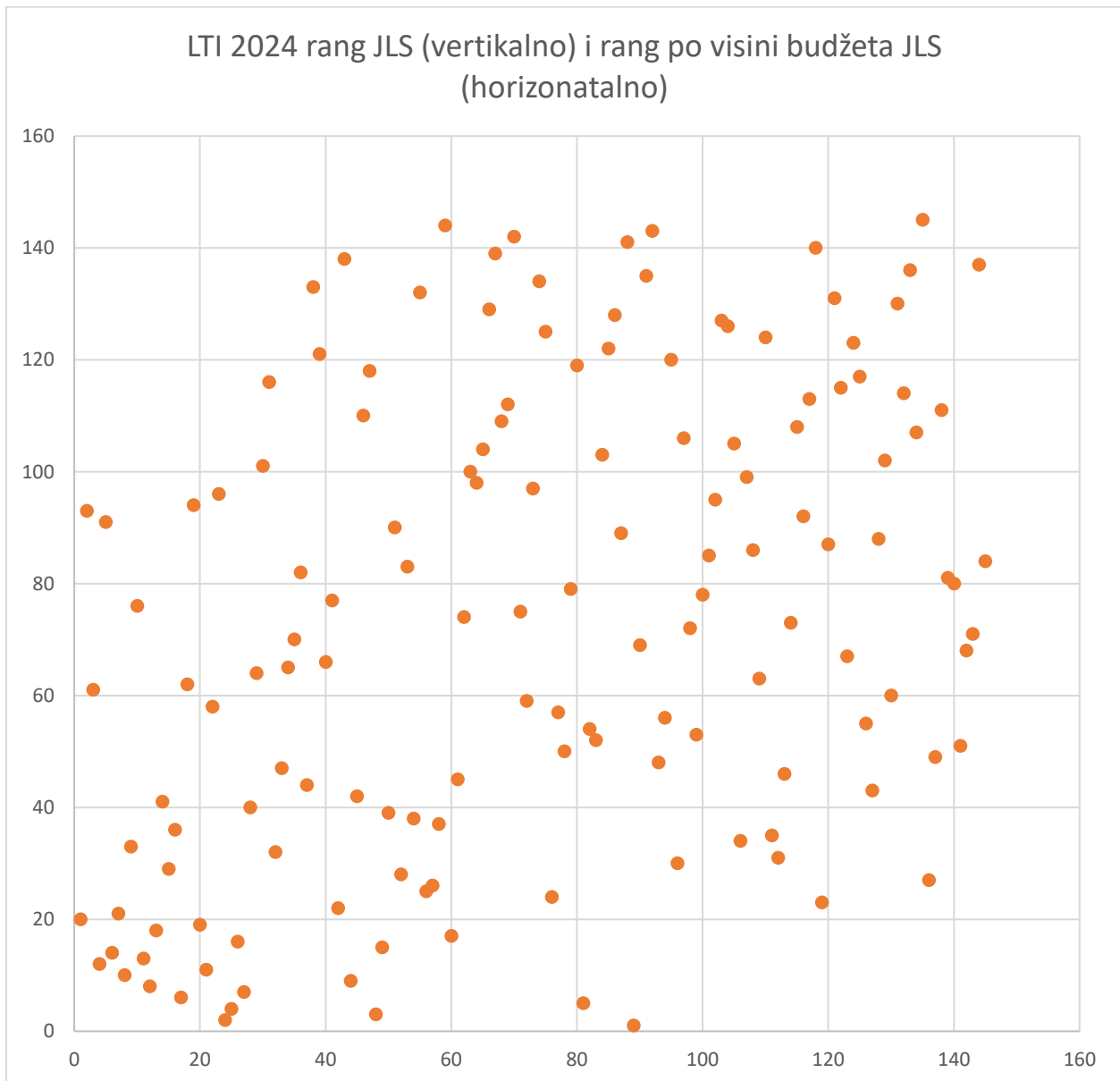
Grafikon br 6: Odnos LTI 2024 postignuća i javnih rashoda JLS

Napomena: izvor podataka o visini budžetske potrošnje: RSJP, izvršenje za 2022. godinu. Iz grafičkog prikaza su izostavljena četiri grada sa najvećim budžetima, radi veće preglednosti ostalih podataka.

Sagledavanje odnosa između visine budžeta i transparentnosti JLS, može se izvršiti i na drugi način, gde se poredi rang – mesto opštine po jednom i po drugom kriterijumu. Ako bi se pošlo od pretpostavke da visina budžeta utiče na stepen transparentnosti, JLS bi bile koncentrisane isključivo u kvadrantima koji se po dijagonali pružaju od levog donjeg do desnog gornjeg ugla grafikona. U praksi je, kao što se može videti, situacija znatno različita. Određena pravilnost je приметna samo kada je reč o lošem plasmanu većine opština iz kruga dvadeset najsiromašnijih. Ni u jednoj drugoj grupaciji, čak ni relativna većina JLS nije grupisana u kvadrantu gde bi se očekivalo (npr. da im LTI rang bude između 40. i 60. mesta i da im rang budžetske potrošnje bude u istom segmentu).

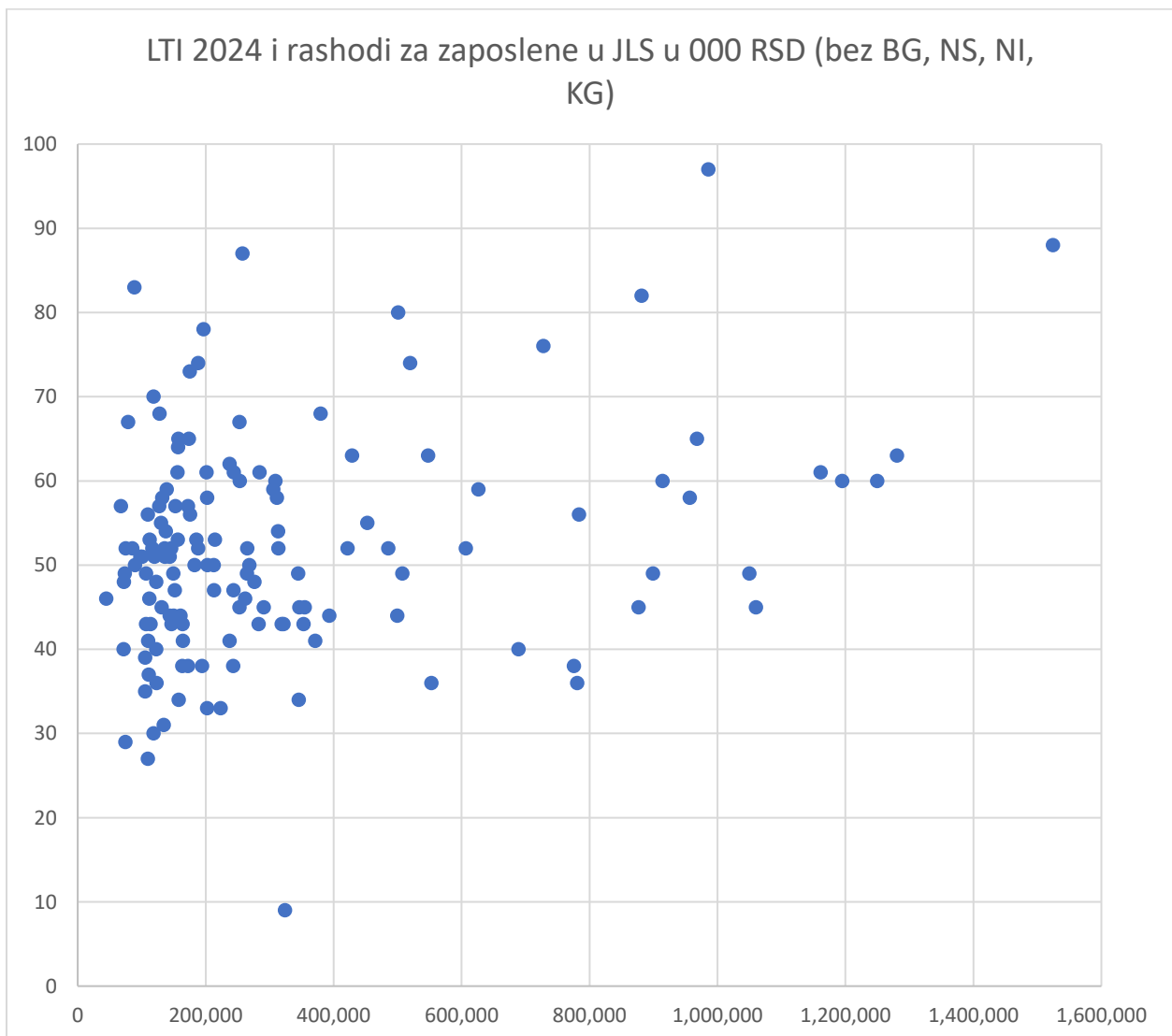
Grafikon br 7: Odnos LTI 2024 ranga i ranga JLS po visini javnih rashoda

Napomena: izvor podataka o visini budžetske potrošnje: RSJP, izvršenje za 2022. godinu.

Dok ukupni budžetski rashodi mogu biti značajan činilac kako u pogledu odgovornosti, tako i kapaciteta, o kapacitetima preciznije podatke pruža jedna od kategorija javnih rashoda – ona koja se odnosi na zaposlene u JLS. Poređenje dovodi do sličnih zaključaka kao i u prethodnim slučajevima. Kada se gledaju gradovi koji su trošili više od 800 miliona dinara godišnje na zaposlene, uočava se da je rezultat u svim slučajevima, osim u dva, bio iznad 50 poena. Zabeleženi skor je blago iznad proseka i u opštinama koje su za ove namene trošile između 400 i 800 miliona dinara. Među opštinama koje su trošile između 200 i 400 miliona dinara približno su jednako zastupljene one sa natprosečnim i lošijim rezultatima, ali uz znatno veću šarolikost rezultata (raspon između 9 i 87). Tek u grupi opština sa najmanjim izdvajanjima za zaposlene beležimo da pretežu one sa slabijim rezultatom. Međutim, kako se u ovoj kategoriji izdvajaju dve opštine sa skorom preko 80, jasno je da manjak kapaciteta ne može biti razlog za netransparentnost, iako jeste faktor koji ima određeni uticaj.

Grafikon br 8: Odnos LTI 2024 postignuća i troškova za zaposlene u administraciji

Napomena: izvor podataka o visini potrošnje za zaposlene: RSJP, izvršenje budžeta za 2022. godinu. Iz grafičkog prikaza su izostavljena četiri grada sa najvećim rashodima za zaposlene, radi veće preglednosti ostalih podataka.

Rezultati po regionima

Nema nikakve sumnje da su postignuća gradova i opština koja se mere kroz LTI pretežno njihova, te da dodatni uticaj mogu imati politike koje se sprovode (ili ne sprovode na nacionalnom nivou), donatorski projekti koji se sprovode širom zemlje ili u pojedinim regionima, ali i zainteresovanost građana, udruženja građana i medija koji deluju na određenom području.

Više puta u dosadašnjim prikazima rezultata LTI smo ukazivali i na neke regionalne (npr. jedne godine su tri prvoplasirane opštine bile iz Bačke) ili, još pre, „susedske“ obrasce – indicije da se prakse unapređuju i skor poboljšava pod uticajem susedne opštine koja je uvela slične pozitivne promene. Istraživanje tih fenomena bi zahtevalo dublje analize, ali smo se ove godine rešili da učinimo prvi korak u tom pravcu - utvrdili smo prosečne ocene na nivou upravnih okruga Srbije.

Ove podatke treba tumačiti uz veliku dozu opreza. Imajući u vidu da je broj opština po okruzima različit i u nekim slučajevima veoma mali, izuzetno dobar ili izuzetno loš rezultat samo jedne opštine može imati nesrazmerno veliki uticaj na prosečan skor unutar upravnog okruga.

Najbolji prosek (čak 71,6) imaju JLS iz raškog okruga, što jeste uglavnom zasluga prvoplasiranog Novog Pazara, ali je primetno da je „susedsko nadmetanje“ takođe imalo uticaja – samo jedna od pet JLS sa ovog područja ima rezultat ispod proseka.

Drugo i treće mesto zauzimaju opštine iz borskog i zaječarskog okruga (61,75, odnosno 60). U oba slučaja su skoro sve opštine iz grupe imale vrlo dobre rezultate, a samo po jedna ocene ispod proseka.

Prosečnu ocenu između prosečnih 52 i 55 poena zabeleženi su za okruge južne i zapadne Bačke, zatim u Braničevu, severnom Banatu, zlatiborskom, pirotskom, rasinskom i topličkom okrugu.

Tik ispod proseka su jablanički i severnobački okrug, zatim nišavski, šumadijski, srednjebanatski, podunavski i moravički, sa rezultatom blizu 50.

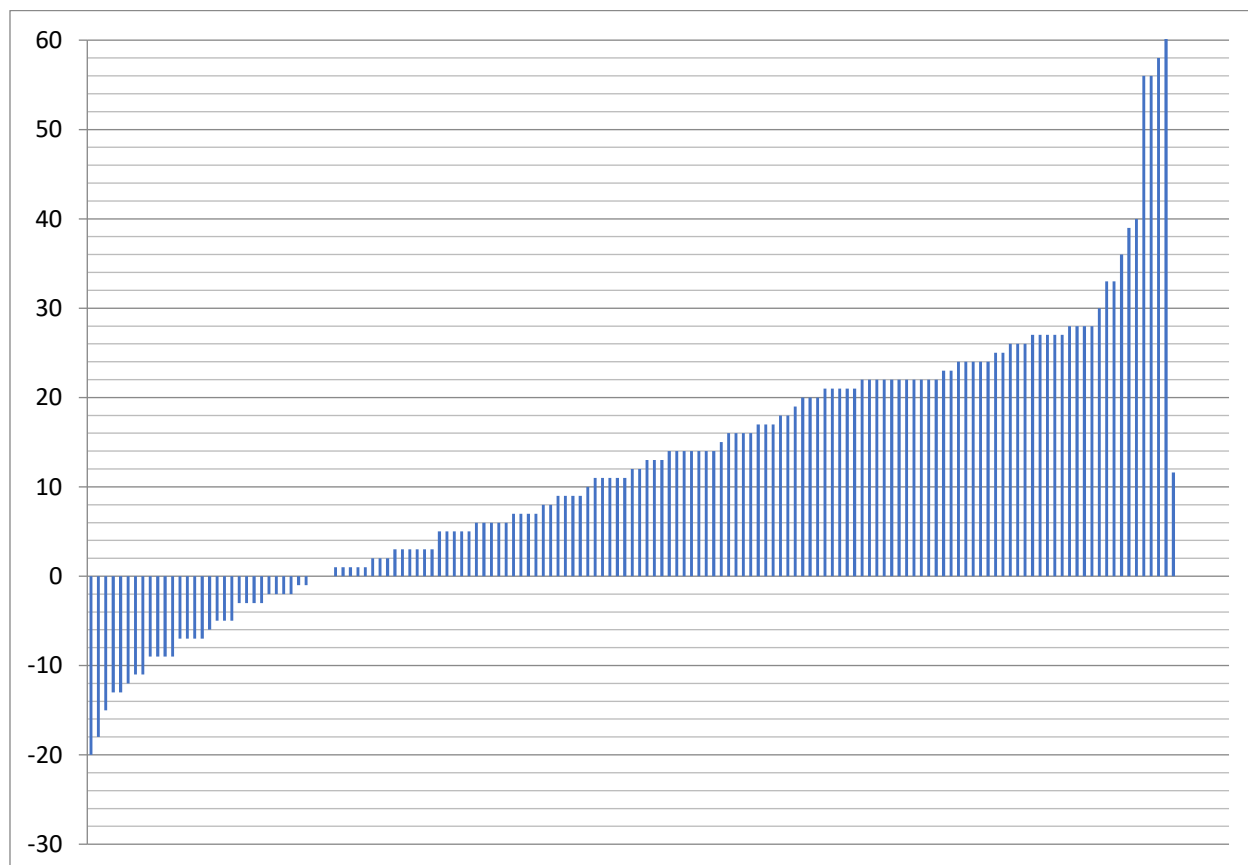
Sledi više okruga sa rezultatom koji je između 45 i 48, a na začelju se nalazi pčinjski, sa prosečnom ocenom 42,5. Od sedam lokalnih samouprava iz ovog kraja jedna je zabeležila odličan, još jedna dobar rezultat, preostalih pet je ispod proseka, od kojih neke i na samom začelju tabele.

Opšti trendovi 2015 / 2024

Iako spor, napredak opština i gradova u pogledu transparentnosti je očigledan u dužem vremenskom periodu. Kada se nalazi LTI 2024 uporede sa onima iz prvom istraživanja, sprovedenog 2015, dolazi se do zaključka da je trideset JLS unazadilo stepen svoje transparentnosti tokom prethodne decenije, da je u tri slučaja rezultat bio identičan, a da je velika većina (112 JLS, odnosno 77%) napredovala. Prosečno, skor je sada bolji za 11,6 poena.

Taj napredak, međutim, ni u kom slučaju nije bio ujednačen. On je najveći kod ovogodišnjeg prvoplasiranog Novog Pazara (čak 58 poena), a samo za nijansu manji (56) u Boru i Velikom Gradištu. Na drugoj strani, nazadovanje je bilo najveće u Paraćinu (20 poena), koji je bio ocenjen kao najtransparentniji u prvom istraživanju iz 2015, a zatim u Bujanovcu (18 poena).

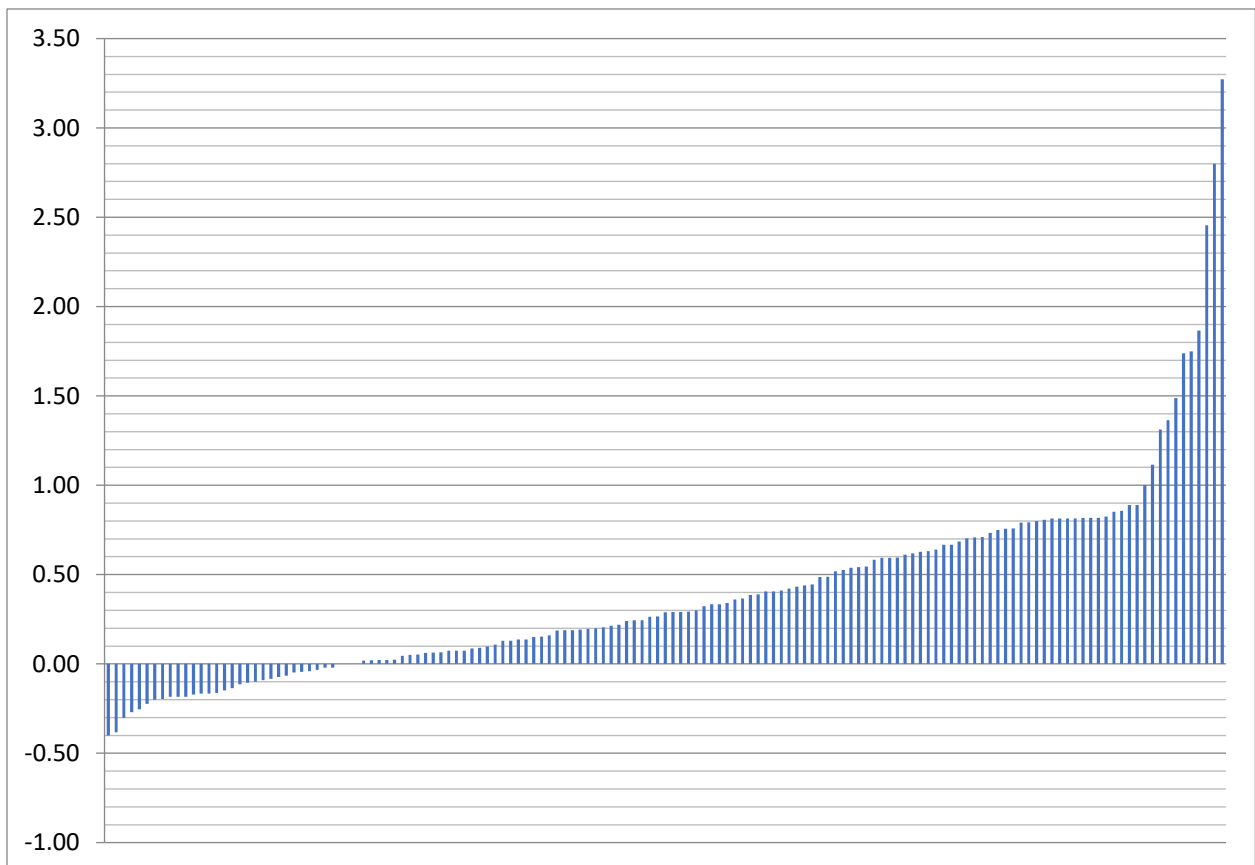
Grafikon br 9 : Rast ili pad ocena JLS na LTI u periodu 2015 / 2024 (broj poena)

Dok je u nekim gradovima i opštinama, rad na unapređenju transparentnosti pre devet godina započeo od solidnih osnova, u drugima je stanje zabeleženo u prvom istraživanju bilo znatno lošije, pa je i prostor za napredovanje bio veći. Zbog toga je zanimljivo sagledati rezultate i kroz drugi vid poređenja – stepen relativnog napretka, ili u ređim slučajevima, nazadovanja, kod svake opštine. Prosečno gledano, JLS su tokom devet godina unapredile svoje početne rezultate za čak 40%.

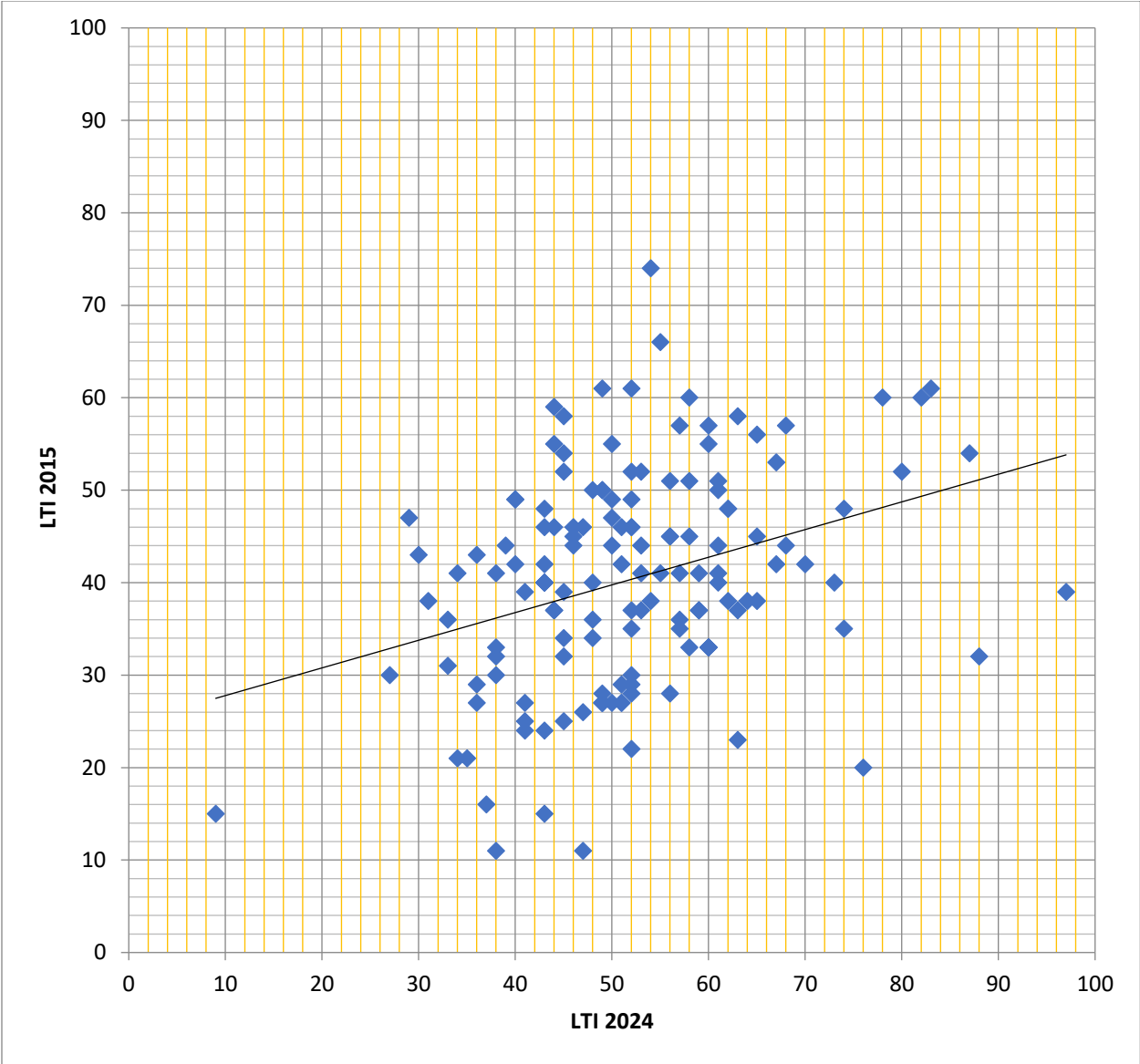
Među njima je i deset JLS koje su svoj početni rezultat povećali više nego duplo, a rekorder je Smederevska Palanka, kod koje je sadašnji rezultat preko tri puta bolji od onog iz 2015, zahvaljujući izuzetno niskoj startnoj poziciji (svega 11). U relativnom smislu, najviše je nazadovala opština Preševo, izgubivši 40% poena iz početnog istraživanja.

Grafikon br 10 : Rast ili pad ocena JLS na LTI u periodu 2015 / 2024 (stepen relativnog napretka JLS)

Kada se pogleda „koordinatni sistem“ rezultata po početnom i najnovijem istraživanju LTI, može se sagledati da su opštine najčešće grupisane oko rezultata koji je blizu 50 u aktuelnom istraživanju, pri čemu im je startna pozicija bila ispod 30 poena, ili blizu rezultata od 60, sa startnom pozicijom koja je bila blizu 40 poena, kao i u zoni onih koji su i sada, kao i pre skoro deceniju, imali oko 50 poena.

Grafikon br 11 Ocene JLS 2015 i 2024

Zastupljenost žena i muškaraca na čelnim pozicijama

Podaci o zastupljenosti žena i muškaraca na čelnim pozicijama u lokalnoj samoupravi nisu direktno povezani sa transparentnošću niti su deo ocenjivanja i rangiranja u okviru LTI istraživanja. TS je, međutim, raspolagala spiskom čelnih ljudi u JLS tokom istraživanja (slanje dopisa, utvrđivanje da li su podnete prijave imovine i sl), te je utvrdila i podatke o broju muškaraca i žena na funkciji predsednika/predsednice opštine odnosno gradonačelnice/gradonačelnika i na mestu načelnice/načelnika gradske ili opštinske uprave (u JLS u kojima postoji jedinstvena uprava).

Analiza sadrži i poređenje sa zastupljenošću u vreme prikupljanja podataka za LTI 2023 (ta analiza nije objavljena), što je aktuelno jer su u međuvremenu održani izbori u gotovo svim JLS i izabrana nova rukovodstva.

Od 170 gradova, opština i gradskih opština, 32 imaju gradonačelnice, odnosno predsedice opština, dok su u 132 na čelu JLS muškarci.

Disbalans je bio još veći 2023. godine, kada su samo 23 žene bile na najvišim pozicijama u JLS.

Od 32 žene na rukovodećim pozicijama, četiri su gradonačelnice (Užice, Smederevo, Jagodina i Vršac), 24 su predsednice opština, a četiri predsednice gradskih opština.

Ravnoteža postoji na poziciji koja bi trebalo da bude nepolitička i za koju se raspisuje javni konkurs, iako se u praksi na konkursu često unapred zna ko će biti izabran i sa kojom partijom je povezan. Reč je o načelnicama i načelnicima uprava. Od 170 JLS, njih šest nema jedinstvenu upravu, u tri trenutno nema načelnika (dužnost obavljaju dve zamenice i jedan zamenik) dok preostalih 161 imaju 86 načelnica (53,5%) i 75 (46,5%) načelnika.

Gradonačelnici i predsednici		
170 JLS	m	ž
2024	138	32
2023	147	23
Od 32 žene na čelu JLS:		
gradovi: 4		
opštine: 24		
gradske opštine: 4		

Načelnici uprava			
	m	ž	više uprava ili bez načelnika
2024	75	86	6
2023	77	84	9

To je slično kao godinu dana ranije, kada je odnos bio 84:77, ali ne znači da čelne osobe lokalne administracije nisu promenjene nakon izbora. Naime, tokom ažuriranja podataka za slanje dopisa JLS, TS je utvrdila da veliki broj JLS ima nove načelnike ili načelnice.

Žene su istovremeno i na mestu gradonačelnice odnosno predsednice i na mestu načelnice u 15 mesta: Apatinu, Alibunaru, Babušnici, Bajinoj Bašti, Čićevcu, Čupriji, Kovinu, Novom Beogradu, Opoju, Senti, Sevojnu, Surdulici, Topoli, Vršcu i Varvarinu.

Izabrani pojedinačni primeri dobre prakse

Skupština i veće

- Novi Pazar – Postoji e-Skupština - <http://www.eskupstina.novipazar.rs> Svi dokumenti o kojima se raspravljalo, uključujući zapisnike; odbornici predstavljeni, uključujući i informacije o članstvu u radnim telima. Kontakt obrazac za pitanje odborniku.
- Novi Bečej – dobar primer objavljivanja saziva i odluka skupštine na jednom mestu <https://www.novibecej.rs/index.php/o-nama/skupstina-opstine/sednice-so-nb>
- Veliko Gradište – kontakt sa odbornicima <https://velikogradiste.rs/skupstina-opstina/>
- Loznica – materijali na stranici Skupštine <https://loznica.rs/sednice-skupstine-grada-loznice/> sve odluke i na stranici Dokumenta - <https://loznica.rs/dokumenti/odluke-skupstine-grada-loznice/>
- Kanjiža - Dobar primer objavljivanja odluka Skupštine - http://www.kanjiza.rs/ujlap/site/index-sr.html?cat_id=47 Obrazac za prijavu građana za prisustvo na sednici Skupštine: <http://www.kanjiza.rs/ujlap/site/documents/zahtev.pdf>
- Bački Petrovac - Službeno glasilo sa sadržajem, spisak objavljenih odluka <http://www.backipetrovac.rs/dokumenti/sluzbeni-list-opstine-backi-petrovac>
- Kragujevac - Dobar primer objavljivanja odluka Veća <https://kragujevac.ls.gov.rs/tekst/3192/akti-gradskog-veca.php>, i odluka Skupštine <https://www.kragujevac.rs/lokalna-samouprava/skupstina-grada/sednice-skupstine-grada>
- Leskovac – Dobar primer objavljivanja odluka Skupštine - <https://novi.gradleskovac.org/sednice-skupstine-grada> i odluke Veća - <https://novi.gradleskovac.org/sednice-gradskog-veca/>
- Mionica – Kontakt sa odbornicima - <https://www.mionica.rs/about-us/so/odbornici>
- Gadžin Han - Sednice Skupštine e- <http://gadzinhan.rs/lokalna-samouprava/skupstina/akti-so/> i odluke sa sednica Opštinskog veća - <http://gadzinhan.rs/lokalna-samouprava/opstina/akti-veca>
- Sombor – Dobar primer prisustva građana na sednicama Skupštine - <https://www.sombor.rs/lokalna-samouprava/skupstina-grada/prisustvo-gradjana-sednicama-skupstine-grada/>
- Zrenjanin - Dobar primer objavljivanja odluka Skupštine - <http://www.zrenjanin.rs/sr-lat/skupstina-grada/prethodne-sednice-skupstine-grada>
- Smederevska Palanka – Dobar primer objavljivanja odluka Skupštine - <https://www.smederevskaPalanka.rs/%d0%be%d0%b4%d0%bb%d1%83%d0%ba%d0%b5-%d0%b8-%d0%b4%d1%80%d1%83%d0%b3%d0%b0-%d0%b0%d0%ba%d1%82%d0%b0/>
- Despotovac – Zapisnici sa sednica Skupštine i informacije o tome kako su glasali pojedini odbornici - <https://despotovac.ls.gov.rs/sednice-skupstine>
- Kraljevo - Postoji posebna skupštinska web stranica - <https://skupstina.kraljevo.rs/>
- Kladovo – Dobro predstavljena Skupština: <https://kladovo.org.rs/lokalna-samouprava/skupstina-opstine/>
- Sokobanja - posebna stranica za dokumente i usvojene odluke: <https://sokobanja.ls.gov.rs/materijal-za-sednice>, <https://sokobanja.ls.gov.rs/usvojene-odluke-2> Objašnjenje građanima kako da se prijave za prisustvo na sednici: <https://sokobanja.ls.gov.rs/prisustvo-gradjana>
- Užice – Stranica Skupštine sa dokumentima: <https://uzice.rs/clanci/sednice-skupstine/>
- Tutin – Kontakt sa odbornicima - <http://www.tutin.rs/lokalna-samouprava/odbornici-skupstine-opstine-tutin/>
- Kruševac – Kontakt sa odbornicima - <https://krusevac.ls.gov.rs/skupstina-grada/> i informacije o tome kako su oni pojedinačno glasali <https://krusevac.ls.gov.rs/sednice-skupstine/>

Budžet

- Sokobanja – dnevni izveštaji o izvršenju:
<https://sokobanja.ls.gov.rs/archives/category/realizacija-budzeta>
- Sombor – Dobar primer – izveštaj sa javne rasprave, budžetska dokumentacija, po godinama i mesečni izveštaji: <https://www.sombor.rs/dokumenti-organa-grada/budzet-grada-sombora/>
- Bačka Topola - Dobar primer objavljivanja Građanskog vodiča i za Nacrt budžeta -
<https://www.btopola.org.rs/sites/default/files/dokumenti/budzet/2023/%D0%93%D1%80%D0%B0%D1%92%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BA%D0%B8%20%D0%B2%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%20%D0%BA%D1%80%D0%BE%D0%B7%20%D0%9D%D0%B0%D1%86%D1%80%D1%82%20%D0%9E%D0%B4%D0%BB%D1%83%D0%BA%D0%B5%20%D0%BE%20%D0%B1%D1%83%D1%9F%D0%B5%D1%82%D1%83%20%D0%B7%D0%B0%202024.%20%D0%B3%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BD%D1%83.pdf>
- Odžaci – Dobar primer objavljivanja izveštaja sa javne rasprave na stranici Budžet
<https://www.odzaci.rs/documents/1705059417-izvestaj-jr.pdf>
- Titel – dobar primer objavljivanja mesečnih izveštaja o izvršenju Budžeta
https://www.opstatitel.rs/wp-content/uploads/2024/03/plan_i_izvršenje_rashoda_-_za_januar_2024.pdf
- Veliko Gradište – dobar primer budžetskog portala
<http://bportal.velikogradiste.rs/client/documents/13>
- Paraćin – dobar primer stranice budžeta <https://www.paracin.rs/index.php/budzet-opstine-paracin>
- Surčin – mesečni izveštaji (zaljučno sa decembrom 2023)
https://surcin.rs/?page_id=28394&d=LzlwMjM%3D&m1dll_index_get=0
- Kula – mesečni izveštaji (zaključno sa oktobrom 2023) - <https://kula.rs/budzet-opstine-kula/izvršenja-budzeta/>
- Ljubovija – Budžetski portal sa svim potrebnim dokumentima
<http://109.92.31.60/bportal/client/documents/13>. Mesečni izveštaji o izvršenju:
http://109.92.31.60/bportal/client/performances/IZVESTAJ_8. i izveštaji o javnoj raspravi
<https://www.ljubovija.rs/javneRasprBudz.php>
- Bor – Budžetski portal sa mesečnim izveštajima o izvršenju - <http://77.46.142.54/client/dashboard>
- Užice – Budžetski portal sa mesečnim izveštajima o izvršenju -
http://195.178.50.217/client/performances/IZVESTAJ_8.
- Titel – Budžetski portal sa mesečnim izveštajima o izvršenju <https://www.opstatitel.rs/budzet-opstine/>
- Vranje - Mesečni izveštaji o izvršenju budžeta u formi izveštaja za građane nalaze se na stranici:
<https://www.vranje.org.rs/fascikla/budzet/izvestavanje-gradjana-o-ostvarivanju-budzeta-2024>
- Kladovo – Javna rasprava o budžetu, mesečni izveštaji o izvršenju <https://kladovo.org.rs/lokalna-samouprava/opstinska-uprava/odeljenje-za-budzet-i-finansije/odsek-za-budzet-i-racunovodstvo/>
- Kikinda -Izveštaji o izvršenju budžeta -
<http://www.kikinda.org.rs/index.php?language=lat&page=informacije&option=budzet&level=zavrshniracun>

JLS i građani

- Bač - Administrativne procedure sa opisom i rokovima http://www.bac.rs/administrativni_postupci
- Niš - Elektronski registar propisa - <http://www.eservis.ni.rs/propisi/> i Elektronski registar upravnih postupaka <http://regap.ni.rs/>
- Boljevac - Građani mogu da prate stanje svojih predmeta <http://www.boljevac.org.rs/status-vaseg-predmeta>
- Novi Kneževac - Kontakt podaci članova saveta mesnih zajednica na sajtu opštine - <https://www.noviknezevac.rs/samouprava/mesne-zajednice/>
- Požarevac – Mehanizam za prijavljivanje korupcije - <https://pozarevac.rs/prijava-korupcije/>
- Petrovac na Mlavi – Mehanizam za prijavljivanje korupcije - <https://www.petrovacnamlavi.rs/prijavi-korupciju/>
- Kragujevac – Mehanizam za prijavljivanje neregularnosti i problema - <https://kragujevac.ls.gov.rs/tekst/264/prijava-problema-upita-i-predloga.php>
- Kladovo - Kontakt podaci predsednika mesnih zajednica na sajtu opštine <https://kladovo.org.rs/mesne-zajednice-u-opstini-kladovo/>
- Petrovac – Baner za prijavljivanje sumnje na korupciju, na početnoj stranici: <https://www.petrovacnamlavi.rs/prijavi-korupciju/>
- Zaječar- Prijavlivanje sumnje na korupciju: <http://www.zajecar.info/kontakt>
- Sombor – Vrlo detaljne informacije o mesnim zajednicama: <https://www.sombor.rs/lokalna-samouprava/mesne-zajednice/>

Pristup informacijama od javnog značaja i informator o radu

- Topola – Dobar informator, sa rokovima za procedure (usluge). - <https://informator.poverenik.rs/informator?org=SZ7Wzo7W3R75Hqxog&ch=BWvWL7BAzkWS9jdNk&code=>
- Vrnjačka Banja - Sveobuhvatna veb stranica posvećena podnošenju zahteva za pristup informacijama od javnog značaja - <http://vrnjackabanja.gov.rs/dokumenta/zahtev-za-informacije-od-javnog-znacaja>

Javne nabavke

- Odžaci – dobar primer stranice o javnim nabavkama <https://www.odzaci.rs/javne-nabavke/2024>
- Sombor – dobar primer stranice o javnim nabavkama <https://www.sombor.rs/gradska-uprava/javne-nabavke-2/javne-nabavke-2024-godina/>
- Veliko Gradište - Dobar primer stranice o javnim nabavkama: <https://velikogradiste.rs/javne-nabavke-4/>
- Kladovo - Dobar primer stranice o javnim nabavkama: <https://kladovo.org.rs/category/javne-nabavke/>

Javna preduzeća i javne ustanove

- Kanjiža – Evidencija o izboru direktora: <http://www.kanjiža.rs/ujlap/site/index-sr.html?mnu=2&art=3-5-3-dokumenti-sr.html>
- Apatin – Baner na početnoj strani – pitajte direktore javnih preduzeća i ustanova <http://www.soapatin.org/pitajte-direktore>
- Bečej – Dokumenta javnih preduzeća predstavljena na sajtu opštine (izborni dokumenti pokazuju dobar šablon, ali su konkretni primeri iz 2018. godine) <http://www.becej.rs/%d0%be%d0%bf%d1%88%d1%82%d0%b8%d0%bd%d0%b0-%d0%b1%d0%b5%d1%87%d0%b5%d1%98/%d1%98%d0%b0%d0%b2%d0%bd%d0%b0-%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b7%d0%b5%d1%9b%d0%b0>
- Novi Pazar – Dobri primeri – svi dokumenti na internet stranici: <https://www.novipazar.rs/lokalna-samouprava/javna-preduzeca#rukovodstvo-5> takođe i stranica posvećena Komisiji: <http://www.eskupstina.novipazar.rs/sastav-skupstine/stalna-radna-tela#komisija-za-sprovodjenje-konkursa-za-imenovanje-direktora>
- Ljubovija - Imena članova upravnih i nadzornih odbora koje bira Skupština opštine - <http://www.ljubovija.rs/lokalna/66>
- Zrenjanin – Sve osim imenovanja direktora: <http://zrenjanin.rs/sr/e-uprava/javna-preduzeca/jkp-vodovod-i-kanalizacija> i <http://zrenjanin.rs/sr/e-uprava/ustanove/kulturni-centar>
- Bač – Zanimljiva prezentacija dokumenata, uključujući cenovnik i imenovanje direktora JP: http://www.bac.rs/sr/dokumenta?field_godina_dokumenta_value%5Bvalue%5D%5Byear%5D=&field_tip_dokumenta_tid=69&title= i
[http://www.bac.rs/dokumenta?field_godina_dokumenta_value\[value\]\[year\]=&field_organ_dokumenta_tid=All&field_tip_dokumenta_tid=10](http://www.bac.rs/dokumenta?field_godina_dokumenta_value[value][year]=&field_organ_dokumenta_tid=All&field_tip_dokumenta_tid=10)
- Bor – Broj zaposlenih u JP i JU i linkovi: <https://bor.rs/%d0%bf%d1%80%d0%b5%d0%b4%d1%83%d0%b7%d0%b5%d1%9b%d0%b0-%d0%b8-%d1%83%d1%81%d1%82%d0%b0%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b5/>
- Užice - Dobar primer prezentacije JP na sajtu JLS: <https://uzice.rs/javne-sluzbe/jkp-vodovod/> i <https://uzice.rs/javne-sluzbe/gradski-kulturni-centar/>

Javne rasprave i javni konkursi

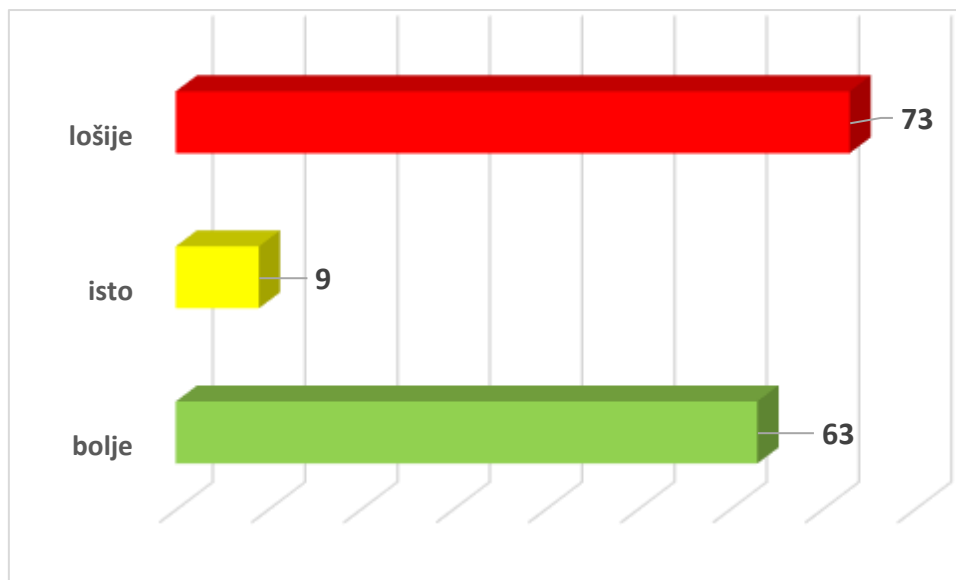
- Novi Pazar – Odeljak o finansiranju projekata: <https://www.novipazar.rs/projektno-finansiranje>
- Dimitrovgrad - Dobar primer stranice o javnim raspravama - https://www.dimitrovgrad.rs/javne_rasprave/2024
- Kragujevac – Javni pozivi i odluke su grupisani - <https://kragujevac.ls.gov.rs/tekst/2218/javni-konkursi-stipendije-pozivi.php>
- Topola - Dobar primer stranice o javnim raspravama: <https://topola.rs/5893-2/>

Ostala pitanja

- Pirot – Broj zaposlenih u upravi, po mesecima: <https://www.pirot.rs/index.php/dokumenta/broj-zaposlenih-2021-cir>
- Kanjiža – Sveobuhvatni podaci o opštinskoj imovini koja je data u zakup: <http://www.kanjiza.rs/ujlap/site/index-sr.html?mnu=4&art=4-3-3-sr.html>
- Plandište – dobar primer evidencije imovine Lokalne samouprave, iako nedostaju podaci o zakupcima <https://plandiste-opstina.rs/dokumenti/>
- Bor - Podaci o opštinskoj imovini (nekretninama) koja je data u zakup (bez informacije o ceni) <http://bor.rs/komunalni-poslovi/>
- Sombor – Tabela sa podacima o svim zaposlenima imenovanima - <https://www.sombor.rs/dokumenti-organa-grad/imenovana-postavljena-i-zaposlena-lica/> i podaci o svima koji primaju naknadu za putne troškove. Iako ovo nije indikator koji se ocenjuje odličan je primer preventivnog mehanizma za sprečavanje zloupotreba.
- Vrbas – poseban sajt o urbanizmu - <https://urbanizam.vrbas.net/> i inspekcijским službama - <https://inspekcije.vrbas.net/>
- Kovin – Broj zaposlenih (ali zaključno sa majom 2023) : <https://www.kovin.rs/registar-zaposlenih/>
- Srbobran - Broj zaposlenih <https://www.srbobran.rs/lokalna-samouprava/podaci-zaposleni>
- Novi Pazar – Stranica posvećena lobiranju (registar je prazan): <https://www.novipazar.rs/usluge/3645-registar-lobista>
- Kladovo - Broj zaposlenih: <https://kladovo.org.rs/lokalna-samouprava/opstinska-uprava/odeljenje-za-upravne-i-zajednicke-poslove/>
- Sokobanja – Nedeljni izveštaji o aktivnostima predsednika opštine (samo do maja 2024, samo pojedine aktivnosti) <https://sokobanja.ls.gov.rs/predsednik-opstine-skobanja>

Poređenja sa prethodnim LTI istraživanjima

Grafikon br. 12: Poređenje 2024 i 2023 - Koliko je JLS-a ostvarilo bolji, lošiji ili istovetan rezultat

Ukupan prosečni rezultat LTI za 145 JLS u 2024. je 52 i isti je kao u LTI 2023, a veći od LTI 2022 (49), LTI 2021 (47,8) i rezultata u 2020. (46). Ovo je prva stagnacija rezultata od prvog ciklusa LTI istraživanja. Isti skor kao prošle godine ima devet (od 145) gradova i opština. Malo više od polovine JLS (73) je pogoršalo svoj rezultat u odnosu na prošlu godinu (u LTI 2023 bilo ih je 45, a u LTI 2022 ocenu je pogoršalo 67), dok je skor popravilo samo 63 od 145 JLS.

Prostor za poboljšanja biće ogroman u narednoj godini. Ovogodišnja stagnacija, a naročito pogoršanje ocena kod gradskih opština, mogu se protumačiti izborima – privremenim finansiranjem (veliki pad u segmentu „Budžet“) i angažovanjem administracije u vezi sa izborima, zbog čega su neke druge aktivnosti zapostavljene. Ipak, varijacije, usponi i padovi postoje i u oblastima koje se ne mogu tumačiti samo ovim razlozima, te je izvesno da je postizanje održivosti transparentnosti jedan od glavnih izazova.

Beleške TS tima, nastale tokom istraživanja, ukazuju i na sliku iza brojeva, procenata, statistika. Tamo gde postoje, izveštaji sa javnih rasprava su sve bolji. Povećava se broj JLS sa budžetskim portalima, neki od njih su sveobuhvatni i veoma kvalitetni. Na nekima se, međutim, ne objavljuju sve informacije, ili se to ne čini blagovremeno.

Neke informacije je teško naći. Nema konzistentnosti u vezi sa objavljivanjem poziva na javne rasprave i izveštaja sa njih, javnih konkursa i rešenja u vezi sa konkursima. Neke JLS imaju pregledne stranice posvećene samo ovoj oblasti, kod nekih su razbacani po segmentima poput „Dokumenti“, a kod nekih se moraju tražiti među vestima i aktuelnostima. Načelno, ipak, sajtovi izgledaju sve bolje.

I dalje postoji mnogo banera koji vode do starih dokumenata, u menijima se nalaze stavke koje vode do pojedinačnih dokumenata, a ne do sekcija (na primer „Budžet 2022“ kao zasebna stavka u glavnom meniju na sajtu).

Najbolje rangiran u LTI 2024 je Novi Pazar sa 97 (94 u LTI 2023, 87 u 2022 i 78 u 2021). Drugo je Veliko Gradište sa 88 (82 u LTI 2023, 76 u 2022 i 71 u 2021), a treća Kanjiža sa 87 (81 u LTI 2023, 79 u 2022 i 83 u 2021). Slede Leskovac sa 83, Sombor sa 82, Sokobanja sa 80, Vranje sa 78, Bor sa 76 i Tutin i Zaječar sa 74. Samo su dva grada novi u prvih 10 – Vranje je sa 12. pozicije sada stiglo do 7. mesta, a Zaječar sa 22. mesta do deobe devete pozicije.

Od onih koji su ostvarili veliki napredak treba pomenuti Čačak (sa 39. mesta na 12.) i Negotin (sa 52. na 17.). Čajetina je sa 98. mesta stigla do 40. pozicije na LTI tabeli.

Preševo je ostalo na dnu tabele, vrativši se na već ranije zabeleženi minimalni skor od 9 poena. Ocenu 30 ili manje imaju Gadžin Han (27 i ogroman pad sa 45 u LTI 2023), Bujanovac (29) i Kovačica (30).

Samo pet JLS su popravile skor za 10 ili više poena – Opovo (za 14, na 51), Čajetina, Čačak i Zaječar (za 12) i Negotin (za 10).

Na drugoj strani, najveći pad imali su Žitište (13), Beočin (11), Crna Trava, Bosilegrad, Jagodina (po 10) i već pomenuti Gadžin Han (18) i Preševo (16).

Beočin i Žitište, koji su u LTI imali rast indeksa od 16, odnosno 14 poena, potvrda su problema da se održe rezultati i neophodnosti uspostavljanja stalnih i stabilnih procedura ukoliko postoji želja da se transparentnost trajno poveća.

Naime, i dalje je održavanje dobrog skora, ili njegovo poboljšanje, najčešće rezultat postojanja **političkih prioriteta ili individualnih napora jednog ili nekoliko državnih službenika. Procedure utvrđene propisima i nezavisni spoljni monitoring mogli bi da pomognu da se održe dobri rezultati i podrže volja i naponi zainteresovanih i angažovanih službenika i donosioca odluka.**

Preporuke

Iako se stagnacija LTI u ovogodišnjem izveštaju, posle šest uzastopnih godina rasta, može objasniti održavanjem izbora i pratećim okolnostima (privremeno finansiranje, angažovanje administracije) i to je značajan pokazatelj da nisu uspostavljeni mehanizmi koji će garantovati održivost transparentnosti. Izbori su, naime, redovna aktivnost a ne vanredna i nepredvidiva nepogoda. S druge strane, brojne opštine (mada ih je ove godine manje od 50%) zabeležile su rast LTI ili barem održale skor na sličnom nivou. One na samom vrhu uspešno održavaju, pa čak i poboljšavaju, visoke rezultate već nekoliko ciklusa istraživanja. Stoga se izbori pre mogu tumačiti kao opravdanje nego kao stvarni razlog za pad ocene u većem broju JLS. Takođe, kod pojedinih JLS i ranije je zabeleženo da su imale *ad hoc* skokove, praćene ili stagnacijom ili padom i obrnuto. Konačno, postoji i dvadesetak opština koje godinama stagniraju u donjem delu tabele. Sve to znači da, u nedostatku pravila, trenutni politički (ili administrativni) rukovodioci i njihova volja, kapacitet, prioriteti ili podrška NVO, donatora, drugih projekata presudno utiču na konačan rezultat i rangiranje JLS.

Iskustvo pokazuje da neke od JLS koje su bile na vrhu nisu uspele da očuvaju poziciju. Tu nije reč samo o JLS koje su imale jednokratne uspone, nakon kojih su usledili neobjašnjivi padovi, već i o onima koje su duže vreme imale visoke ocene, ali su značajno nazadovale, nakon personalnih promena u upravi ili na nivou gde se donose političke odluke.

Stoga je glavna preporuka **TS nepromenjena u odnosu na nekoliko prethodnih ciklusa – omogućiti održavanje dosegnutog nivoa transparentnosti, odnosno njen rast, kroz propisivanje procedura internim aktima. Od značajne pomoći bilo bi i propisivanje određenih obaveza i/ili procedura kroz akte na nivou republike.** Ti akti treba da sadrže zaduženja i odgovornost za ispunjavanje propisanih zadataka.

U vezi sa izgledom i sadržajem internet sajtova JLS, TS preporučuje jedinicama lokalne samouprave da prilikom izrade novih prezentacija, uz poštovanje pojedinih propisanih normi, preuzmu ili dalje razvijaju i primere dobre prakse. Neke od takvih praksi su predstavljene u ovom izveštaju.

U LTI 2024, Transparentnost Srbija daje neke nove preporuke i ponavlja preporuke iz prethodnih ciklusa istraživanja:

- Budžetski portali znatno doprinose transparentnosti, ali su u jednom broju JLS zapostavljeni – nisu funkcionalni ili na njima nedostaju podaci. TS poziva JLS da u što većem broju uspostave budžetske portale, te da ih redovno održavaju i postavljaju sve relevantne dokumente;

- Ukoliko ne postoji budžetski portal, posebna stranica „Budžet“ na sajtu JLS bi trebalo da sadrži ne samo usvojeni budžet, već i sve informacije i dokumente vezane za budžet (čak i ako su duplirani sa stranice sa vestima ili javnim pozivima) – periodične izveštaje o izvršenju (uključujući mesečne izveštaje), završni račun (godišnji izveštaj), rebalanse, građanski budžet, pozive za javne rasprave o budžetu i izveštaje sa javnih rasprava; Ovi dokumenti bi mogli ili bi trebalo da budu razvrstani po godinama;

- TS podstiče lokalne samouprave da usvoje akt koji bi jasno regulisao obim informacija koje treba da se objavljuju na opštinskom sajtu, rokove za ažuriranje ovih informacija, kao i zaduženja i odgovornost unutar uprave, kako bi se poboljšala transparentnost i obezbedio održiv napredak;

- Nacionalna strategija za borbu protiv korupcije, usvojena u julu 2024. godine, prepoznaje problem nedovoljne transparentnosti rada JLS, ali aktivnosti tek treba da se konkretizuje. TS poziva Ministarstvo

pravde i Vladu da ključne preporuke iz ovog izveštaja ugradi u Akcioni plan za prvu godinu primene Strategije;

- TS preporučuje Vladi Srbije i resornim ministarstvima da promovišu dobre prakse identifikovane na lokalnom nivou, kako u kreiranju državnih politika tako i u radu nacionalnih institucija, posebno kada su u pitanju transparentnost budžeta i javne nabavke;

- Najvažnije informacije na sajtu (o budžetu, odlukama skupštine opštine, veća, o javnim preduzećima, javnim konkursima, javnim nabavkama itd.) potrebno je sistematizovati. Posebni „podsajtovi“ („skupština.opština.ls.gov.rs“ ili „skupština.opština.rs“ ili „budžet.opština.rs“ ili „urbanizam.opština.rs“) su prijemčljivi građanima i povećavaju transparentnost;

- E-skupština sa javnim pristupom je odličan način da se podigne transparentnost i da se učine dostupnim sve informacije, uključujući i one o tome kako su glasali pojedini odbornici, amandmani itd. Čak i ako nema javnog pristupa e-skupštini iz nekog tehničkog razloga, podaci iz e-skupštine se mogu predstaviti na posebnoj stranici na sajtu, ili koristiti u zapisnicima. TS podstiče lokalne samouprave da uvedu e-skupštinu;

- TS preporučuje JLS da na sajtovima naprave posebne stranice posvećene aktivnostima skupštine (ne samo da predstavljaju njene nadležnosti i odbornike), gradonačelnika i veća. Ove stranice bi trebalo da sadrže sva relevantna dokumenta i informacije, kao što su najave naredne sednice sa dnevnim redom i materijalima (uključujući i zapisnike sa prethodnih sednica), izveštaje sa sednica sa usvojenim odlukama ili tačne linkove ka broju službenog glasila u kojem su odluke objavljene;

- TS preporučuje JLS da unaprede transparentnost javnih nabavki: neophodno je sistematski objavljivati podatke o javnim nabavkama na internet prezentacijama lokalnih samouprava. Iako trenutno postoji samo zakonska obaveza objavljivanja plana javnih nabavki, poželjno je objavljivati i podatke o postupcima javnih nabavki. Ovo se posebno odnosi na postupke nabavki na koje se zakon ne primenjuje. Drugo rešenje može biti direktna veza sa stranice javnih nabavki na sajtu JLS do svake pojedinačne nabavke na portalu javnih nabavki (pojedini takvi primeri postoje u poglavlju „Izabrani pojedinačni primeri dobre prakse“); TS takođe podstiče JLS da evidentiraju podatke o izvršenju ugovora za sve vrste postupaka javnih nabavki i da počnu da objavljivaju podatke o izvršenju ugovora;

- JLS bi trebalo da grupišu informacije o javnim pozivima i konkursima sa rezultatima ili odlukama u vezi sa tim pozivima. Transparentnost Srbija takođe snažno preporučuje objavljivanje izveštaja (i/ili evaluacije) o sprovođenju projekata udruženja i medijskih projekata. To se odnosi na izveštaje udruženja i medija, a ne samo na izveštaj sa tabelom koja sadrži podatke koji su projekti podržani u prethodnoj godini;

- TS podstiče lokalne samouprave da prenose sednice skupštine na svojim sajtovima, Youtube kanalima ili stranicama društvenih mreža i da snimke učine dostupnim javnosti. TS podržava ovu, a ne praksu plaćanja medijima za emitovanje sednica. Potonji mehanizmi su povremeno korišćeni, kako je istaknuto u nekim istraživanjima, kako bi JLS zaobilaznim putem finansirale pojedine medije;

- Iako je centralizovano i unifikovano objavljivanje informatora o radu na Portalu Poverenika korisno, tehničko rešenje nije adekvatno za prikazivanje budžeta i javnih nabavki. TS preporučuje Povereniku da modifikuje ove mehanizme, a JLS da u informatore na Portalu Poverenika unesu i linkove ka ovim dokumentima i informacijama na njihovim sajtovima, ili ka Portalu otvorenih podataka;

- Organi JLS (skupština, gradonačelnik, uprava i veće) bi trebalo da ažuriraju svoje informatore o radu na Portalu, u potpunosti poštujući uputstvo koje je propisao Poverenik za informacije od javnog značaja;

- JLS treba da uklone sa svojih sajtova neažurne informatore ili da označe da je reč o starim verzijama, a da svakako postavljaju linkove i obaveštenja da se ažurni informatori mogu naći na Portalu Poverenika;
- JLS treba da u informatorima skupština, u poglavlju „Javnost rada“ naznače i osobu za kontakt za omogućavanje prisustva sednicama građana, a ne samo medija, odnosno da naznače da se postojeće informacije odnose i na građane;
- JLS treba da izdvoje javne rasprave i druge vidove konsultacija sa građanima (pozivi, materijali, izveštaji) na posebnu stranicu, i da tu stranicu načine što vidljivijom (posebna stavka u meniju, baner na naslovnoj strani i sl). To ne isključuje objavljivanje ovih informacija i na drugim delovima sajta (vesti, aktuelnosti i sl);
- JLS bi trebalo da „hibridne“ javne debate i/ili sastanke učine redovnom praksom. Te metode i kanali (kao što su debate i sastanci na onlajn platformi) mogu i treba da se kombinuju sa fizičkim sastancima kako bi se doprlo do šire javnosti.
- JLS bi trebalo da koriste sve dostupne kanale (društvene mreže, klasične medije, direktne kontakte) da bi došli do građana, a kako bi povećali njihovo učešće u raspravama o budžetu i drugim aktima ili u projektima i konkursima koje raspisuje JLS;
- Elektronske registre administrativnih postupaka bi trebalo uvesti u sve gradove i opštine, jer su od pomoći. Čak i u digitalnom dobu, lokalne samouprave treba da imaju u vidu da pojedini građani, korisnici njihovih usluga, ne koriste internet pa bi zbog toga najvažnije informacije o procedurama i rokovima postupanja opštinskih uprava trebalo da budu vidljive u uslužnim centrima ili da se građanima omogući (uz eventualnu pomoć zaposlenih) da na računaru u prostorijama JLS pristupe registru administrativnih procedura;
- JLS koje imaju tehničke i finansijske mogućnosti, trebalo bi da uspostave mehanizme putem kojih bi građani mogli da prate tok svog predmeta i dobiju podatke o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima. Ukoliko takve mogućnosti ne postoje, TS preporučuje da se vidno objave e-mail adrese ili brojevi telefona državnih službenika od kojih se mogu dobiti ove informacije. JLS bi se mogle obratiti donatorima za pomoć u finansiranju ovog mehanizma, ili ponuditi građanima da odluče u ranoj fazi rasprave o budžetu da li bi takvi troškovi (kao i izgradnja baze podataka administrativnih postupaka) trebalo da budu uključeni u budžet;
- JLS treba da omoguće da građani putem sajta, ali i direktno u prostorijama JLS (uslužni centri prostorije uprave), prijave nepravilnosti, kao i da omoguće da se to može učiniti anonimno. JLS treba da uredi procedure postupanja sa ovim prijavama;
- TS poziva Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu da pripremi dopune Zakona o javnim službama kako bi se na jedinstven način uredila javnost rada i transparentnost, kao i pojedini elementi izbora organa upravljanja (direktora, UO, NO) javnih ustanova čiji su osnivači JLS;
- JLS bi trebalo da uredi svoje stranice posvećene javnim preduzećima, javnim komunalnim preduzećima i javnim ustanovama. Preporuka TS je da se ove stranice koriste za formiranje odeljka na kome će biti dostupne sve informacije i dokumenti. Deo ove stranice bi trebalo da bude posvećen delovanju Komisije za izbor direktora JP/JKP i da se na njoj objavljuju svi dokumenti nastali u radu Komisije. Ovo se posebno odnosi na zapisnike sa sednica. Svrha bi bila da se vidi na koji način su bodovani kandidati i formirane rang liste.
- JLS bi trebalo da učine javnim podatke o nepokretnostima u svom vlasništvu (poslovni prostor, stanovi i drugi objekti, građevinsko zemljište, poljoprivredno zemljište), sa podacima o korisnicima i iznosima

zakupa koji korisnici plaćaju. To mogu učiniti kreiranjem svoje baze podataka ili koristeći podatke priređene za Direkciju za imovinu RS.

- Sve JLS treba da omoguće funkcionalnu i pouzdanu pretragu sajtova po ključnim rečima;
- Sve JLS treba da naprave na svojim sajtovima stranicu posvećenu lobiranju, sa osnovnim informacijama o lobiranju i registrom, čak i u slučaju da još nisu zabeleženi slučajevi lobiranja;
- TS preporučuje da JLS objavljuju rasporede (dnevne ili nedeljne) aktivnosti gradonačelnika/predsednika opštine. To podrazumeva objavljivanje i drugih informacija osim promotivnih, kao i objavljivanje konkretnih i detaljnih podataka o aktivnostima a ne samo uopštenih kao što su „dan za prijem građana“, „tekuće obaveze“ i sl;
- TS podseća jedinice lokalne samouprave da kontakt informacije odbornika i članova saveta mesnih zajednica (e-mail adrese, telefoni, vreme i mesto za redovne sastanke sa građanima, ako je definisano) treba da budu objavljeni na sajtovima;

Aneksi

Aneks 1. Prosečan rezultat po indikatoru

Indikator	% od max rezultata
33. Da li je na sajtu dostupan podatak o radnom vremenu uprave sa građanima ili podaci o tel. broju preko kojeg je moguće dobiti tu informaciju?	100.0%
46. Da li su podaci o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama na sajtu?	100.0%
90. Da li su na sajtu objavljeni prostorni planovi i/ili urbanistički planovi?	98.6%
34. Da li su na sajtu objavljene kontrolne liste opštinskih (gradskih) inspekcija?	97.2%
37. Da li na sajtu ili u informatoru postoje podaci o uslugama koje opština pruža ?	96.6%
48. Da li na sajtu postoji stranica posvećena javnim nabavkama?	96.6%
75. Da li jedinica lokalne samouprave na sajtu redovno objavljuje poziv za zakup imovine u svom vlasništvu?	95.2%
15. Da li je budžet za tekuću godinu dostupan na sajtu? **	94.5%
45. JLS nema neizvršena rešenja Poverenika u 2022. godini?	93.8%
93. Da li je usvojen plan integriteta (faza II trećeg ciklusa)?	93.8%
53. Da li informator sadrži informaciju o platama funkcionera i službenika (eksplicitno)?	93.1%
11. Da li je na sajtu objavljen spisak odbornika?	92.4%
51. Da li je informator objavljen na sajtu ili na portalu Poverenika i ažuriran u poslednja 3 meseca?	90.3%
86. Da li je pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta uprave objavljen na sajtu (ili u informatoru)?	90.3%
27. Da li su objavljeni finansijski planovi indirektnih korisnika budžeta odnosno da li je vidljiva struktura sredstava namenjena za indirektno korisnike?	89.7%
56. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim ustanovama sa podacima o JU?	89.0%

55. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim preduzećima sa podacima o JP?	87.6%
79. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava udruženjima?	86.9%
43. Da li je JLS na vreme dostavila tražene informacije? **	86.2%
57. Da li posmatrano JP ima svoj sajt?	85.5%
77. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?	85.5%
28. Da li opštinska uprava ima uslužni centar (šalter salu) preko kojeg pruža sve usluge?	84.8%
95. Da li je predsednik opštine/gradonačelnik podneo izveštaj o imovini?	84.8%
13. Da li je službeni list dostupan na sajtu? **	83.4%
70. Da li su podaci o broju zaposlenih u JU objavljeni na sajtu (ili u informatoru JLS)?	82.1%
72. Da li je cenovnik usluga lokalnih institucija/preduzeća dostupan na sajtu JLS ili JP/JU?	81.4%
94. Da li je usvojen Lokalni antikorupcijski plan, u potpunosti ili delimično u skladu sa modelom ASK?	80.0%
17. Da li je na sajtu objavljen budžet u mašinski čitljivom ili pretraživom obliku?	77.2%
58. Da li posmatrana JU ima svoj sajt?	77.2%
80. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa (rešenja) za dodelu sredstava udruženjima?	76.6%
83. Da li je na sajtu objavljena važeća strategija razvoja JLS?	76.6%
16. Da li je obrazloženje budžeta dostupno na sajtu?	73.8%
59. Da li su sprovedeni konkursi za izbor direktora javnih preduzeća?	73.8%
87. Da li su podaci o broju zaposlenih u JLS objavljeni na sajtu (ili u informatoru)?	72.4%
73. Da li postoje podaci na sajtu o sprovedenim javnim raspravama u poslednjih 12 meseci (izuzev budžeta)?	71.0%
60. Da li je sproveden konkurs za izbor direktora javnih ustanova?	69.0%
78. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa/rešenja za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?	68.3%

25. Da li je u poslednjih 12 meseci razmatran i objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun budžeta?	67.6%
50. Da li su na sajtu ili u informatoru obavljene podaci o sprovedenim JN u proteklih 12 meseci?	64.8%
22. Da li je održana javna rasprava o budžetu – anketiranje građana ili konsultativni skupovi?	60.0%
23. Da li je na sajtu objavljen javni poziv na javnu raspravu o budžetu?	59.3%
88. Da li postoji etički kodeks za zaposlene i da li je dostupan na sajtu?	59.3%
38. Da li na internet stranici opštine postoje kontakt podaci o članovima saveta/ predsednicima mesnih zajednica?	57.9%
9 Da li je na sajtu objavljen dnevni red naredne sednice skupštine?	56.6%
52. Da li informator sadrži aktuelan godišnji plan javnih nabavki ili link ka planu?	55.9%
31. Da li na sajtu postoji opcija da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?	55.2%
54. Da li informator sadrži podatke o uslugama koje opština pruža i rokovima za njihovo pružanje ili link ka registru ili mestu na sajtu gde su i usluge i rokovi?	55.2%
39. Da li na sajtu ili u informatoru postoji obaveštenje da građani mogu da prisustvuju sednicama skupštine i uputstvo kako se prijavljuju?	49.7%
66. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni godišnji planovi rada JP?	49.0%
18. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?	47.6%
21. Da li je na sajtu objavljen vodič za građane kroz budžet (građanski budžet)?	47.6%
67. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni izveštaji o radu JP?	44.8%
1 Da li su odluke koje usvaja skupština objavljene i dostupne na sajtu JLS? **	44.1%
61. Da li je na sajtu JLS ili sajtu posmatranog JP objavljena sistematizacija JP?	44.1%
71. Da li su podaci o broju zaposlenih u javnim preduzećima objavljeni na sajtu JLS (ili u informatoru JLS)?	42.8%
3 Da li su odluke koje je usvajala skupština u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?	41.4%
19. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta objavljeni na 6 cifara ekonomske klasifikacije?	41.4%

40. Da li postoje definisani termini za susret gradonačelnika/predsednika opštine (ili zamenika) sa građanima?	40.7%
62. Da li je na sajtu JLS ili na sajtu posmatrane JU objavljena sistematizacija JU?	40.7%
24. Da li je na sajtu objavljen izveštaj o javnoj raspravi o budžetu?	40.0%
49. Da li su na sajtu objavljeni podaci o JN - pozivi/konkursi, dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori?***	37.2%
74. Da li izveštaj o javnim raspravama sadrži podatke o predlozima koje su građani izneli i razloge za prihvatanje/odbijanje?	34.5%
26. Da li je u poslednjih 12 meseci objavljena i razmatrana revizija završnog računa budžeta?	31.0%
68. Da li su na sajtu javnih ustanova ili na sajtu JLS objavljeni godišnji planovi rada javnih ustanova?	29.0%
10 Da li na sajtu postoje najave sednica opštinskog/gradskog veća?	27.6%
69. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni izveštaji o radu javnih ustanova?	26.9%
5 Da li su na sajtu objavljeni predlozi akata pre razmatranja na sednici skupštine?	23.4%
30. Da li na u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoji mogućnost da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?	22.8%
2 Da li su odluke koje usvaja gradsko veće obavljene i dostupne na sajtu?	21.4%
4. Da li su odluke koje je usvajalo gradsko veće u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?	20.7%
6 Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja na poslednjoj sednici skupštine?	20.0%
14 Da li se sednice skupštine prenose (ili je integralni snimak dostupan) na sajtu JLS, stranici JLS na nekoj od društvenih mreža i/ili Youtube kanalu JLS?	19.3%
29. Da li su u uslužnom centru (šalter sali) ili u prostorijama uprave vidno istaknuti rokovi za izdavanje dokumenata i uputstva ili je istaknuto gde se na internetu mogu pronaći rokovi i uputstva?	19.3%
64. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JP?	17.2%
32. Da li svi mehanizmi za prijavu korupcije i nepravilnosti dozvoljavaju anonimne prijave?	15.2%
20. Da li su mesečni izveštaji (ili kumulativni mesečni izveštaji) o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?	13.8%
42. Da li je opština sprovodila ispitivanje zadovoljstva građana korisnika usluga opštinske uprave u poslednje četiri godine?	13.8%

12. Da li na sajtu postoje podaci o kontaktu građana sa odbornicima?	13.1%
85. Da li je objavljen izveštaj o radu uprave za prethodnu godinu?	9.7%
8 Da li su na sajtu objavljeni amandmani (i obrazloženja amandmana) podneti na predloge akata koji su razmatrani na poslednjoj sednici?	9.0%
35. Da li korisnik usluga JLS može da prati tok (status) predmeta na sajtu?	8.3%
81. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji medijskih projekata koje je finansirala JLS?	8.3%
65. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JU?	7.6%
82. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji projekata udruženja koje je finansirala opština?	7.6%
41. Da li su vidno dostupni podaci o terminu kada predsednik opštine/gradonačelnik ili zamenik prima građane?	6.9%
89. Da li je na sajtu objavljena evidencija imovine (nekretnina) u vlasništvu JLS koje su date u zakup, sa podacima o zakupcima, ceni i trajanju zakupa?	6.9%
44. Protiv JLS nisu podnošene žalbe u 2022. godini zbog nedostavljanja (ignorisanja zahteva) informacija od javnog značaja?	6.2%
76. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o dodeli imovine u zakup?	6.2%
7. Da li su na sajtu objavljeni podaci kako su pojedinačno i poimenice odbornici glasali?	5.5%
63. Postoji li na sajtu JLS stranica Komisije za izbor direktora JP sa svim dokumentima, uključujući zapisnike sa sednica?	5.5%
47. Da li je informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljiva u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave?	4.1%
36. Da li su na sajtu dostupni podaci o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima?	3.4%
91. Da li na sajtu postoji evidencija kontakata sa lobistima?	3.4%
92. Da li na sajtu postoji dnevni ili nedeljni raspored aktivnosti gradonačelnika/predsednika opštine?	3.4%
84. Da li je godišnji plan rada uprave objavljen na sajtu?	1.4%

Aneks 2. Rezultati po opštinama/gradovima - poređenje sa LTI 2023

			LTI	LTI	LTI	LTI	LTI		
	Opština/grad	mesto u LTI 2023	2020	2021	2022	2023	2024	Rast 2024/2023	Rast 2024/2023 (%)
1	Novi Pazar	1	82	78	87	94	97	3	3.2%
2	Veliko Gradište	3	47	71	76	82	88	6	7.3%
3	Kanjiža	4	77	83	79	81	87	6	7.4%
4	Leskovac	7	75	75	74	77	83	6	7.8%
5	Sombor	2	80	88	85	84	82	-2	-2.4%
6	Sokobanja	5	68	75	84	79	80	1	1.3%
7	Vranje	12	73	75	74	69	78	9	13.0%
8	Bor	6	46	62	65	78	76	-2	-2.6%
8	Tutin	8	45	42	81	76	74	-2	-2.6%
10	Zaječar	22	42	33	44	62	74	12	19.4%
10	Kruševac	12	47	47	69	69	73	4	5.8%
12	Čačak	39	58	54	50	58	70	12	20.7%
12	Užice	9	70	62	78	75	68	-7	-9.3%
14	Bečej	18	83	90	67	64	68	4	6.3%
15	Vrnjačka Banja	16	63	64	70	66	67	1	1.5%
16	Pirot	10	45	41	65	72	67	-5	-6.9%
16	Vladičin Han	30	60	65	61	60	65	5	8.3%
18	Negotin	52	48	51	52	55	65	10	18.2%
19	Subotica	11	63	69	70	70	65	-5	-7.1%
19	Srbobran	27	53	57	56	61	64	3	4.9%
21	Kladovo	14	35	47	40	68	63	-5	-7.4%
21	Petrovac	19	59	61	48	63	63	0	0.0%
21	Kraljevo	27	47	53	56	61	63	2	3.3%
21	Kragujevac	16	55	68	65	66	62	-4	-6.1%
21	Požarevac	22	39	59	57	62	62	0	0.0%
21	Novi Sad	46	56	73	65	56	62	6	10.7%
27	Aleksinac	33	43	48	56	59	61	2	3.4%
27	Temerin	15	59	61	48	67	61	-6	-9.0%
27	Zrenjanin	21	63	57	53	62	61	-1	-1.6%
30	Boljevac	33	40	64	55	59	61	2	3.4%
30	Topola	46	52	44	55	56	61	5	8.9%
30	Trstenik	22	49	44	59	62	60	-2	-3.2%
33	Senta	22	58	54	57	62	60	-2	-3.2%
33	Bačka Palanka	33	37	39	48	59	60	1	1.7%
33	Nova Varoš	64	47	55	50	52	60	8	15.4%
33	Knjaževac	52	54	55	50	56	60	4	7.1%
33	Kosjerić	19	43	52	40	63	59	-4	-6.3%
33	Kovin	46	41	39	52	56	59	3	5.4%
39	Babušnica	52	48	49	51	55	59	4	7.3%
39	Rekovac	30	37	41	41	60	58	-2	-3.3%

39	Šabac	46	57	50	45	56	58	2	3.6%
39	Novi Bečej	52	45	45	51	55	58	3	5.5%
43	Čajetina	98	57	55	53	46	58	12	26.1%
43	Ljubovija	33	52	55	51	59	57	-2	-3.4%
43	Raška	30	47	53	62	60	57	-3	-5.0%
43	S. Mitrovica	43	51	49	53	57	57	0	0.0%
47	Kučevo	62	51	48	49	54	57	3	5.6%
47	Niš	43	46	40	64	57	56	-1	-1.8%
47	Bač	52	49	54	48	55	56	1	1.8%
47	Valjevo	69	45	49	47	51	56	5	9.8%
47	Vrbas	69	54	44	59	51	56	5	9.8%
47	Indija	39	55	58	57	58	55	-3	-5.2%
53	Kuršumlja	22	44	56	51	62	55	-7	-11.3%
53	Paraćin	46	50	48	47	56	54	-2	-3.6%
53	Rača	62	49	40	47	53	54	1	1.9%
53	Ruma	33	56	59	59	59	53	-6	-10.2%
53	Lapovo	64	37	39	42	52	53	1	1.9%
53	Prokuplje	75	38	36	42	51	53	2	3.9%
53	Loznica	75	46	48	55	50	53	3	6.0%
53	Bačka Topola	75	54	54	49	50	52	2	4.0%
61	Šid	80	32	38	40	49	52	3	6.1%
61	Plandište	27	63	55	56	61	52	-9	-14.8%
63	Priboj	33	55	54	49	59	52	-7	-11.9%
63	Mali Zvornik	39	52	61	52	58	52	-6	-10.3%
65	Ražanj	52	45	47	49	55	52	-3	-5.5%
65	Dimitrovgrad	64	51	43	57	53	52	-1	-1.9%
65	Despotovac	69	34	47	44	51	52	1	2.0%
65	Žabari	93	40	45	46	47	52	5	10.6%
65	Blace	104	46	54	49	45	52	7	15.6%
70	Arilje	104	53	51	48	45	52	7	15.6%
70	Ljig	43	39	48	48	57	51	-6	-10.5%
70	Vlasotince	60	42	52	50	55	51	-4	-7.3%
70	Ćuprija	64	29	40	45	52	51	-1	-1.9%
70	Brus	85	41	38	45	48	51	3	6.3%
70	Opovo	113	42	46	45	37	51	14	37.8%
70	Ivanjica	80	55	53	51	50	50	0	0.0%
77	Kikinda	52	47	50	48	55	50	-5	-9.1%
77	Apatin	85	51	56	53	48	50	2	4.2%
77	Medveđa	98	37	44	39	47	50	3	6.4%
77	Lajkovac	113	41	46	47	44	50	6	13.6%
77	Irig	69	48	44	44	51	49	-2	-3.9%
82	Bojnik	39	50	45	44	58	49	-9	-15.5%
82	Odžaci	52	48	50	47	55	49	-6	-10.9%
82	Malo Crniće	69	28	45	48	51	49	-2	-3.9%
82	Pančevo	98	49	48	48	46	49	3	6.5%
82	Krupanj	113	58	55	54	44	49	5	11.4%
87	Velika Plana	120	45	44	45	42	49	7	16.7%

87	Žitorada	118	38	39	42	43	49	6	14.0%
87	G. Milanovac	85	49	40	48	49	48	-1	-2.0%
87	Osečina	85	53	52	40	49	48	-1	-2.0%
87	Žabalj	85	55	60	62	48	48	0	0.0%
87	Beograd	98	33	46	57	46	48	2	4.3%
87	Varvarin	69	49	56	52	52	47	-5	-9.6%
94	Sjenica	80	39	39	51	50	47	-3	-6.0%
94	Bajina Bašta	118	46	45	41	43	47	4	9.3%
94	Vršac	75	40	41	41	50	46	-4	-8.0%
94	Ada	93	37	34	30	47	46	-1	-2.1%
94	Doljevac	120	41	42	45	42	46	4	9.5%
99	Svrljig	75	37	41	53	51	45	-6	-11.8%
99	Novi Kneževac	80	50	51	53	49	45	-4	-8.2%
99	Žagubica	133	45	42	39	37	45	8	21.6%
99	Bački Petrovac	64	51	49	53	52	45	-7	-13.5%
99	Požega	85	54	53	57	48	45	-3	-6.3%
99	Smederevo	104	51	53	37	45	45	0	0.0%
105	Surdulica	120	40	42	39	42	45	3	7.1%
105	Čoka	120	45	49	46	42	44	2	4.8%
105	Titel	135	40	35	39	36	44	8	22.2%
105	Žitište	43	44	40	43	57	44	-13	-22.8%
105	Aleksandrovac	85	39	33	47	48	44	-4	-8.3%
105	Golubac	137	53	38	35	35	44	9	25.7%
105	Kula	113	48	52	50	44	43	-1	-2.3%
105	Nova Crnja	124	33	30	43	41	43	2	4.9%
113	Beočin	60	42	49	38	54	43	-11	-20.4%
113	Ćićevac	104	38	42	38	45	43	-2	-4.4%
113	Mionica	113	47	52	45	44	43	-1	-2.3%
113	Arandjelovac	130	39	33	35	39	43	4	10.3%
113	Majdanpek	131	39	36	37	38	43	5	13.2%
118	S. Palanka	98	41	38	38	46	43	-3	-6.5%
118	Stara Pazova	80	40	41	39	49	41	-8	-16.3%
120	Merošina	93	24	29	34	47	41	-6	-12.8%
120	Sremski Karlovci	98	31	38	47	46	41	-5	-10.9%
120	Lebane	104	30	36	37	45	41	-4	-8.9%
120	Vladimirci	85	38	43	47	48	40	-8	-16.7%
124	Ub	104	40	38	43	45	40	-5	-11.1%
124	Knić	126	34	38	28	40	40	0	0.0%
126	Prijepolje	93	42	43	44	47	39	-8	-17.0%
126	Alibunar	131	36	37	41	38	38	0	0.0%
126	Bosilegrad	93	48	51	39	48	38	-10	-20.8%
126	Mali Idoš	113	39	37	42	44	38	-6	-13.6%
130	Sečanj	126	34	33	25	40	38	-2	-5.0%
131	Bela Crkva	140	18	33	38	34	38	4	11.8%
131	Koceljeva	140	22	35	22	34	37	3	8.8%
133	Crna Trava	104	41	43	42	46	36	-10	-21.7%
133	Bela Palanka	124	46	38	37	41	36	-5	-12.2%

135	Batočina	126	39	37	43	40	36	-4	-10.0%
135	Jagodina	104	21	23	43	45	35	-10	-22.2%
137	Pećinci	137	25	38	36	35	34	-1	-2.9%
137	Trgovište	126	32	36	41	40	34	-6	-15.0%
137	Lučani	135	32	37	36	36	33	-3	-8.3%
140	Bogatić	142	31	28	33	33	33	0	0.0%
140	Svilajnac	137	22	23	37	35	31	-4	-11.4%
142	Kovačica	143	36	38	25	32	30	-2	-6.3%
143	Bujanovac	144	34	21	28	32	29	-3	-9.4%
143	Gadžin Han	104	56	43	37	45	27	-18	-40.0%
145	Preševo	145	23	21	9	25	9	-16	-64.0%
	Gradske opštine		LTI 2020	LTI 2021	LTI 2022	LTI 2023	LTI 2024	Rast 2024/2023	Rast 2024/2023 (%)
1	Barajevo		47	42	38	38	37	-1	-2.6%
2	Voždovac		22	35	27	33	25	-8	-24.2%
3	Vračar		24	31	22	33	34	1	3.0%
4	Grocka		28	37	33	33	30	-3	-9.1%
5	Zvezdara		40	40	43	57	56	-1	-1.8%
6	Zemun		38	29	39	35	37	2	5.7%
7	Lazarevac		36	43	36	34	32	-2	-5.9%
8	Mladenovac		33	41	45	34	31	-3	-8.8%
9	Novi Beograd		28	25	29	19	19	0	0.0%
10	Obrenovac		41	35	32	34	31	-3	-8.8%
11	Palilula		24	31	23	20	17	-3	-15.0%
12	Rakovica		31	37	36	29	20	-9	-31.0%
13	Savski Venac		36	39	34	34	29	-5	-14.7%
14	Sopot		20	23	16	20	24	4	20.0%
15	Stari Grad		28	35	28	29	30	1	3.4%
16	Čukarica		32	43	43	43	46	3	7.0%
17	Surčin		53	62	69	72	67	-5	-6.9%
18	Medijana		24	21	25	26	22	-4	-15.4%
19	Niška Banja		35	26	24	21	18	-3	-14.3%
20	Palilula Niš		28	33	33	43	39	-4	-9.3%
21	Pantelej		39	23	28	26	25	-1	-3.8%
22	Crveni Krst		28	37	35	33	24	-9	-27.3%
23	Vranjska Banja		25	27	26	29	23	-6	-20.7%
24	Kostolac		30	24	36	34	31	-3	-8.8%
25	Sevojno		42	52	66	60	61	1	1.7%

JLS čiji je LTI smanjen više od 10 poena od 2023

	LTI 2020	LTI 2021	LTI 2022	LTI 2023	LTI 2024	Rast 2024/2023	Rast 2024/2023 (%)
Gadžin Han	56	43	37	45	27	-18	-40.0%
Preševo	23	21	9	25	9	-16	-64.0%
Žitište	44	40	43	57	44	-13	-22.8%
Beočin	42	49	38	54	43	-11	-20.4%
Jagodina	21	23	43	45	35	-10	-22.2%
Crna Trava	41	43	42	46	36	-10	-21.7%
Bosilegrad	48	51	39	48	38	-10	-20.8%

JLS čiji je LTI porastao više od 10 poena od 2023

	LTI 2020	LTI 2021	LTI 2022	LTI 2023	LTI 2024	Rast 2024/2023	Rast 2024/2023 (%)
Opovo	42	46	45	37	51	14	37.8%
Zaječar	42	33	44	62	74	12	19.4%
Čajetina	57	55	53	46	58	12	26.1%
Čačak	58	54	50	58	70	12	20.7%
Negotin	48	51	52	55	65	10	18.2%

Aneks 3: Najbolji akteri po kategorijama

Skupština i veće

Ukupan plasman	JLS	Skupština i veće (max 16)
1	Novi Pazar	16
5	Sombor	15
3	Kanjiža	15
2	Veliko Gradište	14
9	Tutin	14
17	Subotica	14
24	Kragujevac	13
4	Leskovac	13
9	Zaječar	13
12	Čačak	13
11	Kruševac	12
27	Zrenjanin	12
27	Topola	12

Budžet

Ukupan plasman	JLS	Budžet (max 14)
3	Kanjiža	14
40	Rekovac	14
6	Sokobanja	14
60	Blace	14
9	Zaječar	14
15	Vrnjačka Banja	14
13	Užice	13
8	Bor	13
43	Ljubovija	13
9	Tutin	13
60	Ražanj	13
1	Novi Pazar	13
21	Petrovac	13
89	Žabalj	13
11	Kruševac	13
4	Leskovac	13
2	Veliko Gradište	13
7	Vranje	13

JLS i građani

Ukupan plasman	JLS	JLS i građani (max 15)
1	Novi Pazar	15
2	Veliko Gradište	13
4	Leskovac	13
5	Sombor	12
21	Kladovo	12
8	Bor	11
12	Čačak	11
40	Šabac	10
9	Zaječar	10
15	Vrnjačka Banja	10
27	Boljevac	10
17	Negotin	10
15	Pirot	10

Slobodan pristup informacijama

Ukupan plasman	JLS	Slobodan pristup informacijama (max 6)
5	Sombor	5
56	Lapovo	5
1	Novi Pazar	5
4	Leskovac	5
93	Sjenica	5
60	Ražanj	5
111	Kula	5
47	Bač	5
60	Plandište	5
32	Trstenik	5
13	Bečej	5
127	Sečanj	5
119	Merošina	5

Javna preduzeća i javne ustanove

Ukupan plasman	JLS	Javna preduzeća i javne ustanove (max 18)
3	Kanjiža	18
2	Veliko Gradište	18
1	Novi Pazar	18
6	Sokobanja	17
17	Subotica	17
13	Bečej	16
7	Vranje	16
5	Sombor	16
13	Užice	15
24	Novi Sad	15
12	Čačak	15
27	Boljevac	14
40	Novi Bečej	14

Javne rasprave i javni konkursi

Ukupan plasman	JLS	Javne rasprave i javni konkursi (max 10)
4	Leskovac	10
6	Sokobanja	10
1	Novi Pazar	9
11	Kruševac	9
7	Vranje	9
27	Aleksinac	9
3	Kanjiža	8
15	Pirot	8
8	Bor	8
20	Srbobran	8
17	Negotin	8

Aneks 4. LTI indikatori - poređenje 2024 na 2023

Indikatori	% max ocene LTI 2021	% max ocene LTI 2022	% max ocene LTI 2023	% max ocene LTI 2024	Povećanje %	% poboljšanja
33 Da li je na sajtu dostupan podatak o radnom vremenu uprave sa građanima ili podaci o tel. broju preko kojeg je moguće dobiti tu informaciju?	97.2%	93.1%	100.0%	100.0%	0.0%	0.0%
46. Da li su podaci o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama na sajtu?	95.9%	95.9%	100.0%	100.0%	0.0%	0.0%
90. Da li su na sajtu objavljeni prostorni planovi i/ili urbanistički planovi?	97.9%	97.2%	99.3%	98.6%	-0.7%	-0.7%
34. Da li su na sajtu objavljene kontrolne liste opštinskih (gradskih) inspekcija?	94.5%	94.5%	95.9%	97.2%	1.4%	1.4%
37. Da li na sajtu ili u informatoru postoje podaci o uslugama koje opština pruža ?	60.7%	77.9%	96.6%	96.6%	0.0%	0.0%
48. Da li na sajtu postoji stranica posvećena javnim nabavkama?	96.6%	99.3%	96.6%	96.6%	0.0%	0.0%
75. Da li jedinica lokalne samouprave na sajtu redovno objavljuje poziv za zakup imovine u svom vlasništvu?	95.2%	97.9%	94.5%	95.2%	0.7%	0.7%
15 Da li je budžet za tekuću godinu dostupan na sajtu? **	93.1%	93.1%	97.9%	94.5%	-3.4%	-3.5%
45. JLS nema neizvršena rešenja Poverenika u 2022. godini?	85.5%	85.5%	93.8%	93.8%	0.0%	0.0%
93. Da li je usvojen plan integriteta (faza II trećeg ciklusa)?	17.2%	17.2%	93.8%	93.8%	0.0%	0.0%
53. Da li informator sadrži informaciju o platama funkcionera i službenika (eksplicitno)?	57.9%	69.0%	91.7%	93.1%	1.4%	1.5%
11. Da li je na sajtu objavljen spisak odbornika?	88.3%	91.7%	91.0%	92.4%	1.4%	1.5%
51. Da li je informator objavljen na sajtu ili na portalu Poverenika i ažuriran u poslednja 3 meseca?	45.5%	41.4%	73.8%	90.3%	16.6%	22.4%
86. Da li je pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta uprave objavljen na sajtu (ili u informatoru)?	77.9%	64.1%	91.0%	90.3%	-0.7%	-0.8%
27. Da li su objavljeni finansijski planovi indirektnih korisnika budžeta odnosno da li je vidljiva struktura	92.4%	89.7%	95.2%	89.7%	-5.5%	-5.8%

sredstava namenjena za indikretne korisnike?						
56. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim ustanovama sa podacima o JU?	82.8%	89.7%	88.3%	89.0%	0.7%	0.8%
55. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim preduzećima sa podacima o JP?	86.2%	89.7%	89.0%	87.6%	-1.4%	-1.6%
79. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava udruženjima?	76.6%	85.5%	86.9%	86.9%	0.0%	0.0%
43. Da li je JLS na vreme dostavila tražene informacije? **	77.9%	76.6%	74.5%	86.2%	11.7%	15.7%
57. Da li posmatrano JP ima svoj sajt?	77.9%	84.8%	84.1%	85.5%	1.4%	1.6%
77. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?	79.3%	81.4%	82.1%	85.5%	3.4%	4.2%
28. Da li opštinska uprava ima uslužni centar (šalter salu) preko kojeg pruža sve usluge?	83.4%	81.4%	85.5%	84.8%	-0.7%	-0.8%
95. Da li je predsednik opštine/gradonačelnik podneo izveštaj o imovini?	95.2%	99.3%	97.9%	84.8%	-13.1%	-13.4%
13. Da li je službeni list dostupan na sajtu? **	81.4%	81.4%	83.4%	83.4%	0.0%	0.0%
70. Da li su podaci o broju zaposlenih u JU objavljeni na sajtu (ili u informatoru JLS)?	91.0%	89.7%	63.4%	82.1%	18.6%	29.3%
72. Da li je cenovnik usluga lokalnih institucija/preduzeća dostupan na sajtu JLS ili JP/JU?	65.5%	73.1%	79.3%	81.4%	2.1%	2.6%
94. Da li je usvojen Lokalni antikorupcijski plan, u potpunosti ili delimično u skladu sa modelom ASK?	69.7%	73.8%	77.9%	80.0%	2.1%	2.7%
17. Da li je na sajtu objavljen budžet u mašinski čitljivom ili pretraživom obliku?	75.2%	79.3%	80.0%	77.2%	-2.8%	-3.4%
58. Da li posmatrana JU ima svoj sajt?	69.0%	73.8%	75.9%	77.2%	1.4%	1.8%
80. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa (rešenja) za dodelu sredstava udruženjima?	44.1%	72.4%	74.5%	76.6%	2.1%	2.8%
83. Da li je na sajtu objavljena važeća strategija razvoja JLS?	34.5%	56.6%	73.1%	76.6%	3.4%	4.7%
16. Da li je obrazloženje budžeta dostupno na sajtu?	68.3%	68.3%	72.4%	73.8%	1.4%	1.9%
59. Da li su sprovedeni konkursi za izbor direktora javnih preduzeća?	69.0%	71.0%	79.3%	73.8%	-5.5%	-7.0%
87. Da li su podaci o broju zaposlenih u JLS objavljeni na sajtu (ili u informatoru)?	97.9%	96.6%	83.4%	72.4%	-11.0%	-13.2%
73. Da li postoje podaci na sajtu o sprovedenim javnim raspravama u	54.5%	71.7%	66.2%	71.0%	4.8%	7.3%

poslednjih 12 meseci (izuzev budžeta)?						
60. Da li je sproveden konkurs za izbor direktora javnih ustanova?	62.1%	60.0%	64.8%	69.0%	4.1%	6.4%
78. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa/rešenja za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?	53.8%	69.7%	75.2%	68.3%	-6.9%	-9.2%
25. Da li je u poslednjih 12 meseci razmatran i objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun budžeta?	54.5%	52.4%	61.4%	67.6%	6.2%	10.1%
50. Da li su na sajtu ili u informatoru obavljani podaci o sprovedenim JN u proteklih 12 meseci?	96.6%	65.5%	72.4%	64.8%	-7.6%	-10.5%
22. Da li je održana javna rasprava o budžetu – anketiranje građana ili konsultativni skupovi?	39.3%	55.2%	73.1%	60.0%	-13.1%	-17.9%
23. Da li je na sajtu objavljen javni poziv na javnu raspravu o budžetu?	71.0%	72.4%	72.4%	59.3%	-13.1%	-18.1%
88. Da li postoji etički kodeks za zaposlene i da li je dostupan na sajtu?	42.8%	49.0%	58.6%	59.3%	0.7%	1.2%
38. Da li na internet stranici opštine postoje kontakt podaci o članovima saveta/ predsednicima mesnih zajednica?	55.9%	66.2%	62.1%	57.9%	-4.1%	-6.7%
9 Da li je na sajtu objavljen dnevni red naredne sednice skupštine?	49.0%	46.9%	53.1%	56.6%	3.4%	6.5%
52. Da li informator sadrži aktuelan godišnji plan javnih nabavki ili link ka planu?	55.2%	35.9%	67.6%	55.9%	-11.7%	-17.3%
31. Da li na sajtu postoji opcija da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?	71.0%	54.5%	49.7%	55.2%	5.5%	11.1%
54. Da li informator sadrži podatke o uslugama koje opština pruža i rokovima za njihovo pružanje ili link ka registru ili mestu na sajtu gde su i usluge i rokovi?	49.0%	20.7%	60.0%	55.2%	-4.8%	-8.0%
39. Da li na sajtu ili u informatoru postoji obaveštenje da građani mogu da prisustvuju sednicama skupštine i uputstvo kako se prijavljuju?	36.6%	42.1%	48.3%	49.7%	1.4%	2.9%
66. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni godišnji planovi rada JP?	33.8%	46.2%	50.3%	49.0%	-1.4%	-2.7%
18. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?	39.3%	39.3%	44.8%	47.6%	2.8%	6.2%
21. Da li je na sajtu objavljen vodič za građane kroz budžet (građanski budžet)?	57.9%	56.6%	58.6%	47.6%	-11.0%	-18.8%

67. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni izveštaji o radu JP?	25.5%	42.1%	44.1%	44.8%	0.7%	1.6%
1 Da li su odluke koje usvaja skupština objavljene i dostupne na sajtu JLS? **	33.1%	35.2%	46.2%	44.1%	-2.1%	-4.5%
61. Da li je na sajtu JLS ili sajtu posmatranog JP objavljena sistematizacija JP?	19.3%	26.9%	40.0%	44.1%	4.1%	10.3%
71. Da li su podaci o broju zaposlenih u javnim preduzećima objavljeni na sajtu JLS (ili u informatoru JLS)?	31.7%	21.4%	52.4%	42.8%	-9.7%	-18.4%
3 Da li su odluke koje je usvajala skupština u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?	24.8%	30.3%	46.9%	41.4%	-5.5%	-11.8%
19. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta objavljeni na 6 cifara ekonomske klasifikacije?	21.4%	26.2%	35.9%	41.4%	5.5%	15.4%
40. Da li postoje definisani termini za susret gradonačelnika/predsednika opštine (ili zamenika) sa građanima?	37.2%	46.2%	40.0%	40.7%	0.7%	1.7%
62. Da li je na sajtu JLS ili na sajtu posmatrane JU objavljena sistematizacija JU?	17.2%	19.3%	33.1%	40.7%	7.6%	22.9%
24. Da li je na sajtu objavljen izveštaj o javnoj raspravi o budžetu?	35.9%	33.8%	46.2%	40.0%	-6.2%	-13.4%
49. Da li su na sajtu objavljeni podaci o JN - pozivi/konkursi, dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori? **	94.5%	62.8%	40.0%	37.2%	-2.8%	-6.9%
74. Da li izveštaj o javnim raspravama sadrži podatke o predlozima koje su građani izneli i razloge za prihvatanje/odbijanje?	24.8%	26.2%	30.3%	34.5%	4.1%	13.6%
26. Da li je u poslednjih 12 meseci objavljena i razmatrana revizija završnog računa budžeta?	20.0%	24.1%	33.8%	31.0%	-2.8%	-8.2%
68. Da li su na sajtu javnih ustanova ili na sajtu JLS objavljeni godišnji planovi rada javnih ustanova?	26.2%	17.9%	26.2%	29.0%	2.8%	10.5%
10 Da li na sajtu postoje najave sednica opštinskog/gradskog veća?	18.6%	21.4%	24.1%	27.6%	3.4%	14.3%
69. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni izveštaji o radu javnih ustanova?	24.1%	17.2%	24.8%	26.9%	2.1%	8.3%
5 Da li su na sajtu objavljeni predlozi akata pre razmatranja na sednici skupštine?	20.0%	24.1%	29.7%	23.4%	-6.2%	-20.9%
30. Da li na u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoji mogućnost da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?	62.1%	64.8%	26.2%	22.8%	-3.4%	-13.2%

2 Da li su odluke koje usvaja gradsko veće obavljene i dostupne na sajtu?	13.8%	14.5%	26.9%	21.4%	-5.5%	-20.5%
4. Da li su odluke koje je usvajalo gradsko veće u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?	12.4%	12.4%	26.9%	20.7%	-6.2%	-23.1%
6 Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja na poslednjoj sednici skupštine?	20.0%	17.9%	22.8%	20.0%	-2.8%	-12.1%
14 Da li se sednice skupštine prenose (ili je integralni snimak dostupan) na sajtu JLS, stranici JLS na nekoj od društvenih mreža i/ili Youtube kanalu JLS?	47.6%	49.7%	22.8%	19.3%	-3.4%	-15.2%
29. Da li su u uslužnom centru (šalter sali) ili u prostorijama uprave vidno istaknuti rokovi za izdavanje dokumenata i uputstva ili je istaknuto gde se na internetu mogu pronaći rokovi i uputstva?	16.6%	21.4%	19.3%	19.3%	0.0%	0.0%
64. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JP?	20.7%	17.2%	16.6%	17.2%	0.7%	4.2%
32. Da li svi mehanizmi za prijavu korupcije i nepravilnosti dozvoljavaju anonimne prijave?	11.0%	12.4%	3.4%	15.2%	11.7%	340.0%
20. Da li su mesečni izveštaji (ili kumulativni mesečni izveštaji) o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?	8.3%	11.0%	15.2%	13.8%	-1.4%	-9.1%
42. Da li je opština sprovodila ispitivanje zadovoljstva građana korisnika usluga opštinske uprave u poslednje četiri godine?	18.6%	20.0%	23.4%	13.8%	-9.7%	-41.2%
12. Da li na sajtu postoje podaci o kontaktu građana sa odbornicima?	15.9%	15.2%	15.9%	13.1%	-2.8%	-17.4%
85. Da li je objavljen izveštaj o radu uprave za prethodnu godinu?	17.2%	17.2%	17.2%	9.7%	-7.6%	-44.0%
8 Da li su na sajtu objavljeni amandmani (i obrazloženja amandmana) podneti na predloge akata koji su razmatrani na poslednjoj sednici?	6.2%	9.0%	9.0%	9.0%	0.0%	0.0%
35. Da li korisnik usluga JLS može da prati tok (status) predmeta na sajtu?	10.3%	11.0%	5.5%	8.3%	2.8%	50.0%
81. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji medijskih projekata koje je finansirala JLS?	5.5%	7.6%	4.1%	8.3%	4.1%	100.0%
65. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JU?	17.9%	9.7%	5.5%	7.6%	2.1%	37.5%

82. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji projekata udruženja koje je finansirala opština?	4.8%	8.3%	5.5%	7.6%	2.1%	37.5%
41. Da li su vidno dostupni podaci o terminu kada predsednik opštine/gradonačelnik ili zamenik prima građane?	6.2%	28.3%	9.0%	6.9%	-2.1%	-23.1%
89. Da li je na sajtu objavljena evidencija imovine (nekretnina) u vlasništvu JLS koje su date u zakup, sa podacima o zakupcima, ceni i trajanju zakupa?	2.1%	6.9%	2.8%	6.9%	4.1%	150.0%
44. Protiv JLS nisu podnošene žalbe u 2022. godini zbog nedostavljanja (ignorisanja zahteva) informacija od javnog značaja?	40.0%	23.4%	6.2%	6.2%	0.0%	0.0%
76. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o dodeli imovine u zakup?	4.1%	26.2%	5.5%	6.2%	0.7%	12.5%
7. Da li su na sajtu objavljeni podaci kako su pojedinačno i poimenice odbornici glasali?	0.0%	0.7%	4.1%	5.5%	1.4%	33.3%
63. Postoji li na sajtu JLS stranica Komisije za izbor direktora JP sa svim dokumentima, uključujući zapisnike sa sednica?	4.1%	7.6%	5.5%	5.5%	0.0%	0.0%
47. Da li je informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljiva u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave?	3.4%	4.1%	4.1%	4.1%	0.0%	0.0%
36. Da li su na sajtu dostupni podaci o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima?	7.6%	6.9%	6.2%	3.4%	-2.8%	-44.4%
91. Da li na sajtu postoji evidencija kontakata sa lobistima?	2.8%	3.4%	4.1%	3.4%	-0.7%	-16.7%
92. Da li na sajtu postoji dnevni ili nedeljni raspored aktivnosti gradonačelnika/predsednika opštine?	2.8%	4.1%	2.8%	3.4%	0.7%	25.0%
84. Da li je godišnji plan rada uprave objavljen na sajtu?	2.8%	6.9%	3.4%	1.4%	-2.1%	-60.0%

Aneks 5. Lista korišćenih indikatora u istraživanjima LTI 2015, 2017, 2019, 2020, 2021-2024

Indikatori	2021, 2022, 2023 i 2024	2020	2019	2017	2015
1. Da li su odluke koje usvaja skupština objavljene i dostupne na sajtu? **					
2. Da li su odluke koje usvaja gradsko veće objavljene i dostupne na sajtu?					/
3. Da li su odluke koje je usvajala skupština u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?					
4. Da li su odluke koje je usvajalo gradsko veće u protekla 24 meseca dostupne na sajtu?					/
5. Da li su na sajtu objavljeni predlozi akata pre razmatranja na sednici skupštine?					
6. Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja na poslednjoj sednici skupštine?					
7. Da li su na sajtu objavljeni podaci kako su pojedinačno i poimenice odbornici glasali?				/	/
Da li su na sajtu objavljeni rezultati glasanja sa sednica skupštine u proteklih 24 meseca?	/				
8. Da li su na sajtu objavljeni amandmani (i obrazloženja amandmana) podneti na predloge akata koji su razmatrani na poslednjoj sednici?					
Da li su na sajtu objavljena obrazloženja podnetih amandmana?	/			/	/
9. Da li je na sajtu objavljen dnevni red naredne sednice skupštine?					
10. Da li na sajtu JLS postoje najave sednica opštinskog/gradskog veća?		/	/	/	/
11. Da li je na sajtu objavljen spisak odbornika?					
12. Da li na sajtu postoje podaci o kontaktu građana sa odbornicima?					
13. Da li je službeni list dostupan na sajtu? **					
Da li je poslovníkom predviđeno vreme za javna pitanja odbornika gradonačelniku/predsedniku opštine i/ili gradskom veću?	/				

14 Da li se sednice skupštine prenose (ili je integralni snimak dostupan) na sajtu JLS, stranici JLS na nekoj od društvenih mreža i/ili Youtube kanalu JLS?					
15. Da li je budžet za tekuću godinu dostupan na sajtu? **					
Da li je budžet objavljen na šest cifara ekonomske klasifikacije?	/	/	/	/	
16. Da li je obrazloženje budžeta dostupno na sajtu?					
17. Da li je budžet objavljen na sajtu u mašinski čitljivom ili pretraživom obliku?				/	/
18. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?					/
19. Da li su 6-mesečni i 9-mesečni izveštaji o izvršenju budžeta objavljeni na 6 cifara ekonomske klasifikacije?					
Da li su podaci o izvršenju budžeta u poslednjem okončanom tromesečju dostupni na sajtu?	/	/	/	/	
Da li su podaci o izvršenju budžeta azurirani u poslednjih 30 dana i dostupni na sajtu?	/	/	/	/	
20. Da li su mesečni izveštaji (ili kumulativni mesečni izveštaji) o izvršenju budžeta dostupni na sajtu?					/
21. Da li je na sajtu objavljen vodič za građane kroz budžet (građanski budžet)?					
22. Da li je održana javna rasprava o budžetu – anketiranje građana ili konsultativni skupovi?					
23. Da li je na sajtu objavljen javni poziv na javnu raspravu o budžetu?					
24. Da li je na sajtu objavljen izveštaj o javnoj raspravi o budžetu?					
25. Da li je u poslednjih 12 meseci razmatran i objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun budžeta?		/	/	/	/
Da li je u poslednjih 12 meseci objavljen predlog završnog računa budžeta ili usvojeni završni račun?	/				
26. Da li je u poslednjih 12 meseci razmatrana i objavljena revizija završnog računa budžeta?					
27. Da li su objavljeni finansijski planovi indirektnih korisnika budžeta odnosno da li je vidljiva struktura sredstava namenjena za indikretne korisnike?					
28. Da li opštinska uprava ima uslužni centar (šalter salu) preko kojeg pruža sve usluge?					

29. Da li su u uslužnom centru (šalter sali) ili u prostorijama uprave vidno istaknuti rokovi za izdavanje dokumenata i uputstva ili je istaknuto gde se na internetu mogu pronaći rokovi i uputstva?					
Da li u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoje podaci o prijavi korupcije?	/				
30. Da li na u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave postoji mogućnost da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?					
Da li na sajtu postoje mehanizmi za prijavu korupcije?	/				
31. Da li na sajtu postoji opcija da građani prijave nepravilnosti u radu odnosno kršenje zakona, uključujući i korupciju?					
32. Da li svi mehanizmi za prijavu korupcije i nepravilnosti dozvoljavaju anonimne prijave?				/	/
33. Da li je na sajtu dostupan podatak o radnom vremenu uprave sa građanima ili podaci o tel. broju preko kojeg je moguće dobiti tu informaciju?					
34. Da li su na sajtu objavljene kontrolne liste opštinskih (gradskih) inspekcija?				/	/
35. Da li korisnik usluga JLS može da prati tok (status) predmeta na sajtu?					
36. Da li su na sajtu dostupni podaci o postupanju po žalbama, predstavkama i prigovorima?					
37. Da li na sajtu ili u informatoru postoje podaci o uslugama koje opština pruža?		/	/	/	/
38. Da li na internet stranici opštine postoje kontakt podaci o članovima saveta/ predsednicima mesnih zajednica?					
39. Da li na sajtu ili u informatoru postoji obaveštenje da građani mogu da prisustvuju sednicama skupštine i uputstvo kako se prijavljuju?					/
Da li skupština omogućava prisustvo građana sednicama?	/	/	/	/	
40. Da li postoje definisani termini za susret gradonačelnika/predsednika opštine (ili zamenika) sa građanima?					
41. Da li su vidno dostupni podaci o kontaktu predsednika opštine/gradonačelnika ili zamenika sa građanima?					
Da li se održavaju redovne konferencije za novinare (bar jednom mesečno) gradonačelnika/predsednika opštine?	/				

42. Da li je opština sprovedila ispitivanje zadovoljstva građana korisnika usluga opštinske uprave u poslednje četiri godine?					
43. Da li je JLS na vreme dostavila tražene informacije? **				/	/
44. Protiv JLS nisu podnošene žalbe u 2022. godini zbog nedostavljanja (ignorisanja zahteva) informacija od javnog značaja?					
45. JLS nema neizvršena rešenja Poverenika u 2022. godini?					
46. Da li su podaci o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama na sajtu?					
47. Da li je informacija o podnošenju zahteva za slobodan pristup informacijama vidljiva u uslužnom centru (šalter sali) ili prostorijama uprave?					
48. Da li na sajtu postoji stranica posvećena javnim nabavkama?					
49. Da li su na sajtu objavljeni podaci o javnim nabavkama - pozivi/konkursi, dokumentacija, izmene, pitanja i odgovori? **					
50. Da li su na sajtu ili u informatoru obavljani podaci o sprovedenim JN u proteklih 12 meseci?					
51. Da li je informator objavljen na sajtu ili na portalu Poverenika i ažuriran u poslednja 3 meseca?					
52. Da li informator sadrži aktuelan godišnji plan javnih nabavki ili link ka planu?					
53. Da li informator sadrži informaciju o platama funkcionera i službenika (eksplicitno)?					
Da li informator sadrži pravilnik o platama funkcionera?	/	/	/	/	
54. Da li informator sadrži podatke o uslugama koje opština pruža i rokovima za njihovo pružanje ili link ka registru ili mestu na sajtu gde su i usluge i rokovi?					
55. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim preduzećima sa podacima o JP?					/
56. Da li na sajtu postoji poseban segment posvećen javnim ustanovama sa podacima o JU?					/
57. Da li posmatrano JP ima svoj sajt?		/	/	/	/
58. Da li posmatrana JU ima svoj sajt?		/	/	/	/
59. Da li su sprovedeni konkursi za izbor direktora javnih preduzeća?					

60. Da li je sproveden konkurs za izbor direktora javnih ustanova?					
61. Da li je na sajtu JLS ili sajtu posmatranog JP objavljena sistematizacija JP?					
62. Da li je na sajtu JLS ili na sajtu posmatrane JU objavljena sistematizacija JU?					
63. Postoji li na sajtu JLS stranica Komisije za izbor direktora JP sa svim dokumentima, uključujući zapisnike sa sednica?		/	/	/	/
64. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JP?					
65. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni dokumenti iz procedure izbora direktora JU?					
66. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni godišnji planovi rada JP?		/	/	/	/
67. Da li su na sajtu JP ili JLS objavljeni izveštaji o radu JP?		/	/	/	/
Da li su godišnji planovi rada i izveštaji o radu JP objavljeni na sajtu JP ili JLS?	/				
68. Da li su na sajtu javnih ustanova ili na sajtu JLS objavljeni godišnji planovi rada javnih ustanova?					
69. Da li su na sajtu JU ili JLS objavljeni izveštaji o radu javnih ustanova?					/
Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o razmatranju izveštaja o radu JP?	/	/	/	/	
Da li su na sajtu opštine objavljeni izveštaji o razmatranju izveštaja o radu JU?	/	/	/	/	
70. Da li su podaci o broju zaposlenih u JU objavljeni na sajtu (ili u informatoru)?		/	/	/	/
Da li su podaci o broju zaposlenih u opštini i JU objavljeni na sajtu?	/				/
71. Da li su podaci o broju zaposlenih u javnim preduzećima objavljeni na sajtu JLS (ili u informatoru)?					/
Da li su podaci o broju zaposlenih u opštini, JP i JU objavljeni na sajtu?	/	/	/	/	
72. Da li je cenovnik usluga lokalnih institucija/preduzeća dostupan na sajtu JLS ili JP/JU?					
Da li se sprovode konsultacije sa građanima kada se utvrđuju cene usluga JU i JP, kroz konsult. skupove, ankete ili preko savetodavnog tela (Zak. o zaštiti potrošača, čl. 83)?	/				

73. Da li postoje podaci na sajtu o sprovedenim javnim raspravama u poslednjih 12 meseci (izuzev budžeta)?					
Da li se sprovodi javna rasprava o povećanju stope, odnosno o visini javnih prihoda?	/	/	/	/	
74. Da li izveštaj o javnim raspravama sadrži podatke o predlozima koje su građani izneli i razloge za prihvatanje/odbijanje?					
75. Da li jedinica lokalne samouprave na sajtu redovno objavljuje poziv za zakup imovine u svom vlasništvu?					
76. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o dodeli imovine u zakup?					
Da li su na sajtu objavljeni konkursi/rezultati konkursa za za dodelu sredstava medijima?	/				
77. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?		/	/	/	/
78. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa/rešenja za dodelu sredstava medijima u poslednjih 12 meseci?		/	/	/	/
Da li su na sajtu objavljeni konkursi/rezultati konkursa za za dodelu sredstava NVO?	/				
79. Da li su na sajtu objavljeni konkursi za dodelu sredstava udruženjima?		/	/	/	/
80. Da li su na sajtu objavljeni rezultati konkursa (rešenja) za dodelu sredstava udruženjima?		/	/	/	/
81. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji medijskih projekata koje je finansirala JLS?		/	/	/	/
82. Da li su na sajtu objavljeni izveštaji o realizaciji projekata udruženja koje je finansirala opština?					
Da li je objavljen podatak o iznosu sredstava koja se godišnje dodeljuju mesnim zajednicama?	/	/	/	/	
83. Da li je na sajtu objavljena važeća strategija razvoja JLS?					
84. Da li je godišnji plan rada uprave objavljen na sajtu?					
Da li je godišnji plan rada uprave pripremljen i usvojen u skladu sa planiranom dinamikom?	/	/	/	/	
85. Da li je objavljen izveštaj o radu uprave za prethodnu godinu?					
86. Da li je pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta uprave objavljen na sajtu (ili u informatoru)?					

87. Da li su podaci o broju zaposlenih u JLS objavljeni na sajtu (ili u informatoru)?					
Da li na sajtu postoje podaci o aktivnostima Saveta za sprovođenje etičkog kodeksa i kontaktima sa građanima?	/				
88. Da li postoji etički kodeks za zaposlene i da li je dostupan na sajtu?					
89. Da li je na sajtu objavljena evidencija imovine (nekretnina) u vlasništvu JLS koje su date u zakup, sa podacima o zakupcima, ceni i trajanju zakupa?					/
Da li uprava ima javni registar sa podacima o imovini jedinice lokalne samouprave i načinu njenog korišćenja?	/	/	/	/	
90. Da li su na sajtu objavljeni prostorni planovi i/ili urbanistički planovi?					
Da li su na sajtu objavljeni urbanistički planovi?	/				
91. Da li na sajtu postoji evidencija kontakata sa lobistima?				/	/
92. Da li na sajtu postoji dnevni ili nedeljni raspored aktivnosti gradonačelnika/predsednika opštine?				/	/
Da li je usvojen plan integriteta?	/				
93. Da li je usvojen plan integriteta (i da li je JLS izvestila o njegovoj primeni)?		/	/	/	/
94. Da li je usvojen Lokalni antikorupcijski plan?				/	/
95. Da li je predsednik opštine/gradonačelnik podneo izveštaj o imovini?					

Napomena: Rednim brojevima su označeni indikatori koji su korišćeni u poslednjem ciklusu